LETO XX. ŠT. 50 (964) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 24. DECEMBRA 2015

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

foto dpd

Drage bralke, cenjeni bralci ...

Številka, ki jo imate v rokah, drage bralke in bralci, je zadnja letos, petdeseta je. V začetku prihodnjega leta boste dobili v roke prvo številko, posebna je, ker smo jo naredili že v decembru zato, da lahko uredništvo gre na skupinski dopust. V uredništvo se vrnemo 5. januarja prihodnje leto.

Ob koncu leta se seveda oziramo nazaj in smo hvaležni vsem vam, da ste nam ostali zvesti, kot tudi pričakujemo od vas, da nam boste ostali zvesti tudi v prihodnje. Časi so taki, kot so, bili so že težji in boljši, a vseeno verjamemo, da bomo tudi v prihodnje ostali povezani, predvsem pa, da se bodo tudi našemu Novemu glasu pisala boljša vremena, kot so današnja. Ob koncu leta smo vam hvaležni, tudi za kritike, ki jih radi sprejemamo, če so dobronamerne in upravičene. Malo nas je, na vseh ravneh, a močni bomo le, če ostanemo povezani!

Naj bo novo leto 2016 lepo leto, v njem skušajmo biti dobri najprej sami, da bo naša narodna skupnost v Italiji lepša in prijetnejša, kot je danes. Veliko lepega in dobrega vam v prihajajočem letu voščimo vsi, ki pri Novem glasu skrbimo, da pride vedno znova zanimiv in dobronameren do vseh Vas!

GORICA Msgr. Marino Qualizza "pod lipami"

"V ljubezni je svoboda, v svobodi je ljubezen"

Vera in kultura sta tesno povezani. Če vera ne postane tvoje življenje in v življenju nimaš pojma, za kaj gre, ta vera ne služi nič. Vera je zares luč, ki razsvetljuje tvojo pamet in tvoje življenje, razsvetljuje pot, daje pogum, da moreš hoditi po poti, ki pelje do prave svobode.

To je le ena izmed markantnih misli, ki jih je na Srečanju pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici 17. decembra povedal posebni gost, teolog, zlatomašnik in odgovorni urednik lista Dom, msgr. Marino Qualizza. Večer, ki ga je soorganiziral Krožek Anton Gregorčič, je tokrat vodil veroučitelj na špetrski šoli in dejaven družbeni delavec Matjaž Pintar.

/ str. 3

25 let kasneje

Slovenija, domovina moja

Dobro se spominjam navdušenja, zanosa in ponosa svojega pokojnega očeta Cirila izpred 25 let, ko je nastala samostojna slovenska država.

Slovenci v Italiji, točneje tisti iz "demokratičnega" tabora, smo imeli dva razloga za veselje: eden bi moral biti skupen tudi onim, iz "naprednega" tabora: rojevala se je 1400 let pričakovana samostojna slovenska državna institucija. Ta razlog za veselje bi moral biti skupen vsem Slovencem v Italiji, kot rečeno, tudi "naprednim", pa žal ni bilo tako. Drugi razlog pa je bil za "ta napredne" seveda razlog za razočaranje: slovenska samostojna država je namreč nastala tudi iz sočasnega upora zoper 50 let trajajoči komunistični režim in kot pristna želja Slovencev po demokraciji, večstrankarskem sistemu in tržni gospodarski ureditvi. Pri nas doma v Števerjanu smo celotno dogajanje podrobno spremljali in ga doživljali, po naših skromnih močeh pa ga je tudi stranka SSk sooblikovala, vse od poznih 80. let dalje.

/ str. 2

Damijan Terpin
Gorica, v božičnem času 2015

Lanza
• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE
Voščimo vsem vesele praznike!
www.parrucchelanza.com
Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje
Gorica - Ul. Garibaldi 13, na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
PROFESIONALNI IZDELKI V AKCIJI!
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

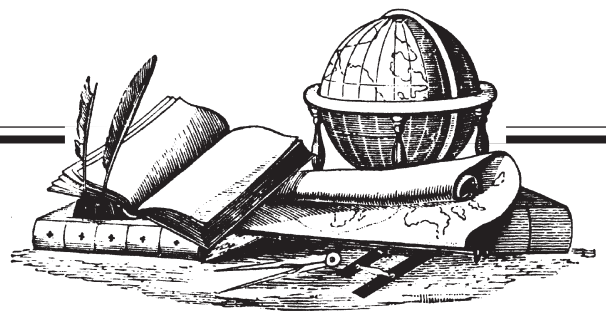

S 1. strani

Slovenija, domovina ...

Čas navdušenja

Sam sem bil v tistih časih še študent na fakulteti v Trstu in sem precej prostega časa porabil tako, da sem v Novi Gorici kupoval in prebiral vse, kar je kakorkoli "dišalo" po uporu in oporečništvu: tednik Mladino (ki je takrat bila še oporečniška revija) in druge revije in seveda tudi t. i. "režimske" časopise in revije, spremljal državno televizijo, radio itd. Bil sem na tekočem do potankosti s celotnim dogajanjem, poznal sem domala vse takratne kolumniste, avtorje raznih člankov, razprav, pa tudi vse politične akterje tistega časa, poznal sem vsa dogajanja, skratka, bil sem informiran do potankosti o razvoju politične situacije v Sloveniji. Toliko sem takrat bral, da sem se prav na ta način končno naučil dostojnega pisanja in javnega nastopanja v kolikor toliko tekoči slovenščini. Takrat sem bil deželni tajnik Mladinske sekcije Slovenske skupnosti, ki je v takratni, še "režimski oporečniški" organizaciji, Zvezi socialistične mladine Slovenije (ZSMS), iskala sogovornike in jih velikokrat tudi našla. Ni se torej čuditi, da je, recimo, takratni odgovorni za mednarodne odnose pri ZSMS prišel na volilni shod Mladinske sekcije SSk v Števerjanu za evropske volitve. Mladinska sekcija SSk pa je kmalu potem začela aktivno sodelovati z akterji slovenske pomladi: naj spomnim, da je kot edina organizacija Slovencev v Italiji sprožila podporno akcijo ob aretaciji Janeza Janše in procesu proti četverici JBTZ z nabirko podpisov. Celotna SSk pa je nato aktivno sodelovala v volilni kampanji ob prvih demokratičnih volitvah in še prej pri političnih pobudah, ki so jih omogočile. Sodelovali smo na ustanovnih kongresih pomladnih strank, zbirali, po naših skromnih močeh, tudi sredstva zanje, se sestajali z najvišjimi in najpomembnejšimi možmi in ženami slovenske osamosvojitve, tako seveda tudi kasneje ob plebiscitu in osamosvojitvi Republike Slovenije.

Skupaj z marsikom iz "zamejske" Slovenije sem tudi prisostvoval dvigu nove slovenske zastave na trgu pred slovenskim parlamentom, ko so jugoslovanski migi že preletavali prizorišče prireditve. Živo se spominjam sablje brig. Toneta Krkoviča, s katero je kot poveljnik častne straže raportiral predsedniku države Kučanu. Spominjam se tudi naknadnega sprejema v Cankarjevem domu in pa seveda prvih mračnih novic o tankih JLA, ki so iz kasarn že vdrli na slovenska tla in se napotili proti mejnim prehodom.

Šele takrat smo Slovenci v Italiji končno složno in enotno podprli slovensko samostojnost in začutili, vsaj v veliki večini, da je pravzaprav ta mlada država vendarle naša domovina. Seveda imamo veliko srečo, da smo živeli prav v času, ko so se našemu narodu dogajale najpomembnejše politične in institucionalne spremembe, ko smo končno zmogli biti enotni in ko nam je uspelo izboriti si najprej demokracijo, nato pa samostojno državo. Prav toliko zanosa, ponosa in veselja je bilo kasneje, ko je Slovenija konkurirala za članstvo v Evropski uniji, v Natu, za evro, celo predsedovala Evropski uniji.

Čas streznitve

Našo samostojno državo je pred osamosvojitvijo in takoj po njej vodila koalicija pomladnih strank Demos, predsedoval pa ji je Milan Kučan, ki pa je prej bil tudi zadnji šef partije v še takratni Socialistični Republiki Sloveniji. Koalicija Demos je hitro razpadla, na levi in na desni so umirale in se rojevale nove stranke, na politično prizorišče pa se je iz jugoslovanskega predsedstva zavihtel Janez Drnovšek, ki je slovensko državo vodil najprej kot predsednik vlade in nato kot predsednik države, v daljšem obdobju njene relativne stabilnosti in več ali manj konstantnega gospodarskega napredka. Že takrat pa so se začele dogajati afere, ki so nato ves čas - in še sedaj morijo in bremenijo našo državo. Glavna tarča je seveda Janez Janša kot najbolj sposoben politik v Sloveniji po njeni osamosvojitvi, edini, ki lahko parira Milanu Kučanu, kot dejanskemu vodji nekdanjih partijcev in naslednikov nekdanjega sistema, ki so se potuhnili, preoblekli in se vedno znova preoblačijo v drugačna, nova politična oblačila, ohranjajo nekdanjo oblast, ker upravljajo vse družbene podsisteme, od kulture, športa, časopisov, gospodarstva pa vse do lovcev, na televiziji, v pravosodju itd. Nekoč jih je združevala Zveza komunistov Slovenije, potem so rekli, da so sestopili z oblasti, pa niso nikoli: ustanovili so Forum 21, odšli pa niso, malce so se potuhnili in dejansko imajo skoraj vso oblast v rokah še naprej.

Janšo je bilo torej treba onemogočiti, ker je bil (in očitno je še) za "sistem" prenevaren, tako kot tudi SDS: najprej z afero Depala vas, nato pa z zadevo Patria, in to še zlasti potem, ko je 5 let vodil slovensko državo kot predsednik vlade v času njene največje gospodarske rasti (celo do 7,3% na letni ravni) in v času njenega največjega mednarodnega ugleda, ko je Slovenija celo predsedovala Evropski uniji. Pogrom nad Janšo z afero Depala vas ni uspel, zelo blizu uspehu pa je bil v zadevi Patria, ki se je pred kratkim končala z dvema sodbama Ustavnega sodišča. S prvo je najvišji varuh ustavnosti in temeljnih človekovih pravic povedal, da je bila obtožnica v procesu Patria navadna puhlica, v kateri znaki očitanega kaznivega dejanja sploh niso bili niti konkretizirani. Kot sem povedal letos oktobra na okrogli mizi slovenskih pravnikov v Portorožu, vsi pravniki v Sloveniji, levi in desni, ki smo kaj napisali v zvezi z omenjenim kazenskim postopkom – razen premiera Cerarja, ki je edini govoril nasprotno – smo soglasno že od začetka ugotavljali, da omenjena obtožnica nima ne repa ne glave in da iz nje ne more seveda biti nič. Glede na razdor v javnosti in škodo, ki je omenjeni politični postopek (zdaj je že očitno: zrežirani) povzročil pomladni politični opciji v Sloveniji, sem seveda tam prisotnemu predsedniku Vrhovnega sodišča g. Masleši predlagal, naj naredi korak nazaj, odstopi in slovenskemu sodstvu, ki se je v tej, najbolj razvpiti kazenski zadevi od nastanka Slovenije sedaj dokončno blamiralo, s tem omogoči, da ponovno pridobi vsaj nekaj ugleda, ki si ga je v tem času, predvsem zaradi omenjene zadeve, v celoti zapravilo. Druga sodba ustavnega sodišča je temu istemu predsedniku Vrhovnega sodišča povedala, da je s tem, ko se je sam imenoval v senat Vrhovnega sodišča, ki je odločalo o zadevi Patria, potem ko je o še odprtem Janševem postopku javno govoril, storil eno od najbolj očitnih kršitev osnovnega pravila, ki se jih morajo držati sodniki, to je ne samo pravila o objektivni nepristranskosti sodnika, pač pa tudi pravila o videzu nepristranskosti, ki ga mora sodnik dajati v javnosti. Ustavno sodišče je tako njegovo odločitev v zadevi Patria obrnilo na glavo in mu s tem, čeprav posredno, dalo jasno vedeti, da za funkcijo ni primeren. Seveda odstopa ne bo, karavana gre naprej in Slovenija nezadržno drsi v prepad.

Strašni čas

Kar pa me je zadnje čase še posebej zaskrbelo, je dejstvo, ki ga sedaj ponovno povezujem z besedami italijanskega pisatelja in protimafijskega borca Roberta Saviana, ki je svojčas zatrdil, da so se nekateri mafijci z juga Italije preselili v Slovenijo, kjer je možno kupiti vse in vsakogar in kjer se lahko svobodno premikajo, saj da se jih nihče ne dotakne.

Ta trditev se mi je zazdela še posebej aktualna prav pred kratkim, ko sem na televiziji spremljal dogajanje v zvezi z "odstrelom" vodstva DUTB (Družbe za upravljanje terjatev bank), na katero so bile prenesene neizterljive terjatve slovenskih državnih bank po ponovni, gromozansko visoki državni dokapitalizaciji (3,2 mrd evrov, pri čemer znaša celoten proračun R. Slovenije pribl. 8,2 mrd evrov). S prevzemom slabih terjatev bank je omenjena institucija postala dejanski lastnik številnih podjetij, ki so se prezadolžila, in sedaj upravlja izjemno velik del slovenskega gospodarstva. Ko so postavili na noge omenjeno DUTB (ali t. i. "slabo banko"), so na ministrstvu za finance objavili razpis in za izvršne direktorje in predsednika uprave poiskali neodvisne strokovnjake v tujini. Oglasili so se Švedi in Norvežani, z velikimi izkušnjami na tem področju, in sprejeli slovensko ponudbo, vključno s plačo (približno 20.000,00 evrov mesečno). Ker so pa omenjeni izvršni direktorji in predsednik uprave DUTB predobro opravljali svoje delo in so pač šli drezat v zadeve, ki jih upravljajo pripadniki prosulega Kučanovega Foruma 21, je hobotnica, ki dejansko nadzoruje Slovenijo, sprožila medijsko kampanjo proti previsokim plačam (ki pa jih je z razpisom določilo prav Ministrstvo za finance!). Hobotnica je v parlamentu dosegla spremembo zakona, tako da je bilo treba plače javnih uslužbencev na tem področju prepoloviti. Seveda Švedi in Norvežani niso imeli nobenega namena to storiti in niti ne bi bilo prav, da bi to storili, saj so se prijavili na razpis, ki je predvideval ustrezne plače, ki so evropsko primerljive za tako pomembne funkcije, saj upravljajo z milijardnim premoženjem, Slovenci pa so si domišljali, da bodo kar sredi prvega polčasa spremenili pravila igre. Ko so torej Švedi in Norvežani šli gledat v eno od "ležišč" omenjene hobotnice in Foruma 21, v družbo Sava Holding d. d., ki je najprej Američanom prodala uspešno tovarno gum, nato pa pokupila slovenske hotele, seveda brez denarja – na kredit državnih bank -, so si omenjeni Švedi in Norvežani drznili javno zatrditi, da pri zadevi Sava smrdi po korupciji kilometer daleč. Očitno so drezali prav tam, kjer se v Sloveniji ne sme.

Če je torej Slovenija povabila neke tuje strokovnjake, da neodvisno od raznih domačih lobijev upravljajo državno podjetje, in če so leti dobili občutek, da je nekje smrad po korupciji, bi bilo povsem normalno, da pristojni organi, ki morajo korupcijo preganjati (tožilci, policija), gredo pogledat tja, kamor jim je bilo nakazano, če dejansko gre za korupcijo ali ne. To bi bilo po mojem normalno v normalni državi. V Sloveniji pa se je zgodilo nekaj povsem drugačnega: organi pregona niso šli v Savo, kjer naj bi smrdelo po korupciji, pač pa so šli v DUTB preiskovat račune in pogodbe, ki so jih sklepali omenjeni Švedi in Norvežani pri svojem delu. Akcija je bila spektakularna, vključno s televizijskimi kamerami z enim samim jasnim namenom: sporočiti vsakomur, ki bi si še drznil vtikati nos tja, kamor se ne sme, da ga čaka najmanj kazenski pregon.

Gre torej za tipično mafijsko vedenje in opozorilo, ki se ga na jugu Italije poslužuje sicilijaska mafija ali kalabrijska 'ndrangheta. Najprej ti dostavi na dom naboj pištole, drugič pred vrati svojega doma dobiš odsekano konjsko glavo, tretjič te poči. Hobotnica oz. združba, ki danes dejansko upravlja Slovenijo, vključno z organi pregona, pa je s to potezo širši javnosti hotela sporočiti, kdo v Sloveniji ukazuje, kaj se sme delati in česa se ne sme ter kakšne posledice doletijo tistega, ki počenja to, česar oni ne želijo. Saviano je torej imel povsem prav, le da še ne pozna vsega ozadja, zaslutil pa ga je natančno.

To je torej klavrna slika Slovenije po 25 letih njene samostojnosti in neodvisnosti ter demokracije. Zakaj je temu tako, lahko na dolgo razglabljamo, zagotovo pa je ustrezna prispodoba za enega od vzrokov za takšno stanje v tem, da npr. Lojze Peterle (kot je tudi sam priznal), ko je nastopil funkcijo prvega predsednika demokratične vlade, ni zamenjal niti tajnice v svojem najožjem kabinetu. To je najbrž prispodoba vsega tega, kar iz prevelikega obzira ni bilo v prvih mesecih in letih po osamosvojitvi narejenega, opisana dogajanja v zvezi z DUTB pa so prispodoba razvrata, ki se je razpasel v naši matični državi. V Sloveniji po 25 letih demokracije (kar vendarle ni malo) je namreč mogoče prevzeti oblast tako, da le 50 dni pred volitvami iz niča ustanoviš čisto novo stranko, vodjo največje konkurenčne stranke brez osnove kar sredi volilne kampanje preprosto strpaš v zapor in na volitvah zmagaš. Če ni to bolj podobno kakšni srednjeameriški, s kokainsko mafijo prežeti državi, bolj kot normalni, pa čeprav mladi evropski demokraciji, se najbrž, z mano vred, sprašuje marsikdo, ki danes od zunaj gleda na Slovenijo.

Sklep

Rezultat pa je tale: če sem prvih 15 do 20 let od nastanka slovenske države pred vsakim sodržavljanom italijanske narodnosti a priori branil početje slovenske države, njenih institucij, njenih gospodarskih subjektov, politike itd., si tega žal že vsaj 5 let ne upam več (in to s težkim srcem). Seveda upanje na spremembo ne umre in priložnost za preobrat na bolje imamo ob vsakih novih volitvah. Vprašanje pa je, ali bomo Slovenci sposobni izkoristiti katero od prvih naslednjih priložnosti.

Vesel sem le tega, da je mojemu pokojnemu očetu ostala v spominu le ogromna slovenska zastava s Triglavom, morjem in celjskimi zvezdami in ne predstava o hobotnici, ki našo državo še danes duši in mori. Tudi moja dolžnost pa je - kot je dolžnost tudi vsakega drugega Slovenca in državljana R. Slovenije -, da si prizadevam, da se to stanje enkrat za vselej spremeni in Slovenija ponovno svobodno zadiha. Če drugega ne, to dolgujem svojemu pokojnemu očetu.

Povejmo na glas

Za kar najlepše leto 2016

Da bi bilo leto, ki prihaja, kar najlepše, je zagotovo najprimernejša popotnica za bližnjo prihodnost. Da bi nam in vsem drugim šlo vse in vedno dobro, da bi imeli v izobilju notranjega miru in prepričanja v srečen razplet vseh dogodkov. Da bi vsem preizkušnjam, ki nas bodo doletele, hrabro pogledali v oči in potem težave uspešno premagali. Da bi nam bile naklonjene tudi zunanje okoliščine, da bi imeli zdravja na pretek in bi se nas neprijetnosti ali celo nesreče izognile v velikem loku. Še kako pomembno je, da si zaželimo kar največ dobrega, saj nam ta želja daje moč in gotovost, da bomo vselej zmagoviti. Tudi tam in tedaj, kadar nam in drugim ne bo lahko in se bomo morali hočeš nočeš z neugodnimi stvarmi resno soočiti in jih na vsak način razrešiti. In to nikakor ne bo lahko, saj smo se ob koncu odhajajočega leta znašli v razmeroma zelo zahtevni situaciji, ki je bila leto poprej prisotna le v obrisih. Del nastajanja sveta kot enega samega prostora, kar je poimenovano z besedo globalizacija, se je namreč obrnil v smer, ki si je nismo želeli. Vse bolj razdiralne vojne razmere na Bližnjem vzhodu so s svojimi posledicami segle prav do nas in bodo v še večji meri, če bomo dopustili, da bo tok dogodkov tekel v sedanjo smer. Množice pribežnikov in teroristični napadi niso le velik problem sam po sebi, ampak dobesedno vplivajo na naše življenje. Ograje z bodečo žico na mejah med državami ali vojaki na teh mejah že ustvarjajo vzdušje, ki ga nismo več poznali od konca druge svetovne vojne. Jasno je torej, da se na Bližnjem vzhodu piše naša usoda, pri čemer smo lahko začudeni nad dejstvom, da se tudi v razvitem svetu poslužujemo uporabe sile oziroma vojaških posegov. Uporaba sile še nikoli ni ničesar razrešila, nasprotno, le stopnjevala je silo z druge strani, čemur smo bili priče v letošnjem letu. In pravzaprav je od vsakega od nas odvisno, kako bo v prihodnje: svoj glas lahko damo za zaostrovanje za nas vsekakor usodne vojne, od politike lahko zahtevamo nasprotno ali pa molčimo. Gotovo smo srečnejši v tistem delu globalizacije, ki se ji pravi skrb za zdravo okolje in zdravo podnebje. Nedavna tozadevna svetovna konferenca je bila najodločnejša od vseh prejšnjih in želeti si je, da se njeni sklepi ne bi razvodeneli, ne nazadnje gre za dobro vsega človeštva. Predvsem pa si je želeti, da v teh nelahkih časih ne bi prevladala tista skrb zase, ki nas zapira pred drugimi in poglablja razdalje, pa najsi gre za begunce ali za medsebojne odnose v naših siceršnjih bližnjih prostorih. Potruditi se velja za več vsakršne solidarnosti, vse ostalo nas bo osamilo in s tem potisnilo v območje strahu pred drugimi, kar je najslabše možno duševno stanje. In zato si je seveda želeti še več sodelovanja med narodi, naša matična domovina pa da bi opustila preostre notranje boje. In naša narodna skupnost? Da bi delovala kar najbolj usklajeno in bila ploden soustvarjalec svojega ožjega in širšega prostora.

Janez Povše

S 1. STRANI Msgr. Marino Qualizza "pod lipami"

V ljubezni je svoboda, v svobodi je ljubezen

Julijan Čavdek je msgr. Qualizzo v pozdravu med drugim označil za enega izmed sodobnih čedermacev. Poleg njega so ostali še trije: Dionizij Mateucig, župnik v Žabnicah in na Sv. Višarjah, Mario Gariup, župnik v Ovčji vasi in skoraj v celotni Kanalski dolini, ter Božo Zuanella, župnik v Matajurju. "Ime 'čedermac' je malo pretirano", je poudaril gost; to so bili starejši župniki s posebnimi zaslugami zlasti pred drugo svetovno vojno in po njej, ko je bilo zaradi hudih pritiskov zelo težko živeti v Benečiji. "Mislili smo, da smo prišli v demokracijo, a železna zavesa je prišla do Čedada". Tisti, ki so ostali, so skušali peljati naprej, kar je ostalo, kajti ljudje so množično zapuščali rojstne kraje. Leta 1951 je bilo v dreški občini 1200 prebivalcev, danes jih je - na papirju - 109, prisotnih pa le 50. Ti pa so "kot zadnji Mohikanci", v katerih je ostala globoka vera, ki jo izkazujejo v življenju, je ponosno povedal msgr. Qualizza.

Mašnik je postal pred 50 leti. "Četudi sem malo hrom in 'udarjen', mi je nekaj živahnosti še ostalo". V teh letih je prišlo do velikih sprememb, "videli smo marsikaj". Sedanji zlatomašniki so "duhovniki koncila", na to so ponosni. "Živeti v duhu koncila je nekaj posebnega". Papež Frančišek je rekel, da se moramo po 50 letih vrniti h koncilu. Gre za to, da se kristjani čutijo Božje ljudstvo, ki je prejelo Božjo milost in ima nekaj dobrega povedati za ves svet.

Msgr. Qualizza je veliko poučeval. Še vedno goji ljubezen do grščine in latinščine, pa tudi slovenščine. Njegov prvi učitelj slovenščine je bil v začetku 60. let msgr. Oskar Simčič. "Življenje z mladimi je naporno", z druge strani pa je soočanje z njimi vir veselja, saj te prisilijo, da vidiš širši svet.

Msgr. Qualizza je tudi velik ljubitelj gora, senožeti in sploh narave: 9. julija 2002 se je povzpel na Triglav, 18. oktobra 2005 pa se je v gorah hudo ponesrečil.

O listu Dom je povedal, da je nastal kot bilten leta 1966 na pobudo slovenskih duhovnikov Emila Cenciga, Maria Laurenciga in Zdravka Birtiga, da bi se slišal tudi glas duhovnikov iz Nadiških dolin. Ime "Dom" je izbral Birtig, pesniška duša, ker dom je hiša, cerkev, družina, Benečija, naši hribi, potoki in studenci, je dejal. Glavni urednik štirinajstdnevnika je danes Ezio Gosgnach, sodeluje okrog deset sotrudnikov. Naročnikov je okrog 800, veliko obiskovalcev imajo tudi na spletu. Ob "srečanju z Abrahamom" želijo nadaljevati z delom, izboljšati, kar se da, in pridobiti nove sodelavce. Msgr. Qualizza piše uvodnike v narečju, da bi bili razumljivi naročnikom, ki se niso šolali v slovenskih šolah, a govorijo v narečju. "'Po našem' pravijo tisti, ki mislijo, da ni Slovencev. Mi pravimo 'po slovensko'", je dal piko na 'i'.

V preteklosti je bilo med ljudmi manj besed in več dejavne solidarnosti: "To je bilo tudi najlepše kazalo, kaj pomeni živeti krščansko". Danes imajo Benečani dvojezično šolo, glasbeno šolo, dva časnika, društva, zbore in ob sobotah zvečer celo slovensko mašo v Špetru. "K maši hodijo zavedni Slovenci". V zadnjih časih pa se "po Benečiji godijo 'čudne reči'. Nikjer po svetu ni toliko jezikoslovcev kot pri njih, začenši od županov"... Trdijo, "da v Benečiji se ne govori slovenski jezik, ampak neki praslovanski jezik, ki so ga morda prinesli pred pet ali deset tisoč leti iz Afrike"... Duhovniki skušajo prebujati ljudi in njihovo narodno zavest, "naj bodo ponosni na svojo identiteto". Pred 20 leti sta msgr. Qualizza in g. Zuanella doživela nemalo težav zaradi izida knjige *Mračna leta Benečije*, ki je "dvignila malo prahu in tudi malo luže". To so "čudne stvari, ki se dogajajo samo pri nas". Krepak in klen čut za dostojanstvo in narodno pripadnost je msgr. Qualizzi vlil župnik Anton Cracina. V vsaki pridigi je farane spodbujal k temu, da bi bili ponosni na to, kar so, pa čeprav so bili revni.

Gost je nato razvil (teološko prefinjeno!) božično misel, v kateri je poudaril, da je Božič v stoletjih dobil neko romantično podobo. A pomen tega dogodka in praznovanja "gre dobro v globoko ali v visoko". V njem najdemo, "kar si želimo, ko smo dozoreli do uma". Božič je dogodek, je pa tudi povezan s človeško naravo. Narava in zgodovina postaneta sorodna, "kot žlahta", in se med seboj razsvetljujeta. S tem dajeta tudi odgovor na največja vprašanja našega življenja: kaj smo, odkod smo in kam gremo. "Če stvari gredo pametno po poti", dobi človek odgovor v zavezi med Bogom in človeštvom. Bog vstopi v človekovo zgodovino; če ga človek sprejme, se ta zaveda svoje identitete in najde tudi svojega bližnjega, ki postane njegov brat, oba pa sta svobodni osebi. Bog zbudi našo zavest, nam da čut našega dostojanstva, izkustvo svobode in medsebojne solidarnosti. Začne se naša zgodovina, ki je potovanje v končno svobodo, ko se bomo srečali z Bogom. Da vse to ne postane samo lep sen ali neizpolnjena želja, se je v naši zgodovini pokazal Božji Sin, ki je uresničitev tega, kar je bilo že prej obljubljenega. Nova zaveza je dopolnila prvo, da bi našlo dokončno uresničitev to, kar si človeštvo želi. Tako postane Božič vzor dopolnjenega življenja in vir tiste svobode, ki se kaže v medsebojnem srečanju in ljubezni, in veseli konec našega potovanja do Boga, ki je življenje, luč in veselje. Naša dolžnost je sprejeti, kar nam je dano. A sprejeti Božjo milost ni avtomatično... Napeti moramo vse naše moči, da sprejmemo, kar nam je obljubljeno. Božič nam z Božjo prisotnostjo pravi to: da se pokažemo pripravljeni sprejeti Božji dar in z njim napraviti novo ali prenovljeno življenje, ki se odpre v Božjo skrivnost. Da ta praznik ne ostane prazen, moramo nadaljevati tisto zgodovino, ki se je začela v stvarjenju človeka in okrepila v Kristusovem rojstvu. Ta zgodovina je v ljubezni in svobodi: v ljubezni je svoboda in v svobodi je ljubezen. Vse to se uresničuje v osebi betlehemskega Jezusa. On je živa ljubezen in prava svoboda. To moramo postati tudi mi. "Z Božjo milostjo", je sklenil gost.

V pogovoru z občinstvom so prišle na dan različne teme, vezane na beneške rojake. Med drugim je gost povedal, da so v 50 letih Doma imeli tudi zelo hude čase, a vedno so se rešili. Želijo iti naprej "svobodno, avtonomno, ne proti nikomur"; a "naša prisotnost naj ne utihne". Pripravljeni so "se vrniti na ciklostil, samo da ne ugasne naša beseda". Marsikaj o verskih, prosvetnih in kulturnih snovanjih rojakov na Videmskem je še povedal Riccardo Ruttar, ki je poudaril, da Beneški Slovenci nujno potrebujejo podporo goriških in tržaških. / DD

Naši domovi, bogastvo ali breme? (3)

Stavba v ul. G. Donizetti 3 v Trstu

Pomembno kulturno središče Slovencev v Trstu je stavba na ul. Gaetano Donizetti. Polovica le-te je v lasti Zadruge Slovenski dom; nahaja se v samem tržaškem mestnem središču. V njej se vrstijo bogate kulturne dejavnosti, ki jih izvajajo različne ustanove, organizacije, društva in skupine. Ta prostor je tako med pomembnejšimi slovenskimi kulturnimi dejavniki v deželni prestolnici. Z zgodovinskega zornega kota ima stavba pomembno dediščino prisotnosti slovenske narodne skupnosti v Trstu. Zgradilo jo je namreč znano gradbeno podjetje Martelanc na začetku prejšnjega stoletja. Palača ima tudi zelo lep zunanji videz, k čemur pripomore lega, saj so v bližini druge pomembne tržaške znamenitosti, med katerimi izstopata judovska sinagoga in znano zbirališče tržaških izobražencev in kulturnikov Caffe' San Marco.

Zelo verjetno je v stavbi v ul. Gaetano Donizetti 3 težko najti dan, v katerem ne bi bilo nobenega dogodka. V stavbi imajo namreč sedeže, urade in delovanje Slovenska prosveta, založba Mladika, Društvo slovenskih izobražencev, Knjižnica Dušana Černeta, Zveza cerkvenih pevskih zborov, uredništvo Novega glasa, Vincencijeva konferenca, Radijski oder, studio Trak, MOSP, Slovenski kulturni klub in Sindikat slovenske šole. Osrednji prostor je prvo nadstropje s Peterlinovo dvorano, kjer potekajo ponedeljkovi večeri Društva slovenskih izobražencev in vse pomembnejše prireditve, in s sejno sobo. V tretjem nadstropju deluje založba Mladika, kjer je uredništvo istoimenske mesečne revije in kjer se plete pestra založniška dejavnost.

Vsaka stavba pa ima, žal, tudi drugo plat, ki zadeva vzdrževanje. Še posebno je to pomembno, ko gre za prostore, ki so namenjeni javnosti in jih redno obiskuje ter uporablja precejšnje število ljudi. Kot nam je povedal predsednik zadruge Slovenski dom Marjan Jevnikar, se v upravnem odboru trudijo, da bi stavbi na ul. Donizetti 3 zagotavljali redno vzdrževanje, medtem ko je tekočih stroškov za nekaj več kot 50.000 evrov.

Delovanje in vzdrževanje prostorov v stavbi na ul. Donizetti 3 je seveda odvisno od prihodkov zadruge, ki so delno odvisni od najemnine uporabnikov in deloma pa od pomoči Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Zadruga, ki je bila ustanovljena leta 1975, nima pridobitniških dejavnosti in je v glavnem namenjena upravljanju imovin, ki služijo za kulturno in prosvetno dejavnost slovenskih ustanov in organizacij. V tem smislu prihodki, ki se gibljejo med 40.000 – 50.000 evri, komaj krijejo tekoče stroške. Problem pa nastaja, ko se pojavi potreba po posegih, ki jih zahtevajo redno vzdrževanje oziroma obnovitvena dela. Teh pa je iz leta v leto več. Pri prihodkih so se poznala občutna znižanja, ki so posredno in neposredno odvisna od gospodarske krize.

Prvo stanovanje za kulturne potrebe navedenih organizacij v stavbi na ulici Donizetti 3 so kupili leta 1962. Tako so le-te končno prišle do stalnega sedeža. Predsednik Slovenske prosvete je bil openski trgovec Josip Podobnik, ki je s svojim darom omogočil nakup tega stanovanja.

Julijan Čavdek

Naši študentje v Ljubljani / Tina Paljk

Inženirji se ne smejo učiti na pamet!

Ime... Tina Paljk
Študij... kemijsko inženirstvo na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo.
Doma si iz... Terza blizu Ogleja.
Najraje... gledam zvezdnato nebo!

S čim se dejansko ukvarja kemijska inženirka?

Kemijsko inženirstvo je v večji ali manjši meri prisotno povsod, čeprav ljudje tega ne vedo. Kemija kot taka je povsod. Letos poleti smo imeli prakso. Jaz sem bila v nekem laboratoriju za analizo vin, sošolka je bila v papirnici, druga je analizirala proizvodnjo šamponov, drugi so bili v farmacevtskih industrijah, eni so analizirali gnojila. Na faksu je pa že razvidno, da bo večina šla delat v farmacevtske družbe, za Lek ali za Krko. Pol ljudi na magisteriju, recimo preko študenta (Študentskega servisa o. p.), že dela tam.

Kaj ti je pri tem študiju najbolj všeč?

To, da se ni treba in da se ne smeš učiti na pamet! Če se učiš na pamet, lahko preživiš na začetku, ampak potem ne moreš več, se ne da. Možnosti sta dve: ali se naučiš vse na pamet ali znaš vse izpeljati! Stvar pa je, da, če se naučiš na pamet, v trenutku, ko se spremeni pol vejice, ni več prav. Vsak sistem moraš na novo razumeti. Včasih se "križaš" tudi po dve, tri ure, a, potem ko razumeš, je največje veselje. (smeh) Skrb inženirja je dejansko ta, da zadeva v praksi dela in teče.

Si ženska na stereotipno moškem faksu. Kako bi komentirala?

Ja, stereotipno je moški, čeprav zdaj ni več tolikšna razlika, na faksu. Na biokemiji, recimo, je večina žensk, na kemiji je približno pol, pol. Pri nas je večina fantov. Fantje ne ustvarjajo nobenih problemov! (smeh) Včasih se še najde kak staromoden profesor, ki ti reče: "Vi ste ženska, tega ne razumete"! Drugi ti rečejo: "Saj ste inženirka, boste vse razumeli"!

Vem, da si tudi drugače aktivna na faksu. Povej nam kaj o tem?

Sem članica upravnega odbora Študentske organizacije FKKT. Smo precej aktivni, imamo približno dva projekta na mesec: tečaje, recimo ruščine, ali programiranja, izlete, strokovne ekskurzije, letos smo imeli znanstveno konferenco za študente, kak "žur", predavanja... Koliko ljudje delajo, pa je odvisno od dobre volje. Vsak bi hotel biti notri, ker vidi samo lepo plat, a potem nimajo volje nič narediti. In to so potem tudi kritike, ki jih poslušamo: "Aja, ti si v ŠO-ju,... " A dejansko tudi delaš!

Katera znanja ti prinaša ta izkušnja?

Kako se lotiti stvari realno. Recimo, ti rečejo, "zrihtaj" izlet. Ko si v prvem letniku, rečeš samo: "Kaj"?! Takrat ti še malo pomaga kak predstavnik iz višjega letnika. Potem se naučiš, koga poklicati, kako povedati, kako predstaviti, kako organizirati zadevo. Enim so že zasebne počitnice problem, tu pa organiziraš 3 dni za avtobus petdesetih ljudi. Če nisi bil nikoli v kakem društvu, zna biti problem. Tu se ne bojiš več, če ti dajo karkoli, da moraš narediti. Se spomniš, v 3 urah sem spekla 600 toastov, nam bo uspelo tudi to! (smeh) Druga "fajn" stvar je, da spoznaš ogromno ljudi. Enkrat pelješ 50 ljudi, drugič pelješ drugih petdeset in tako poznaš že pol faksa! (smeh)

Si študentka 3. letnika. Imaš načrte za prihodnost?

Sem razmišljala, ali bi se vpisala na magisterij v Trst ali bi ostala tu. Trenutno še ne vem. Tu je v redu to, da ti sledijo. Moraš narediti vse izpite, zato da prideš v višji letnik, tako moraš delati redno, sproti. Profesorji so v redu, letnik ni velik, nas je bilo 70, zdaj 20/30. Medtem ko v Trstu imajo drugačen sistem. Če bi v Trstu študirala isto, bi izbrala Ingenieria industriale in na njej smer Ingenieria chimica. Glavne predmete imaš z vsemi ostalimi smermi. Tam se nabere, recimo, 300/400 inženircev; si eden izmed mnogih. Ker nas je tu manj, ima mogoče tudi profesor možnost, da se ti bolj posveča.

Kako kot Slovenka in Furlanka hkrati doživljaš življenje v Sloveniji?

Mi je všeč! Ena opazka bolj negativna za Slovence - čeprav sem tudi jaz Slovenka -, za vse tiste, ki živijo v Sloveniji, je, da se jim zdi že avtomatično, da imajo, kar imajo. Predvsem med mladimi vidim to. Recimo, vse ugodnosti za študente. Njim je samoumevno, da imaš univerzo brezplačno, kar ni. Poleg tega imaš še bone za prehrano. Poznam ljudi, ki se jezijo, če jim zvišajo za 30 centov doplačilo k bonu. Pridi enkrat živet drugam! Ne cenijo dovolj. In to je samo en primer.

Kaj pa ti je v Ljubljani najbolj všeč in kaj najbolj pogrešaš od doma?

Od doma pogrešam hrano! (smeh) Čeprav zdaj so se kar naučili peči pizze in kuhati pašto. Mi je pa všeč, da je veliko mladih in da je veliko aktivnih ljudi med mladimi. Poleg študentske organizacije je tudi ogromno študentskih klubov. Pa še vreme mi gotovo ni všeč! (smeh)

Lucija Tavčar

Razmišljanje o odnosu družbe do religij

Kakšno mora biti stvarno soočanje?

Ko sem se pred dobrim pol desetletjem pogovarjal s prof. Jožetom Pirjevcem v zvezi z njegovo, pri založbi Einaudi tedaj komaj izšlo knjigo o fojbah, je intervjuvanec od samega začetka poudaril, da je nova knjižna izdaja pravzaprav sad protesta, in sicer proti politični manipulaciji zgodovine s strani italijanske politike proti naši narodni skupnosti in slovenski državi.

Čeprav bom v tokratnem krajšem zapisu sam obravnaval popolnoma različno temo, in sicer odnos družbe do religij ter vlogo le-teh v današnjem času, je tudi moje izvajanje glas protesta oziroma neodobravanja. V drugi polovici novembra, torej po krvavih pariških atentatih, sem namreč na družbenih omrežjih opazil marsikatero vinjeto, ki je bila na splošno uperjena proti verskemu oziroma religioznemu čutenju, češ da vera v Boga prinaša ekstremizem, zlorabo čustev v podle namene, nasilje in podobne stvari, ki jih v zadnjem času lahko spremljamo preko javnih občil.

Če uporabim svoje skromno poznavanje teologije, lahko v začetku citiram misel nemškega izobraženca, filozofa in teologa Hansa Joasa, ki sem ga prebiral poleti. Pisec se v svojem izvajanju namreč (sicer retorično) sprašuje, ali je v današnjem svetu še prostora za religije, pa tudi o tem, katero vlogo naj le-te igrajo v sodobni družbi. Najbolj zanimivo se mi zdi njegovo ugotavljanje, da se napovedi o tem, naj bi se religiozno čutenje v sodobnem času vse bolj poplitvilo, če ne že izginilo, niso uresničile. Take napovedi seveda ne morejo biti verodostojne, predvsem če pomislimo na to, da podobne razglase evropska družba posluša vsaj že od razsvetljenstva in francoske revolucije dalje. Antropologija namreč dokazuje, da je vera v nevidno oziroma nedokazljivo (transcendenco) človeku potrebna in zato prirojena ter da se pojavlja že od prazgodovine dalje. Noben še tako pospešen ali poglobljen miselni, intelektualni in znanstveni razvoj v katerokoli smer je ne bo mogel preseči. Kaj se zgodi tedaj, ko poskuša človek prekomerno preseči samega sebe, je vsem na dlani.

Da sta evropska in z njo tudi slovenska družba tesno povezani z religioznim, v našem primeru krščanskim čutenjem, ni nobenega dvoma. Kljub temu pred dobrim desetletjem ni mogel prodreti predlog, da bi v tedaj komaj izglasovano in zatem kmalu propadlo evropsko ustavo zapisali člen, ki bi izpričeval krščanske (in judovske) korenine stare celine. Danes se Evropa, v kateri kot osnovna religija prevladuje krščanstvo v svojih različicah- protestantizem, katolištvo ipd. -, sooča z največjimi migracijami v času po drugi svetovni vojni, ki utegnejo spremeniti njen konfesionalni zemljevid. A o tem nekoliko kasneje. Že od časa omenjenega razsvetljenstva poteka namreč na naši celini proces sekularizacije, torej odmika ne samo od religije, temveč tudi od tradicionalnih vrednot, ki so oblikovale evropski prostor. Kakšna more biti konfrontacija med obema stvarnostma, torej laično evropsko in vse bolj napredujočim islamom, bomo seveda še videli.

Tudi za naš ožji prostor velja, da je, predvsem v času po drugi svetovni vojni, zapadel pod močan vpliv marksistične, torej laicistične misli, ki je po zmagi revolucije zavladala v matici. Zoper to stanje duha se je pri nas oblikovala miselna sredina, ki je temu miselnemu toku nasprotovala. Dovolj je namreč pomisliti, koliko siromašnejša bi bila naša kultura, če bi v tistem času podlegla enoumju in njeni sli po izbrisovanju religije. Si moremo danes sploh predstavljati Alojza Rebulo in njegov opus, ki bi se končal z romanom *Senčni ples iz leta 1960*? Vrh njegove ustvarjalnosti namreč sodi v čas, potem ko je avtor sprejel krščanstvo kot svoje intelektualno in življenjsko vodilo. Si lahko predstavljamo Borisa Pahorja, ki bi se kot levičar enostavno predal kulturnim direktivam estebližmenta iz matice in se torej v več reprizah ne postavil za krščanskega socialista Edvarda Kocbeka? Bi brez Jožeta Peterlina, njegovega pristnega krščanskega čuta in njegove

Drage slovenska demokratizacija in osamosvojitev na prelomu med osemdesetimi in devetdesetimi bili taki, kot sta bili? Naštel sem le tri vidnejše primere, dejansko pa jih je veliko več. Nadaljnji razvoj dogodkov je naštetim in njihovim naporom brez dvoma dal prav.

Za naše kraje, ki ležijo na stičišču različnih kultur, jezikov in izročil, velja, da so bogati predvsem zaradi lastne različnosti. Ta seveda predpostavlja poznanje in spoznavanje, predvsem pa zavest o samih sebi. V zadnjem času se pri nas le uveljavlja tisto stanje medkulturnosti in medsebojnega spoznavanja, ki zmore edino ohraniti mir in blažiti napetosti. Podobne zakonitosti po analogiji veljajo tudi za versko področje. Zanimivo je modrovati o tem, koliko je evropska družba pripravljena sprejeti in spoznavati nove priseljence, ki izpovedujejo muslimansko vero. Bomo tudi njim začeli ponujati ali celo vsiljevati svoj laicizem? S kakšnimi posledicami? Kako in na katerem mestu narediti torej prepotrebno ločnico med pristnim vernikom in fanatikom? Za konfrontacijo in sprejemanje različnosti je namreč treba najprej poznati samega sebe. Sta naše ožje in širše okolje zreli za to? Nas ni mogoče strah, da bi v medverski konfrontaciji z islamskim svetom z naše strani zazijala strašljiva praznina nepoznavanja lastne tradicije in poplitvenja, v brezno katere bi slej ko prej padli vsi poskusi zbliževanja, ki morejo imeti v napetih časih neslutene posledice?

Primož Sturman

Trdnost vere ni v jeziku, ampak v dojemanju Boga

Cerkvenost in evangeljski duh

Znanec, ki redno bere Novi glas, me je opozoril na zapis 2. decembra 2015 na strani 4 z naslovom *K kot klerikalizem*. V njem je kratek povzetek dogajanja v Cerkvi skozi zgodovino – od prvih časov, ko je bil cerkveni predstojnik le eden od vernikov oziroma popolnoma v službi vernikov, do preloma v Luthrovem času, ko se je v protestantskem svetu močno zmanjšala vloga duhovščine, v katoliškem pa laikov, kar je pripeljalo do tega, da je imela veljavo le posvečena oseba, to je duhovnik ali škof. Tako pravilo sv. Benedikta, ki pravi, da Bog lahko spregovori tudi po najbolj nepomembnem bratu, zato mora opat poslušati vsakogar, ni veljalo več. Na eni strani smo tako imeli Cerkev, ki poučuje, na drugi Cerkev, ki se uči. To razmerje je nato začelo oblikovati tudi odnose v duhovniških vrstah. Tako, pravi članka: "Višji kleriki ukažejo, nižji morajo ubogati". In nadaljuje: "2. vatikanski cerkveni zbor je skušal zadeve omehčati, namen je bil dober, vendar pa je v resnici prišlo ... do nekaterih rezultatov protestantskega sveta, duhovščina se je postopoma "laicizirala", postala posvetna. V bistvu je položaj tako slabši kot prej, saj se napačno danes jemlje kot cerkveno tisto, kar je posvetno, in za evangeljskega duha tisto, kar je le duh sveta".

Na to odgovarjam s svojo izkušnjo. Spominjam se, kako smo spremljali prvi dan drugega vatikanskega koncila. Imeli smo zvečer izpostavljeno Najsvetejše in opolnoči mašo na čast Sv. Duhu, da bi ta vodil koncilske očete. Prav tako mi je živo v spominu, kako smo na ljubljanskem nadškofijskem dvorišču pa vse do nadškofovega stanovanja pripravili špalir ob prihodu g. nadškofa s prvega zasedanja. Ko se je pojavil nadškofov avto in je nadškof s tajnikom izstopil, smo mu zaploskali in zapeli: "Povsod Boga... " Nadškof dr. Jože Pogačnik je bil vidno ganjen, saj tega ni pričakoval.

S kakšno hvaležnostjo v očeh so nas preprosti verniki po tolminskih hribih spremljali, ko smo imeli prve pogrebe v slovenskem jeziku! Najbolj jih je ganilo, ko smo pokojnega imenovali brat ali sestra. Celo tiste ženice, ki so redno med mašo "žulile" rožni venec, so ga ob uvedbi narodnega jezika puščale v žepu. Prinesle so stara očala in po nekaj tednih so slovenske maše stekle brez pomožnih listkov. Videlo se je, da je preprost, pa zato toliko bolj iskren slovenski človek tudi v Cerkvi z uvedbo slovenščine zadihal. Isto se je zapažalo tudi drugod po Evropi. Latinske pete jutranjice ali večernice so povsod zamenjali z živim jezikom.

Teologija ni nekaj mrtvega, vedno nosi pečat časa, ne spreminja pa se dogma. Prihaja do najrazličnejših razlag. Tako je bilo in bo, bistva pa nihče ne zanika... Naj navedem dva primera. Znanka, anglikanska duhovnica, ki je tudi redna profesorica etike na državni medicinski fakulteti, mi, ko se srečava, rada reče: "Trdnost vere ni v jeziku, ampak v dojemanju Boga. Dojemava pa vsak s svojo kulturo in s svojo duhovnostjo, Bog pa je za naju isti in naju skupaj spremlja z najino pomanjkljivostjo vred".

Ko smo v Taizeju pripadniki različnih veroizpovedi skupaj molili, skupaj doživljali Božjo bližino, z velikim zaupanjem prosili Boga, da bi to bližino odnesli domov in jo nadaljevali v vsakdanjem življenju, sem kar obstal.

V čem se je duhovščina po drugem cerkvenem zboru laicizirala? Prej bi rekel, da so se nekateri mlajši duhovniki na račun Cerkve polenili. Redno imamo na nedeljo več maš, prevozimo več kilometrov, pa ne jamramo. Mlajši sobrat pa me zabije: "Če bi jaz moral imeti na nedeljo tri maše, bi šel k zdravnici, da mi da potrdilo, da tega nisem zmožen ..."

V Gorici – in to na obeh straneh – se je usul plaz, ko so na Travniku, kjer tudi sam občasno mašujem, spremenili urnik slovenske maše. Namesto ob devetih dopoldan so jo iz pastoralnih razlogov prestavili na večer ob osemnajstih, ker nas duhovnikov ni, saj imamo vsi, ki smo v dušnem pastirstvu, na nedeljo tri, večkrat pa tudi štiri slovenske maše. Moti me že to, da se tu ravsajo "onostranci". To je zadeva slovenske pastorale v mestu Gorica in ne župnij Nova Gorica, Kapela, Šempeter, Vrtojba, pa mogoče še Solkan.

Nekateri imamo radi statistiko, pa smo prišli do ugotovitve, da pri vseh štirih slovenskih mašah v mestu Gorica pride okoli 200 nedeljnikov. Vprašujem se, kje so tisti nergači, ki še vedno nergajo in modrujejo, ker ni maše ob devetih, je pa ob osemnajstih, in to v isti cerkvi. Zgodovina je eno, realnost pa drugo. To spoznanje naj velja tudi za to populacijo na obeh straneh konfina! Takšnim modrecem se tako reče: "Zakaj nisi šel za duhovnika? Imel bi veliko hišo, dobival bi veliko polen, vsak bi te lahko popljuval, da o kakanju na plešo ne komentiram. Če bi kaj rekel, bi bil pohvaljen, da nič ne razumeš, da te je povozil čas ... Ti nergači so ostali v ozadju. Če se prikažejo v cerkev, se tiščijo pod korom, imajo pa na obeh straneh konfina široka usta s ploho besed, še zlasti v politiki, pa tudi v prosveti, kar potem prenašajo tudi v Cerkev. ...

Evangeljski duh in duh sveta! – Ne bi si upal trditi, da je pri duhovnikih evangeljski duh tisto, kar je duh sveta, nikakor ne nasploh. Ni najpomembnejša uniforma, ampak duhovnikova duhovnost, ki pronica v svet, kjerkoli se pojavi, pa naj ima črn klobuk in dežnik ali pa ne.

V Sloveniji je nekaj duhovnikov, ki propagirajo latinščino pri maši. Ko jih tako opazujete, pridete do spoznanja, da sploh ne vedo, kaj s tem hočejo. Velikokrat se vidi, da je pri vsem tem v ospredju neko osebno uveljavljanje, ki kje drugje ni prišlo do izraza. Eden od takšnih duhovnikov me je "potroštal": "Latinska maša je skrivnostna – misteriozna, veličastna, duh klasike, mistika cerkvenih očetov ... – medtem ko je maša v slovenskem jeziku plehka"! Nisem nič rekel, ker sem pri njegovi latinski izgovarjavi spoznal, da latinščino obvlada manj kot jaz. Zabolelo pa me je, da kot mlad duhovnik izjavi, da je maša v slovenskem – tudi njegovem maternem jeziku (!) – plehka. Maternega jezika pa le ne smemo podcenjevati!

Ambrož Kodelja

Kratke

Izjava SŠK ob izidu referenduma o ZZZDR

V imenu Slovenske škofovske konference izražam zahvalo vsem državljanom in državljankam, ki so se na referendumu o noveli Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih zavzeli za vrednoto družine in pravice otrok. Posebna zahvala gre vsem družinskim organizacijam in gibanjem v Sloveniji, ki so v javnosti tehtno predstavili argumente o neprimernosti redefinicije zakonske zveze in se zavzeli za vrednoto družine. Obenem izražam zahvalo vsem vernikom in cerkvenim gibanjem za vso molitveno in duhovno podporo. / msgr. Andrej Glavan, predsednik SŠK

Nova pridobitev v doberdobski cerkvi

V letu 2015 smo v naši župnijski cerkvi sv. Martina v Doberdobu dobili lep lesen kip blaženega Antona Martina Slomška. Postavljen je ob Marijinem oltarju skupaj z relikvijami blaženega. Blagoslovil ga je g. dr. Peter Žakelj. Tako se bomo še bolj vneto in zaupljivo zatekali pod Slomškovo varstvo. / Thomas Peric

GLEDATI SKOZI POGLED (14) Primož Krečič

POGLED V RANE

V rane se navadno ne gleda. Niso prijetne, ne za tiste, ki jih imajo, in tudi ne za tiste, ki jih gledajo ali morajo gledati. Ljudje jih skrijejo, da se ne bi drugi spotikali in spraševali. Predvsem pa jih ne želijo videti tisti, ki so jih povzročili. Rane jih spominjajo na hudobijo, nepazljivost, objestnost.

Apostol Tomaž se je hotel prav s pogledom na rane prepričati, če je vstali Jezus res tisti Jezus, ki so ga pribili na križ in umorili. Njegova pričakovanja so se sesula. Tudi sam je zbežal od njega, čeprav mu je še pred kratkim obljubljal, da bo šel z njim v Jeruzalem in z njim umrl. Tomaž hoče videti spomin na zlo, ki je umorilo Jezusa, toda on ga je premagal s svojo ljubeznijo. Zato te rane ne bolijo več, ozdravljene so z ljubeznijo, ki je vse odpustila in trpela za tiste, ki so ga križali, in za vse grešno človeštvo. Rane pa ostajajo na poveličanem telesu kot spomin na odpuščeno zlo in ljubezen, ki je močnejša od smrti.

Jezus povabi Tomaža, da se z roko dotakne njegovih ran in spozna, kako so globoke. Papež Benedikt XVI. je zapisal, da si moremo v Jezusovi prebodeni rani ogledati resnico, da je Bog ljubezen. V tem pogledu najdemo pot, da vemo, kako naj živimo in ljubimo. Ljubiti pomeni biti pripravljen umreti za drugega, postati čisti dar, ki odpravi vsako senco hudobije in sebičnosti. V Jezusovi rani se je Tomaž rodil kot novi človek. Odvrgel je strah in druge ozire ter se z vsem srcem oklenil Jezusa in njegove ljubezni. Tudi mi smo bili rojeni iz te rane, saj je evangelist Janez videl, kako sta iz nje pritekli kri in voda, ki dajeta moč za novo rojstvo. Iz podarjenega življenja na križu se rodi novo, polno življenje, ki ljubi in z nežnostjo objema rane bratov in sester. Kjer so prej vihrali viharji sovraštva in hudobije, v pomirjeni žrtvi nastaja novo bratstvo, ki spoštljivo varuje in zdravi rane človeštva.

KAMPANJA 8X1000 Pogovor: g. Paolo Zuttion, ravnatelj goriške Karitas

"Nikdar nisem mogel nikogar zavrniti"

Ko prihaja do izrednih razmer, se pogosto zgodi, da se ljudje znajdejo na diametralno nasprotnih straneh; in zgodi se, da se dosti govori, malo pa konkretnega naredi. V vsem tem pa so tudi ljudje, ki izstopajo, odločijo, da ne bodo ostali križem rok, ampak si zavihajo rokave, da bi izredne razmere ne bile več izredne. Ena takih oseb je g. Paolo Zuttion, ravnatelj škofijske Karitas; za sabo ima močno in dolgo izkušnjo v misijonih, tudi zaradi tega se je znal približati "revnim izmed revnih", tako da je danes v prvi vrsti v sprejemanju prosilcev azila. V njegovem delovanju ga podpirajo prispevki 8x1000, sredstvo, brez katerega bi teh oseb ne mogli dostojno sprejeti.

G. Paolo, kakšno je trenutno stanje na Goriškem? Kaj pričakujete v naslednjih mesecih?

Razlikoval bi med izrednimi razmerami in strukturiranim sprejemanjem, in to tako v mestu kot v ostalih predelih nadškofije. Prvo mesto, ki igra vlogo "protagonistke", je Gradišče ob Soči, kjer imajo v središču CARA 403 goste.

V Gorici je v tem trenutku 90 oseb v stavbi Nazareno; njihovo število bi se lahko povečajo, če bodo razveljavljena nekatera trenutno veljavna zakonska določila. Zraven je še večja ali manjša prisotnost oseb brez konvencije; zgodilo se je že, da je teh bilo kar 250. Te begunce so sprejeli župnija Madonnina, dvorana Karitas in dormitorij Faidutti, na pomoč sta pristopili tudi župniji Štandrež in sv. Just. K sreči so se razmere malo omilile in brez konvencije, torej brez strehe nad glavo, je le še okrog deset oseb. Število pa stalno niha: prefektura jih sicer redno vozi drugam, takoj pa prihajajo novi. Prihodi so redni, število ljudi pa je težko predvidevati. Zaradi tega smo se odzvali na prošnjo Zdravnikov brez meja, da bi postavili na dvorišču zavoda sv. Jožefa nekak potovalni tabor, kjer bi lahko v zimskih mesecih sprejeli prosilce azila. Dobro se spominjamo pretekle zime, ko smo se večkrat znašli v pravi zagati, ko smo vsak večer iskali prenočišča za te osebe. Zato smo sedaj bolj mirni; v kontejnerjih imamo namreč - poleg 40 v dormitoriju - še dodatnih 100 mest. Če bi tudi to ne zadoščalo, lahko nudimo zatočišče še v velikem šotoru na igrišču ob župnišču Madonnina.

Kaj pa nam lahko poveste o "strukturiranem" sprejemanju?

V nadškofiji gostimo, prek različnih konvencij, 18 oseb v nekdanji kasarni v Gabrjah v sovodenjski občini; to stvarnost upravlja ICS, tržaško združenje, ki upravlja nekaj podobnih centrov na Tržaškem in Goriškem. Ista ustanova skrbi tudi za 15 oseb, ki živijo v nekaj najetih stanovanjih v Krminu. Oba primera sta bila uresničena prek konvencij z občinami in prefekturo. Petnajst oseb je v kraju Terranova v občini Škocjan ob Soči; z njimi je pomočnik Karitas, ki goste spremlja na pravnem in družbenem področju. Šestnajst oseb je v Romansu ob Soči, in sicer v župnišču v zaselku Fratta. V občini San Pier d'Isonzo bodo v kratkem sprejeli 5 oseb.

Obstaja tudi projekt SPRAR, ki v naši pokrajini nudi 44 mest; javna ustanova, ki vodi načrt, je goriška Pokrajina. 37 oseb, vključenih v projekt, živi v raznih stanovanjih v mestu - enega je dala na razpolago župnija goriške stolnice - in v inštitutu Contavalle; 7 oseb so sprejeli v Štarancanu v sodelovanju s tamkajšnjo občino.

Kako bi opisali vlogo Karitas in kako sinergije med cerkvenimi ustanovami in javnimi institucijami?

Karitas ima pretežno vlogo animacije na območju, nima neposrednih konvencij s prefekturo in z občinami. Če je potrebno, lahko nudimo pomoč s specializiranim osebjem na področju sprejemanja, pravnega svetovanja in sploh socialne službe. Sodelovanje z javnimi institucijami in z občinami, kjer so za ta vprašanja občutljivi in ideološko neobremenjeni, je dobro. Primer: že vrsto let lepo sodelujemo z občino Gradišče ob Soči; delamo skupno z dnevnim središčem v korist oseb v centru CARA. Izkušnja je dala lepe rezultate in je dejavno vključila tako prosilce azila kot meščane.

Kakšno težo ima podpora osmih tisočink (8x1000) pri sprejemanju prišlekov na vsem našem ozemlju?

S prispevki iz tega sklada zelo veliko naredimo pri sprejemanju oseb brez konvencije; uporabljamo jih prav zaradi izrednih razmer, in to za nakup in pripravo obedov. To delamo že poldrugo leto in, še enkrat spomnim, za celo 250 oseb. Brez prispevkov 8x1000 bi sprejem teh oseb ne bil mogoč, res ne bi mogli ponuditi pomoči. Zaradi teh sredstev pa lahko nakupimo potrebno hrano, plačujemo pa tudi razne položnice - za plin, električni tok... - v krajih, kjer ljudi sprejemamo. Veliko nam pomagajo tudi darovi, gmotni in denarni, občutljivih oseb, ki so se odzvale na naše klice.

Veliko let ste bili misijonar v Afriki. Kako vam tovrstna izkušnja lahko pomaga v teh izrednih razmerah v Gorici danes?

V misijonih sem bil na Slonokoščeni obali med letoma 1988 in 1999. Nato sem bil tam po daljša obdobja v letih 2006 in 2007. Ko sem tam živel, sem videl osebe, ki so živele kot revni med revnimi. To je gotovo še bolj okrepilo mojo pozornost do teh, ki živijo v potrebi. V Afriki sem imel tudi možnost delovati v ječi v Bouakeju: zame je bila to izkušnja, ki me je zaznamovala na izjemen način. Tam sem naletel na ogromno trpljenja, na skrajne oblike revščine; če jetnik ni imel zunanje pomoči, če mu nihče ni prinesel kaj hrane, je umrl od lakote; o higiensko-zdravstvenih razmerah je bolje, da niti ne spregovorim. Tam sem imel posebno "milost", lahko sem bil ob strani izjemni osebi: to je Gregoire Ahongbonon. Izjemna je bila njegova izkušnja - danes poznana po vsem svetu - osvoboditve suženjstva duševno prizadetih; še danes namreč take bolnike včasih zasužnjijo, z verigami privežejo k drevesom ali štorom, z njimi ravnajo kot z živalmi. Ta izkušnja je izostrila mojo občutljivost za zapuščene in mi je gotovo koristna tudi tu, ko sprejemamo ljudi: Gregoire - pravi Božji človek - ni nikdar nikogar odvrnil, vedno je zaupal v Božjo Previdnost. Čeprav ni imel nikakršnih javnih prispevkov, je v 25 letih postavil na noge 15 sprejemnih centrov, rešil je okrog 60 tisoč oseb in jim tudi pomagal se vključiti v družbo. To je bila zame prava "življenjska šola", ki mi sedaj veliko pomaga, ko se soočam s temi razmerami s kančkom tega duha. Tudi jaz se nisem nikdar čutil, da bi zavrnil kogarkoli, ki ni imel strehe nad glavo ali ni vedel, kje bi spal, še zlasti pozimi. Odvrniti ga bi pomenilo poslati ga v smrt.

Selina Trevisan
(prev. DD)

Kaj je Božič za nas?

Ob Jezusovem rojstvu je bil prisoten tudi osel

Spominjam se, kako se mi je, kot majhnemu, majhnemu otroku, zdelo čudno, da je mama ob Jezuščka v jaslicah postavila tudi dve živali: osla in vola. "Ti grdobi pa res ne spadata k dojenčku", sem si mislil. Izkoristil sem prvo odsotnost mame in omenjeni figuri vzel iz jaslic ter ju vrgel v ogenj, ki je prasketal v štedilniku. Seveda sem bil za to svoje veliko junaštvo grajan in deležen dobrohotne razlage o tem, zakaj k novorojenemu Jezusu spadata tudi vol in dolgouhi osel. Tako sem v krogu družine spoznaval, da so moje interpretacije lahko tudi zgrešene in si drugi iste stvari razlagajo precej drugače.

Kot je nekdo posrečeno rekel, je bil osel ob Jezusovem rojstvu "radiator", ki je s svojo prisotnostjo grel novorojenčka. Jezus je z njim potoval, še preden se je rodil, in v naročju matere, ko je sveta družina zaradi Heroda bežala v Egipt. Si je Jezus zaradi tega izbral žrebe oslice za slovesen vstop v Jeruzalem, ko so ga množice pozdravljale kot kralja? Zakaj ni jezdil na belem konju? Kaj nam je hotel s tem sporočiti?

Zanimivo, da ob Jezusovem rojstvu v betlehemski votlini niso bili prisotni lev, žirafa, slon in druge imenitne živali, temveč osel, ki velja za trmasto in neumno žival. Verjetno pa so bili prisotni tudi kakšna miška, vrabci in seveda kakšna ovčka. Tolikokrat se norčujemo iz osla in njegovo ime uporabljamo za zaničevanje drugih. Trmast je res, a za dobro in za to, kar je prav. Ni pa neumen. Poglejte njegova velika ušesa in njegove pametne oči, ki izžarevajo inteligentnost, mir, resnobo, modrost in prebrisanost.

Prerok Bileam (4 Mz 22) je bil zaprošen, da prekolne blagoslovljeno ljudstvo. Ko je skupaj z oslico potoval z moabskimi knezi, je njegova oslica videla angela z mečem in stopila s poti ter šla po svoje. Bileam jo je pretepal, a ni pomagalo. Ko ji je angel zaprl pot na ozki stezi med dvema zidovoma, se je stisnila k zidu in ni hotela dalje, četudi jo je prerok Bileam pretepal. Nato se je zaradi istega razloga ulegla na tla in ni šla naprej, kljub temu da jo je Bileam pretepal s palico. Šele, ko je oslica spregovorila in so se Bileamu odprle oči, da je tudi on videl angela z mečem v roki, je razumel, da mu je oslica rešila življenje. Rešila mu je življenje, kljub temu da jo je trikrat pretepel.

Neki mož iz Brezovice pri Gradinu, po rodu s Sardinije, ima osle, ker je menda na Sardiniji veliko osličkov. Tudi on jih ima, da ga spominjajo na rojstni kraj. Potrdil mi je, da je osel zelo pametna žival. Ko začuti, da je breme na hrbtu pretežko, se uleže na tla in ne gre naprej, četudi ga pretepaš. Osel očitno vidi nekaj, česar človek ne vidi. Kolikokrat rinemo z glavo skozi zid? Kolikokrat se ne znamo omejiti, biti zadovoljni z malim in se pehamo za velikimi stvarmi! Toda, kot pravi Jezus: "Kaj namreč pomaga človeku, če si ves svet pridobi, sebe pa pogubi ali zapravi"? (Lk 9, 25).

Za osla je bil Božič to, da je bil ob Jezusu? Kaj pa je Božič za nas?

Bogdan Vidmar

Kratke

Življenjepis sestre Favstine Kowalske uglašen z letošnjim svetim letom

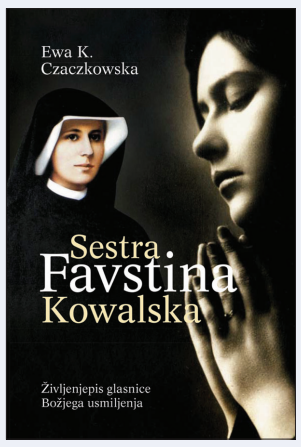

Pri Založbi Družina je izšla knjiga Sestra Favstina Kowalska - Življenjepis glasnice Božjega usmiljenja, ki jo podpisuje Ewa K. Czaczkowska. Po besedah pisca spremne besede patra Tomaža Podobnika je zelo primerno, da je knjiga izšla ob začetku svetega leta, katerega namen je izpostaviti usmiljenje kot eno od osrednjih prvin katoliškega verovanja.

Novinarka in zgodovinarka Czaczkowska bralcu v knjigi zelo prizemljeno približa pot duhovnega zorenja in poslanstva poljske redovnice Favstine Kowalske, velike mistikinje zadnjega časa. Kronološko opisuje številne postaje njenega življenja, ob tem prikaže družbeno okolje, v katerem je svetnica živela, in navaja izjave ljudi o njej.

V uvodnem poglavju je življenje sestre Favstine Kowalske osvetljeno z osnovno vizijo njenega poslanstva glasnice Božjega usmiljenja. V sklepnem poglavju pa avtorica spregovori o dramatični zgodovini cerkvene presoje življenja in dnevnika sestre Favstine, zlasti v povezavi s papežem Janezom Pavlom II., ki je še kot bogoslovec obiskoval njen grob in ki jo je leta 2000 tudi razglasil za svetnico. Knjigo je prevedel Andrej Turk.

Novomeški škof in predsednik Slovenske škofovske konference (SŠK) Andrej Glavan pa je predstavil dejavnosti SŠK v jubilejnem letu usmiljena. Kot je dejal, bo poseben poudarek na svetih vratih in romanjih bodisi v Rim bodisi v stolnice ali druge cerkve, namenjene za pridobitev odpustka. Škofje imajo namreč tokrat možnost, da določijo poljubno število svetih mest in svetih vrat.

Papež Frančišek je na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja in natanko ob 50. obletnici konca prelomnega drugega vatikanskega koncila že odprl sveta vrata v baziliki svetega Petra v Vatikanu. S tem se je začelo sveto leto usmiljenja, ki bo trajalo do 20. novembra prihodnje leto.

Svetoletna vrata so se odprla tudi po slovenskih škofijah.

Papež Frančišek je izredno jubilejno leto usmiljenja, s katerim želi izpostaviti usmiljenje kot eno izmed osrednjih prvin katoliškega verovanja, še posebej pa svojega pontifikata, napovedal aprila v posebni buli.

Gorica / Božični čas v Slovenskem pastoralnem središču

V cerkvi sv. Ivana v Gorici bo v četrtek, **24. decembra**, "polnočnica" ob 22. uri. Na dan Božiča, **25. decembra**, bo praznična maša ob 8. uri pri Marijinih sestrah na Korzu in v Zavodu Svete Družine; pri sv. Ivanu ob 10. uri, na Travniku pa ob 18. uri. V soboto, **26. decembra**, na Štefanovo, bodo maše v mestu kot ob nedeljah, odpade le maša na Travniku, ker bo ob 17. uri v stolnici tradicionalni božični koncert. Na Silvestrovo, **31. decembra**, bo zahvalna maša ob 18. uri pri sv. Ivanu. Na novo leto, **1. januarja 2016**, bodo maše po nedeljskem urniku; popoldne ob 16. uri bo v Zavodu Sv. Družine ura molitve za mir. Blagoslov otrok ob jaslicah bo na praznih Svetih treh kraljev, **6. januarja**, med otroško-mladinsko mašo pri sv. Ivanu ob 10. uri. Toplo vabljeni!

Gorica / Božični koncert v priredbi ZCPZ - Gorica

Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica prireja v soorganizaciji s Svetom slovenskih organizacij, na dan sv. Štefana, v soboto, **26. decembra**, ob 17. uri v goriški stolnici Božični koncert. Pobudo, ki je postala že tradicija, je prvič izpeljal pred več kot petdesetimi leti prof. Mirko Filej.

Letos se bodo predstavili Moški pevski zbor Mirko Filej (vodi Zdravko Klanjšček), Ženska vokalna skupina Jezero (vodi Dario Bertinazzi) in MoPZ Štmaver (vodi Nadia Kovic). Poleg teh bo na orgle igral Silvan Zavadlav. Koncert bo obogatilo branje božičnih misli. Koncertu bo sledil blagoslov s petimi litanijami, pri katerem bodo sodelovali vsi nastopajoči zbori. Toplo vabljeni!

Ronke

Izšel je 16. zbornik Jadro

V ponedeljek, 14. decembra 2015, smo v občinski dvorani Cragnolin v Ronkah predstavili obsežno 16. številko glasila *Jadro*, ki že vrsto let izpričuje obstoj slovenskega življa na tem območju. Zahvaljujemo

se predvsem uredniku tega glasila prof. Karlu Mucciju, ki je z velikim potrpljenjem, marljivim delom in neuničljivo voljo zbiral in urejal pisne prispevke za to glasilo. Avtorji v prispevkih podajajo svoja razmišljanja, vidike, mnenja, seznanjajo z zanimivimi zgodovinskimi dejstvi, družbeno problematiko, ekološkimi spremembami, ki človeka vznemirjajo, tako da je glasilo pestro in ne dolgočasi. Izpričuje, da je tu slovenski duh še živ in opozarja na žilavo prizadevanje naših ljudi v preteklosti in danes, da bi se tu ohranili in to zavest o sebi prenesli na mlade za jutrišnji dan. To je tisto pričevanje, kako je tudi slovenski človek bil prav na tem ozemlju trdno vključen v vsakdanji življenjski ritem, in to od Krasa vse do morja. O tem pričajo raznovrstne dejavnosti naših ljudi; bili so obrtniki, poljedelci, ribiči, delavci, trgovci in drugo. V dobrem in slabem so preživeli čas vojnih pretresov in družbenih sprememb, zlasti med obema vojnama v času fašizma, ko so postali narodno brezpravni. Pisana je tematika razmišljanj in iskanj o preteklosti, tako se zdi, kot bi ljudje hoteli nadoknaditi, kar je bilo zatrto.

Pohvalno in pomirjajoče pa je to, da z ljudmi neslovenskega jezika, ki bivajo ob nas, živimo danes v pristnih prijateljskih odnosih in smo lahko vzorec sožitja, ki prinaša posamezniku in skupnosti notranji mir in prijetno sosedstvo, kar je nujno za vsakdanje preživetje. Vse to lahko razumemo kot skupno sporočilo, ki veje iz tega glasila. Z vsebino glasila je usklajena tudi izredno lepa oblika in tako je publikacija privlačna že na prvi pogled. Vsebino bogatijo številne slike, fotografije, zemljevidi, kar je posebna zasluga mojstrskega očesa in dolgoletne izkušnje Oskarja Beccie. Gotovo pa je vsebina glasila v celoti težnja po narodnostni ohranitvi, kar daja vtis, čeprav morda podzavestnega strahu, da ne bi izginili sredi kratkovidnega sprejemanja globalizacije, ki prinaša kulturno in socialno osiromašenje množic, ki pa jo za množice načrtujejo špekulantje politične ekonomije vseh kontinentov. Ponujajo nam jo prek brezštevilnih preračunljivih gesel o popolni svobodi in demokraciji. Samobitnost obrobnih kultur in ljudstev bi tako izginila. Zgodovinski spomin in mnogi jeziki bi ostali le arhivski dokument in folklorna zanimivost. O vrednotah, ki jih je skozi čas ustvarila vsaka, še tako majhna skupnost, se načrtovalci globalizacije ne sprašujejo. In vendar se je človek po vsej svoji naravni poti hranil iz vrednot ljudstva, iz katerega je izšel. Če zanemarimo zavest o skupni pripadnosti, izgubimo osebno in družbeno ravnovesje. O vsem tem zavestno ali manj zavestno, posredno ali manj posredno govorijo pisci tega glasila, sicer bi bil namen njegovega izida skoraj nesmiseln. Novi rodovi bodo odločali in morda pravočasno ubrali domačo pot, sicer so in bi bila vsa podobna pisanja, kot so v našem glasilu, kot temu pravimo, le "glas vpijočega v puščavi". Glasilo je pohvale vredno in ga priporočamo kot zanimivo branje.

Rudica Požar

P. S.: Glasilo ima 121 strani, 34 člankov 20 avtorjev, 10 dvojezičnih poezij treh avtoric in skoraj 200 fotografij; na platnici je tudi domnevna slika rimskega mostu nad rokavom Soče v Ronkah, rojena iz domišljije domačega umetnika Giorgia Segatta. Prvo glasilo je izšlo l. 1988 in v 27 letih se je nabralo 300 člankov, 800 slik in 1028 strani. Glasilo je natisnjeno v 300 izvodih in kot vse druge prejšnje številke in raznovrstne publikacije, izdane v samozaložbi, bo dostopno v raznih knjižnicah.

Fotografska razstava

Taverna al Museo gosti fotografa Fotokluba Skupina75 Marka Vogriča z razstavo fotografij "1915-2015". Črno-bele fotografije je avtor posnel s camero obscuro na prizoriščih prve svetovne vojne stoletje po srditih bojih. S posebnih zornih kotov so posneti v sedanjem stanju jarki in topovske postojanke, a tudi mestni detajli - priče nekdanje Avstrije felix, kjer je življenje lagodno teklo do prihoda fronte, pa še končni rezultat - spomeniki na žrtve in poziv, naj se kaj takega več ne pripeti.

Črno-bele fotografije v starinskih okvirjih so izdelane v tradicionalni tehniki od posnetka na film srednjega formata do povečave na baritni srebroželatinasti papir.

Fotografije so že na ogled, odprtje s kritično noto Cristine Feresin bo v sredo, 30. decembra, ob 19.30 v Taverni al Museo v naselju na Goriškem gradu tik pod vojnim muzejem. Sledil bo klepet ob zdravici in izmenjavi voščil.

Razstavo si je mogoče ogledati ob urnikih odprtja lokala, med 9.30 in 21.00 vsak dan, razen ponedeljka, do 29. februarja 2016.

Palača Attems: koncertni večer DVS Bodeča Neža

Vzdrhtel je božični žar

V prelepi dvorani palače Attems v Gorici, ki se je že večkrat izkazala kot zelo primerna za koncerte, je v petek, 11. decembra 2015, zavela pomirjujoča praznična sapica, prinašajoča skrivnostno ozračje lepih občutkov, ki se dotaknejo najglobljih kotičkov duše. Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža, ki se v sedanji obliki kaže kot številčno lepo zgrajen zbor, je poslušalcem, ki so se zbrali v grofovi sobani, ponudila očarljiv splet božičnih pesmi – vmes so bile tudi druge sakralne vsebine in še kaj bolj "posvetnega" - pod naslovom *Čar božične noči.* Pevke so pele pod zanesljivim, solidnim vodstvom gostujočega pevovodje Mirka Ferlana. Pozorno in hvaležno publiko so v skrivnost tiste daljne betlehemske noči pospremile s skladbami pomenljivih vsebin od renesanse do današnjih dni in se pri tem pomudile pri domači glasbeni zakladnici in se v pevski raziskovalni vnemi ustavile pri marsikateri melodiji drugih evropskih narodov in prispele celo do daljne Afrike. S svojimi kultiviranimi glasovi, ki stremijo po zmeraj bolj izbrušeni vokalni tehniki in si prizadevajo vselej čim bolj tankočutno izraziti vsebine izbranih pesmi, so povsem osvojile poslušalce. Spored so uvedle z *Ave Mario* Franza Biebla (1906 – 2001), ki je zazvenela s čustveno prepojenostjo, končale pa s priredbo Benjamina Harlana tradicionalne afriške pesmi *African alleluja*, v kateri sta še posebno prišla do izraza disciplineranost glasov pevk in njihov smisel za ritmično poudarjenost, ki jo je ovrednotila in še bolj ojačila spremljava Davida Šuligoja (bas kitara) in Patricka Quaggiata (tolkala). Izrazita ritmičnost je tudi značilnost tradicionalne jamajške pesmi *Jamaica Farewell* v priredbi Carstena Gerlitza (1966), ki nas je za trenutek popeljala v daljne kraje, polne toplega sonca, dehtečega cvetja in valujočega morja. Vmes so poustvarjalno v čudoviti ubranosti in zbranosti zazvenele, med drugimi, v priredbi Janeza Močnika (1936) stara slovenska ljudska pesem iz 16. stoletja *Ta stara boshizna pejsen*, po kateri radi segajo zbori, priredba istega skladatelja slovenske ljudske pesmi *Jaz vem*, zmeraj dobrodošla *Glej zvezdice božje*, ki ustvarja posebno vzdušje in ogreje srca, v priredbi Maksimilijana Feguša (1948), pa še priredba tradicionalne španske pesmi *Madre en la puerta* Marca Sofianopula (1952-2014), pri kateri je s svojim polnim, lepo oblikovanim, zrelim glasom presenetila solistka Nada Tavčar. Njena sestra Lucija Tavčar je na flavto spremljala dve skladbi; klavirska spremljava pa se je oglasila v izvedbi poznane mlade organistke in čembalistke Eve Dolinšek. Posebno muzikaličnost sta izražali izvedbi Händlove *Gavotte* in angleške tradicionalne pesmi *Ding Dong Merrily on High*, pri kateri so nam v ušesih "odzvanjali" praznično razpoloženi zvonovi.

S toplim, dolgotrajnim ploskanjem so očarani poslušalci iztržili še dodatek, znano *Hitite kristjani* v latinski in slovenski inačici.

Koncertni program je uvedla ena izmed pevk, Stefania Beretta, ki je prebrala nekaj globokih misli prof. Alenke Rebula o Božiču, ki prinaša mir v naša srca, če ga znamo pričakati zbrano in v tišini.

Po krasnih občutkih, ki so nam jih s svojimi ubranimi, zlitimi glasovi podarile pevke s tokratnim dirigentom Ferlanom, so se poslušalci ustavili v prostorni veži v pritličnih prostorih Attemsove palače. Tu so pevke in nekatere njihove mame postregle s toplim čajem in kuhanim vinom, predvsem pa s pecivom, sladkimi, zelo vabljivo okrašenimi piškotki, ki so jih spekle nekatere pevke.

Čudovito vzdušje, v katerem je zavelo tisto drhteče ozračje ob bližajočem se Božiču, ki nas vabi k iskrenejšim medsebojnim odnosom, se je tako izpevalo v prijateljskem klepetu in izmenjavi vtisov. Koncertni večer so dekleta ponovile v dvorani cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici v nedeljo, 13. decembra. Iste melodije bo DVS Bodeča Neža podarila še tržaškemu občinstvu v nedeljo, 10. januarja 2016, v rojanski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Trstu.

IK

Društvo goriških upokojencev

Novim izzivom naproti

Člani Upravnega sveta Društva slovenskih upokojencev za Goriško so se 12. decembra zbrali na delovnem srečanju z namenom, da pripravijo osnutke programa vsega delovanja v letu 2016 in obenem pregledajo splošno društveno stanje, ki je zmeraj bolj pod udarom novih izzivov in zahtev uradnih predpisov, s katerimi se morajo vsako leto soočati in jim kljubovati. V mesecu decembru ima društvo nalogo, da upošteva vse dane možnosti za čim boljše uspehe v prid številnim članom in prijateljem ter določi ustrezne smernice delovanja. Zato bodo člani z začetkom novega leta prejeli dopolnjen celoletni program, s katerim bodo seznanjeni z vsemi dejavnostmi. Med te pridejo v poštev poleg skrbi za kulturo, zborovsko dejavnost, predavanja predvsem o zdravstvu, izletništvo in tradicionalna srečanja ter tudi koristni stiki s sorodnimi društvi in ustanovami zlasti iz

Slovenije ter morebitna gostovanja. Na delovnem srečanju se je vodstvo iskreno zahvalilo vsem sodelavcem za uspešno opravljeno delo. Daljši razpravi o programu in sodelovanju je sledilo živahno, prijateljsko druženje. (ed)

Smrt upokojenega profesorja

Poslovil se je Danilo Rustja

V goriški bolnišnici je v noči na nedeljo po daljši bolezni preminil upokojeni šolnik in kulturnik prof. Danilo Rustja. Dolga leta je poučeval na slovenskih šolah v Italiji, zlasti v Gorici, kjer je živel.

Prof. Danilo Rustja je letos dopolnil 90 let. Rodil se je namreč 16. avgusta 1925 v Sv. Križu na Vipavskem v razmeroma premožni kmečki družini. Njegovi dedje so si posestvo prislužili s trdim delom v emigraciji v ZDA. Tudi njegov oče Janko si je služil kruh kot izseljenec v Argentini. Po osnovni šoli v domačem kraju je pokojnik študiral na gimnaziji v Postojni in nato na liceju v Gorici. Vse to v italijanščini, saj je fašizem že v njegovih otroških letih ukinil slovenske šole na Primorskem. Med 2. svetovno vojno so ga italijanske oblasti poslale v posebne bataljone v Toskano. Po zlomu Italije se je kot partizan udeležil Goriške fronte in postal politkomisar

čete v Gradnikovi brigadi. A ta izkušnja ga je politično razočarala, tako da se je naposled znašel v protirevolucionarnem taboru. Svoje spomine na tiste čase je tik pred boleznijo obudil v oddaji TV Slovenija Pričevalci.

Po vojni je Danilo Rustja študiral živinozdravstvo na univerzah v Milanu in Camerinu, med študijem pa je občasno poučeval ter sodeloval pri goriškem tedniku Slovenski Primorec tudi kot urednik. Potem je kdaj pa kdaj pisal za Katoliški glas, Novi list in Primorski dnevnik. Univerzitetni študij je dokončal z disertacijo o lipicancih. Ker po univerzitetni diplomi kot živinozdravnik v naših krajih ni našel zaposlitve, se je posvetil šolstvu. Poučeval je v italijanskih in slovenskih šolah po deželi, več let tudi v kmetijski srednji šoli v Čedadu. Naposled je dobil stalež kot profesor znanstvenih predmetov na nižji srednji šoli Ivana Trinka v Gorici, kjer je služboval do upokojitve sredi osemdesetih let. Tako je pomagal izobraževati cele generacije goriških Slovencev. Ob poučevanju je dajal duška svoji kmečki žilici z obdelovanjem zemlje in čebelarjenjem v rojstnem Vipavskem Križu.

Prof. Danilo Rustja se je poročil z učiteljico Stanislavo Čermelj iz Dobravelj. V zakonu so se jima rodili štirje otroci, od katerih je najmlajša Vida že zgodaj umrla zaradi neozdravljive bolezni. Zapušča hčeri Milenko in Barbaro ter sina Gorana z družinami. Z njim odhaja zaveden Slovenec, katoličan in demokrat, pa tudi kulturno razgledan človek.

Počival bo v rojstnem Sv. Križu na Vipavskem. Naj mu bo lahka zemlja, ki jo je tako ljubil!

†

Po dolgi bolezni nas je zapustil naš dragi

dr. DANILO RUSTJA.

Pogrešali ga bomo otroci Milenka z Rudijem, Goran s Kati, Barbara z Martinom, sestra Cita z družino ter vnuki Milan s Spyridoulo, Ivan, Borut, Andrej in Svetlana. Hvaležni bomo vsem, ki bodo na katerikoli način počastili njegov spomin.

SCGV Emil Komel iz Gorice / Božični koncert

Mladi glasbeniki so se dotaknili src

Prvič so se v najlepši baročni cerkvi v Gorici, pri sv. Ignaciju na Travniku, v soboto, 12. decembra 2015, zbrali na božičnem nastopu učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in poslušalcem, ki so zelo dobro zasedli cerkvene klopi, ponudili izsek obširnega, razvejenega glasbenega delovanja, ki poteka na šoli skozi vse leto. Profesorji so za svoje varovance izbrali tak program, ki bi bil čim bolj primeren uvod v praznične dni, ki so že pred vrati. Adventni čas je čas pričakovanja na rojstvo Božjega Deteta, na skrivnostni prihod Jezusa na zemljo. Zato naj bi si v tem času vsi prizadevali biti bolj prijazni in dobri z bližnjim. *To je čas, da se pustimo dotakniti v srcu*, sta na programski list napisala organizatorja večera, SCGV Emil Komel in Arsatelier, z željo, da bi poslušalcem poustvarjanje mladih učencev seglo do srca. Skladbe so bile seveda izbrane z mislijo na prihajajoči Božič, zato so izžarevale milino in se skladale z izbranim koncertnim prostorom. Uvodoma je občinstvo prisluhnilo nežnim, usklajenim glasovom otroškega zbora Emil Komel, ki je pod vodstvom Damijane Čevdek Jug ob spremljavi Elisabette Cavaleri nastopil pred glavnim oltarjem v brezbiteriju. Tako so skladbe Robertsona, Händla in *Ave Maria* neznanega avtorja nežno splavale pod baročne oboke in odmevale v duši. S svojim programom so mladi, pridni pevci omehčali srca vseh prisotnih. (Otroški pevski zbor E. Komel je z nekaj pesmimi obogatil tudi petkov prižig lučk na cipresi v Coroninijevem parku. Na kratki slovesnosti je bil prisoten tudi goriški župan Ettore Romoli. Vsi so se nato pred mrazom zatekli v nekdanjo konjušnico, kjer so se nastopajoči in prisotni lahko malce ogreli in okrepčali ter si ogledali jaslice, izdelek kiparja Giorgia Burgnicha).

Orkester kitar SCGV E. Komel pod vodstvom Martine Gereon (foto dpd)

Po zboru je bil na vrsti violončelist Luca Bregant, ki se je soočil z zahtevno Bachovo Suito št. 1; s spretno odigrano troglasno invencijo v C duru istega avtorja je publiko osvojil harmonikar Manuel Persoglia. Flavtistki Neža Faganelj in harfistka Ana Kristina Klančič sta s svojima očarljivima glasbiloma pričarali pravo božično vzdušje, predvsem s tradicionalno božično melodijo iz angleškega sveta. Na koncertnem večeru, namenjenem široki publiki in različnim okusom, so se predstavili kar trije instrumentalni ansambli, ki predstavljajo vse oddelke SCGV Emil Komel (Koliko truda in vaj je za vsem tem!). V njih so bili tudi učenci, ki se glasbeno izobražujejo v mednarodnem kulturnem društvu in orkestru Arsatelier. Tudi ta je želel namreč dati svoj doprinos lepo izpeljanemu sobotnemu programu. Posebno radovednost je vzbudil orkester kitar; tak sestav je res redkost. Mladi so nastopili pod vodstvom Martine Gereon in poželi zasluženе aplavze, kakor so jih tudi spretni izvajalci Vivaldijevega Koncerta za dve flavti, godala in basso continuo, op. 47/2 RV533, ki so se razživeli ob izvedbi stavka Allegro molto. Spored se je končal s šolskim pihalnim orkestrom, ki ga vodi Tomaž Škamperle. Tudi oni so se čudovito izkazali. Igranje v orkestrskem sestavu je za mlade učence gotovo lep izziv, pa tudi veliko zadoščenje; pri tem se gotovo med mladimi "orkestraši" spletata kolegialnosti in močnejša medsebojna vez. V tem se tudi zrcalita kakovostna ponudba SCGV E. Komel in vztrajno prizadevanje profesorskega kadra. Premišljeno izbrane skladbe in zelo pridni učenci so s svojim igranjem ustvarili večer poln lepih občutkov. Univerzalnost glasbe, ki ne pozna nikakršnih pregrad, so obogatile še misli povezovalke Nataše Konc Lorenzutti, ki je izbrala in prebrala tudi molitev svetega očeta Frančiška za sveto leto usmiljenja. Ravnateljica SCGV Emil Komel Alessandra Schettino se je ob voščilu za mirne in doživete božične in novoletne praznike prisrčno zahvalila travniškemu župniku Adelchiju Cabassu, ker je rade volje dal na razpolago mogočno travniško cerkev.

IK

In memoriam

Rudi Budal

Po verskem obredu v štandreški cerkvi smo, 14. decembra 2015, pospremili k večnemu počitku na domače pokopališče posmrtne ostanke Rudija Budala.

Rudi Budal se je rodil v Štandrežu leta 1927, prav v letu, ko je fašistična oblast nasilno uničila samostojno slovensko štandreško občino in njeno ozemlje proti volji vseh prizadetih priključila občini Gorica.

Osnovno šolo je obiskoval v domači vasi, kjer je bila slovenščina prepovedana. Po zaslugi takratnega zavednega župnika Josipa Kosovela so se štandreški otroci lahko naučili brati in pisati v slovenščini. Zbiral jih je v zakristiji in jih tam poučeval. Po končani osnovni šoli je Rudi Budal obiskoval enoletni kmetijski tečaj, ki je potekal na Pilošču. Po končanem tečaju je pomagal očetu pri delu na domači kmetiji. Po kapitulaciji Italije je stopil v partizanske vrste, kjer je ostal nekaj mesecev. Hudo je zbolel in se vrnil domov.

V Štandrežu so Nemci izvedli največjo aretacijo 25. januarja 1945, ko so partizani ubili nemškega vojaka. Nemške enote so obkolile Štandrež in domačine zbrale na trgu pred cerkvijo. Tistega, ki ni imel potrdila, da je bil na dan umora nemškega vojaka na delu pri nemški organizaciji TODT, so odpeljali v goriške zapore. Med njimi je bil tudi Rudi Budal. Tu so ostali mesec dni in nato so jih v živinskih vagonih odpeljali v nacistično taborišče Dachau. Rudi Budal je nosil številko 142251, na levem rokavu suknjiča in na levi hlačnici je imel prišit rdeč trikotnik, ki je označeval politične internirance. Taborišče so osvobodili ameriški vojaki 29. aprila 1945. Rudi Budal je po osvoboditvi ostal še dva meseca v taborišču. Bil je namreč izčrpan in hudo bolan. Domov se je vrnil 5. julija 1945.

Ko je pridobil dovolj moči, se je posvetil kmetijstvu in pomagal očetu pri vsakdanjem napornem delu. Bil je aktiven pri Vzajemnem podpornem društvu za zavarovanje goveje živine in večletni odbornik domačega kmečkega društva. S kmetijstvom se je ukvarjal, dokler so mu moči dopuščale. Vsak dan je vozil pridelano zelenjavo na goriško tržnico. Leta 2007 je prejel priznanje Klas, ki ga društvo sKultura 2001 vsako leto podeljuje zaslužnim domačinom. Rudi Budal ga je prejel za navezanost in ljubezen do domače zemlje. Priznanje mu je izročil goriški župan Ettore Romoli.

Rudi Budal je bil veselega značaja in se je rad zadrževal v družbi. Pri vaških prireditvah, predvsem pri zahvalni nedelji, je bil vedno zraven. Na njegovem dvorišču so več let pripravljali voz s poljskimi pridelki in on je poskrbel za zelenjavo ter okrasno zelenje in cvetje. Hranil je vse predmete, ki so jih nekoč rabili v kmečki družini in na polju. Prostori njegove domačije so pravi muzej kmečke kulture. Veliko je vedel in tudi rad pripovedoval. Hranil je tudi šolske knjige in zvezke ter knjige Mohorjeve družbe.

Naj v miru počiva v domači zemlji, ki jo je tako ljubil. Svojcem izrekamo globoko sožalje.

DP

Poslovil se je Franc (Deno) Hlede

V hvaležen spomin

Franc Hlede (Deno) je bil rojen 18. februarja 1927 na Humu materi Justini Feri in očetu Rudolfu Hledetu. Kot mlad fant se je pridružil partizanom. Po vojni je leta 1947 zapustil domači kraj in se preselil v Števerjan. Kmetoval je pri družini Komjanc, živel pa pri Fabrževih (družina de Fabris), nato pa je dobil službo v trgovini Terpin na Bukovju in tam delal v skladišču vsa leta, dokler se ni podjetje preselilo v Gorico.

Takrat se je tudi gospod Deno preselil v Raštel v Gorici in se zaposlil pri gradbenem podjetju Comolli, kjer je delal do upokojitve.

V osemdesetih letih se je iz Raštela preselil v Katoliški dom. Po upokojitvi je prevzel vlogo hišnika in skrbel za vzdrževanje zunanjih površin Kulturnega centra Lojze Bratuž. To vlogo je opravljal z velikim veseljem in strokovnostjo. Bil je zelo pozoren na vse, kar se je v Centru dogajalo, in skrbel, da je vse potekalo v najlepšem redu. Večkrat je opozarjal, predvsem mlade, če se niso primerno obnašali pri uporabi prostorov in zunanjih igrišč. Postal je prava duša Kulturnega centra Lojze Bratuž; prijateljeval je z vsemi, ki so obiskovali Center. Bil je razgledan in seznanjen z našo stvarnostjo. Udeleževal se je prireditev v Kulturnem centru, posebno pa so ga zanimala predavanja.

Deno je ljubil zborovsko petje. Že ko je stanoval v Števerjanu, je sodeloval pri cerkvenem zboru. Več let je sodeloval pri mešanem pevskem zboru Lojze Bratuž. Redno je sodeloval kot pevec pri slovenski maši na Travniku v cerkvi sv. Ignacija in z veseljem prepeval tudi v svetogorski baziliki.

Leta in šibko srce so ga privedla k temu, da je pred dvema tednoma moral v bolnišnico, kjer je v torek, 15. decembra 2015, v miru za večno zaspal.

Vsi, ki sodelujejo pri Kulturnem centru Lojze Bratuž, so mu hvaležni za njegovo nesebično dolgoletno delo in skrb za naše skupno središče. Naj počiva v miru v domači zemlji.

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem silvestrovanja, da bo v torek, 29. decembra, odpeljal v kraj Corno di Rosazzo avtobus št. 1 ob 17. uri s trga Medalje d'oro/z Goriščka, nato s postanki pri vagi blizu pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Avtobus št. 2 bo odpeljal ob 17. uri iz Jamelj, nato s postanki v Doberdobu, na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni ter v Štandrežu na Pilošču. Organizatorji priporočajo točnost.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na štev. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjskih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Darovi

Za Novi glas: N. N. 100 evrov.

V spomin na prijatelja Petra, glasbenika z dušo, daruje Davorin 50 evrov za Novi glas.

Čestitke

Našemu super profesorju Davidu Bandlju čestitamo ob rojstvu **male Kristine**, mamici, bratcu in sestricama pa pošiljamo topel objem. Vaša fantastična 1 b

Davida in Marijo je osrečila mala **Kristina Bandelj**. Z njima se veseli in jima čestita Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice. Amadeju, Luciji in Veroniki pa želi veliko zabave in prijetnih trenutkov v družbi male sestrice.

Ob rojstvu **male Kristine** se s svojim odbornikom očkom Davidom, mamico Marijo, bratcem in sestricama srčno veselimo vsi pri Mladinskem domu v Gorici. Srečnima staršema iz srca čestitamo, novorojenki in celotni družinici želimo veliko božjega blagoslova.

Čestitkam se pridružujemo vsi pri Novem glasu.

Doc. dr. Branku Zornu, dr. med. je Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani, potem ko je bil deset let docent, podelila naslov izrednega profesorja. Za pomemben poklicni dosežek dragemu Branku čestitamo sorodniki iz Goriške.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 25.12.2015 do 31.12.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 25. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 26. decembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 27. decembra, ob 21. uri: Ponovitev sobotne oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 28. decembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 29. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 30. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Papeževa okrožnica o ekologiji - Izbor melodij.

Četrtek, 31. decembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Svojim članom in bralcem Novega glasa vošči lepe božične in novoletne praznike DRUŠTVO GORIŠKIH UPOKOJENCEV

KNJIŽNICA DUŠANA ČERNETA

vabi na

IZROČITEV 28. NAGRADE DUŠANA ČERNETA
slikarju in javnemu delavcu
ANDREJU KOSIČU

Povezana bo z glasbeno točko

nedelja, 27. decembra, ob 11. uri
Močnikov dom v Gorici

Ob prerani izgubi dragega moža in očeta

prof. PETRA STRESA

izreka GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vsem njegovim najdražjim

globoko in iskreno sožalje.

Fantom izpod Grmade, ki so odšli v večnost

Da ne bi preveč zaostali ...

Dragi Fantje, dragi prijatelji, naj vas imenujem Venko Antonič, Lojze Semolič, Franc Antonič in Čano Antoni, pišem vam, čeprav vas je tam v vrstah pevcev, ki stalno pojejo slavo Gospodu, še nekaj dragih rajnih prijateljev, članov Fantov izpod Grmade, ker ste vi tisti štirje ustanovni člani zbora, s katerimi sem imel največ stikov, s katerimi sem se pogovarjal o vsem mogočem, in smo skupaj doživeli marsikaj lepega.

Na poti domov z letošnje zborovske revije Pesem jeseni, ki je bila v Kulturnem domu France Prešeren v Boljuncu v soboto, 28. novembra 2015, sem se odločil, da vam napišem teh nekaj vrst. Vso pot me je namreč spremljala misel na vas štiri, ki se revije fizično niste mogli udeležiti, a ste bili prisotni, in na druge prijatelje in znance, za katere pa je bila dvorana v Boljuncu predaleč ali napovedani 50. koncert tudi ne dovolj zanimiv.

Zame, ki sem sicer že nekaj let med organizatorji Pesmi jeseni, je bila tokratna izvedba nekaj prazničnega, potrdilo daljnovidnosti prof. Zorka Hareja in drugih članov vodstva Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki so pred 50 leti dali pobudo za prvo tako revijo. Bila je praznična tudi zato, ker je ZCPZ podelila priznanja nekaterim zborom za njihovo večletno sodelovanje na njej. Spominsko diplomo so prejeli: MePZ Skala-Slovan iz Gropade in Padrič, ki je letos nastopil devetindvajsetič, zbor je sprva nastopal samo kot zbor Skala iz Gropade, a je tudi po združitvi z zborom s Padrič zvesto ohranil to jesensko revijo med svojimi rednimi nastopi; Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jernej z Opčin je doslej nastopil 41-krat; za MePZ Mačkolje kronika beleži 44 nastopov. Vsi ti zbori potrjujejo, da tudi v manjših krajih predstavlja zborovska kultura temelj prosvetnega delovanja. Našemu zboru pa je ZCPZ podelila priznanje za 50-letno sodelovanje na tej reviji odraslih zborov, ob sami podelitvi pa sem povedal tako: "Imamo pa tudi zbor, ki od prve Revije leta 1966 v Rojanu do danes ni opustil niti enega nastopa na njej, to je Moški zbor Fantje izpod Grmade, ki je torej nastopil na vseh 50 revijah. To me še posebej veseli, ker tudi sam pripadam temu zboru in sem zato na ta okrogli jubilej še prav posebno ponosen in se čutim duhovnega dediča tistih Fantov (in sem vas imenoval), ki jih ni več med živimi, a so bili neutrudljivo gibalo našega zbora in pripravljeni na mnoge

žrtve in odpovedi, da je zbor deloval, vadil in nastopal. Vse priznanje gre tudi našemu dragemu Ivu Kralju, ki je kot zborovodja Fantov izpod Grmade vedno izpostavljal, da pevci vadijo, ker jih veseli petje, a tudi, da bi s svojim petjem nastopali pred občinstvom, in da je zato dobro in prav, da zbor zapoje v javnosti, tudi ko mogoče ni vse idealno pripravljeno in naučeno, kajti motivacija nastopa navadno pomaga, da je tudi petje bolj zbrano in lepše. Torej menim, da je to priznanje za 50-letno delovanje tudi priznanje in zahvala vsem tistim pevcem in zborovodjema, se pravi Ivu Kralju in sedaj Hermanu Antoniču, ki sta in so zvesto verjeli v pomen in smisel te jesenske zborovske revije".

Tako sem povedal in odziv občinstva mi je potrdil, da so se ljudje strinjali. Res ni od muh leto za letom v lepših in slabših časih, kot je pač življenje vsakega zbora, vztrajati in zvesto nastopati.

Da, dragi fantje, ta revija je bila zame predvsem ogledalo. Odslikava nekega stanja v našem zborovstvu, s katerim ne moremo biti zadovoljni, in to začenši z Združenim zborom naše Zveze, zborom, ki ga sestavljajo pevci različnih župnij, ki so prav gotovo taki navdušenci, kot ste bili vi, in so za petje pripravljeni na velike žrtve in napore, pevci, ki plemenitijo razne verske obrede na Tržaškem in v okolici, ki zvesto sledijo svojemu Ediju Racetu, a pri najboljši volji ne morejo ustaviti časa. Na odru so se zvrstili zbori, ki so imeli še pred nekaj leti po 30 in več pevk in pevcev, sedaj pa poje le dvanajst, zbori, ki predstavljajo kraje, kjer je bil cerkveni zbor do nedavnega vizitka zborovske kulture, a se sedaj soočajo s težavami zaradi pomanjkanja pevcev in si pomagajo s prijateljicami iz sosednjih krajev. Zbori, ki bi zmogli več, potreben pa bi bil drugačen pristop glede oblikovanja tona, dihanja, vokalne tehnike, potrebno bi bilo delati na tem. Ključni problem ostaja, da skorajda ni generacijske prenove, tako da smo pri Fantih izpod Grmade lahko še zadovoljni, da sta pristopila dva najstnika, ki dobro poprijemata, obžalovati pa moramo, da so na sobotnem nastopu manjkali kar štirje naši pevci.

Kako bi našima Borutu in Danijelu privoščil, da bi doživela tak blagoslovljen trenutek pevske duhovne popolnosti, kot je bilo milostno dano meni, ko bi morali nekega daljnega sv. Marka nastopiti v Rupi na prazniku, ki so ga zaradi slabšanja vremena odpovedali. Mi pa smo v Rupo prišli in smo se ustavili pred cerkvijo med "štanti". Sploh ni bilo obžalovanja, da je nastop odpadel, saj so nas Rupenci prijazno sprejeli in nam ponudili pijačo in prigrizek. Klepetali in pogovarjali smo se, pristopali so Rupenci in Mirenci in nekaj ljudi s Peči je bilo zraven in nastal je krog in sam ne vem, ne kdaj ne kako, začeli smo peti, najprej tistih nekaj pesmi iz železnega repertoarja, potem se je vrstila pesem za pesmijo. Enkrat ste jo začeli vi, France, drugič Ivo, tretjič vi Lojze, pa Venko, ki ste intonirali neko šaljivo na račun deklet, ki je nisem nikoli več ne prej ne kasneje slišal. Bili smo krog, zaprt in sam sebi zadosten krog, ki pa se je s pesmijo odpiral navzven, vsem, ki so se vanj vključevali ali poslušali petje. Sam sem v glavnem poslušal, saj velike večine pesmi sploh nisem poznal, a sem bil vseeno del tega kroga, te harmonije, ki se je stapljala z okoljem in bila delček neke druge harmonije, ki jo vi sedaj v polnosti doživljate in dojemate.

Dragi prijatelji, predstavljam si, da se tudi sedaj, ko končate svojo izmeno zbora, ki je zadolžen, da prepeva večno slavo Gospodu, zbirate v krogu z ostalimi rajnimi pevci Fantov izpod Grmade, ki jih ni malo, in z drugimi pevci iz Brestovice, kjer ste se rodili, ali od drugod in si lahko privoščite, da v bolj sproščenem vzdušju zapojete neskončno vrsto samo vam znanih ljudskih, ponarodelih ali umetnih pesmi, da sem vedno občudoval, koliko in kakšne pesmi poznate. Predstavljam si, da je z vami tudi prof. Harej, ki malo pomaha in se pri tem muza in uživa ob melodijah in harmonijah, ki se dvigajo brez problemov višine in intonančne čistosti, saj se ve, da je tam v nebesih vse popolno. Popolno, kot na zemlji ne more biti.

Vendar lahko rečemo, da je tržaška zborovska kultura isti večer, 28. novembra, doživela prav lepo potrditev kakovosti na Regijskem tekmovanju odraslih pevskih zborov v Postojni, saj je MePZ Jacobus Gallus, ki ga vodi Marko Sancin, dosegel zlato priznanje in 89,0 točk, MePZ Rdeča zvezda iz Saleža, ki ga vodi Rado Milič, pa 75,0 točk in srebrno priznanje. Naš dragi Mirko Ferlan, ki rad sodeluje z Zvezo in sedaj s priložnostnim zborom pripravlja koncert Merkujevih sakralnih del, da bi se ga spomnili ob prvi obletnici smrti, pa je z APZ Univerze na Primorskem dosegel 90 točk in tako ob zlatem priznanju deli odliko z dekliškim zborom iz Tolmina. Z MePZ Postojna pa je Ferlan osvojil zlato priznanje s 83,4 točke.

Saj vem, da boste rekli, da se vam tekmovanje v petju zdi nesmisel, saj, kako naj merimo čustva, ki naj jih pesem daje, a kaže, da dandanes brez tekmovalne spodbude ni mogoče napredovati. To vidimo tudi pri otroških in mladinskih zborih. Starši in pevci se odzivajo na zborovodje, ki kažejo izrazitejše tekmovalne namene in ambicije, zapuščajo pa zbore, ki želijo gojiti le slovensko pesem in jo predstavljati v domačem župnijskem ali prosvetnem okolju, pa čeprav na več kot spodobni ravni.

Vendar, če drži, da je zborovsko petje za Slovence zelo značilno in da je kljub vsemu v zborih aktivno angažiranih največ ljudi, če je res, da sta na splošno gledano zborovska in pevska kultura med nami močno napredovali, si ne smemo dovoliti, da bi cerkveni zbori preveč zaostali. Potrebne bodo nove strategije, kako nadgrajevati delo, ki ga zborovodje opravljajo v otroških in mladinskih zborih, da bodo te pevke in predvsem pevci, tudi ko stopijo v fazo mutiranja, ostali zvesti petju in si ob športnih aktivnostih, ki so z adrenalinskega vidika gotovo bolj vabljive, privoščili tudi dejavnost, ki se ji bodo lahko posvečali tudi v kasnejših letih, celo v starosti, in bodo vsako nedeljo imeli priložnost, da s čim lepšim petjem olepšajo bogoslužje, ne glede, da bo vedno nekje deloval neki združeni zbor Zveze, ki bo pevsko povzdignil slovesnost bogoslužja ob verskih svečanostih pri Sv. Justu. Ostali bodo aktivni fizično, saj petje terja tudi telesno kondicijo, miselno bodo sveži, saj bodo morali slediti glasbenemu stavku in besedilu, duhovno se bodo oplajali ob vsebinah in obenem bodo v družbi prijateljev, ki podobno v srcu čutijo.

Fantje, moram končati. Hvaležen sem vam, da sem bil ta čas z vami, saj mi je pomagalo, da sem si uredil misli.

Še nekaj, saj veste, da naš zbor v tem letu obhaja 50-letnico delovanja. Prosim vas in ostale prijatelje, ki so z vami tam v nebeškem Jeruzalemu, da nas podpirate in nam pomagate, da bo vse steklo v najlepšem redu, da bo to praznik za vse, ki so jim Fantje izpod Grmade pojem zbora, ki je sicer na okopih slovenstva, a zna s svojim petjem tudi poustvariti lepo glasbeno doživetje, predvsem pa zna gojiti prijateljstvo, kot ste to skrbno in zavzeto znali gojiti vi!

Zbogom, vaš
Marko Tavčar
Devin, na god sv. Andreja 2015

Odlomek iz romana

Regrat na steni

Odprl je oči. Puhasta regratova kroglica je še vedno rahlo blažila slepenje sonca. Zavesa spomina. Tančica pršečih misli. Dajala mu je občutek harmonije, skladnosti, mehkobe. Prosojno lučko je pobožal s pogledom, nato z dlanjo. Spomnil se je Davidove kapice iz mehkega mohera v barvi rumenih piščančkov. Mehko mu je bilo pri srcu prav tako, kot je čutil mehkobo regratove lučke.

In spet se je vanj prerinil spomin. Igrali so se, vaški otroci, z radodarnostjo narave. Puhasta regratova semena so bila izziv. Eni proti drugim. Zmagajo tisti, ki z enim dahom spihnejo z lučke vsa prosojna padalca. Tem, so pripovedovali, se uresničijo vse želje. Oskar se je trudil in trudil, toda premalo sape je imel v pljučcih, da bi se mu izpolnila samo ena, tista velika, nepopisna želja: naenkrat pihniti v regrat in premagati vrstnike, ki so se širokoustili na račun regrata, pa še na račun srobota, ki so si ga zvijali in ga skrivoma kadili za pokopališkim zidom. Oskar si ni upal. Bil je sicer bister otrok, a vendar nekam plašen. Ni se rad izpostavljal. Zmagal pa ni nikoli.

Dolga leta kasneje, ko se je preselil na Kras, pa je slišal že zrele može, vrstnike, znance in prijatelje modrovati, da so se pri njih igrali drugače. Nenapisana pravila otroških iger se spreminjajo iz kraja v kraj. In tako mu je tudi Nerea potrjevala, da se spominja, kako so se igrali *na grehe.* Kolikor semenc je ostalo na regratovem steblu, potem ko so pihnili vanj, toliko grehov si imel. Ubogi nedolžni mali grešniki! Še v igri so si krepili nekakšen občutek krivde. A bilo je že zdavna, pozabljeno, pokopano.

Pokopano kot Nerea.

Počutil se je za spoznanje bolje. Globoko je vdihnil in si napolnil pljuča z zrakom. Pihnil je, odločno, - tako, kot je treba, če hočeš kaj spremeniti v sebi, - in tanka, prosojna padalca so se razpršila v zrak, se vrtinčila in poplesavala sem ter tja. Eno je dregnilo ob njegovo nosnico in ga požgečkalo. Čutna zaznava nedoločljive vrste, ne prijetna, a niti neprijetna, mu je dala vedeti, da je ne samo duhovno, temveč tudi telesno bitje. In tedaj se je zavedel, da mora poskrbeti tudi za svoje telo. Domov mora, spat, da si odpočije od vsega, prejšnjega, polpreteklega in današnjega.

Potem pa mora vstati in se spet dvigniti, kljub vsemu zaživeti.

Za spoznanje razbremenjen, a še vedno temnih misli se je počasi, zapreden v gmoto regratovih zvarkov, strupov, mlečkov, solatnih lističev, puhastih lučk in otroških iger, vrnil peš domov.

Boleče je bilo, skrajno boleče, šariti po spominu. Doma ga je spet zaneslo. Zaneslo ga je po hiši, med omare in predale, posteljo in mizo. Zaril se je v pohištvo, spustil se je v predale in omare v ponovnem iskanju Neree, v ponovnem iskanju neke gotovosti, neke rešilne bilkice, ki bi ga odrešila dvomov. A kaj je pravzaprav iskal?

Vse je dihalo Nereo: njene rastline tam ob oknu, fikusi, aloje, kaktusi, kalanhoje, ki so uspevali ob skromni vlagi, beli prt na mizi v dnevni sobi, ki ga je bila sama skvačkala pred poroko, kričeče rumene svilene blazine, ki jih je nanesla s

svojih potovanj, zlasti iz Grčije, knjige v knjižni omari, ki jo je rada preurejala in jih prestavljala sem ter tja. Stopil je v sobo in s pogledom pobožal kupe listov na pisalni mizi, ki so ležali prav tako, kot jih je bila pustila tistega decembrskega dne, ko je odšla v bolnišnico in se ni več vrnila. Na policah so vazice, stekleničke, krožnički pisali njeno zgodbo.

Odprl je omaro: zaplesale so obleke, zakrilili plašči, zaprhutale jope, zašumela krila, zašelestele rute. Koreografija žalosti. Iz predalov so se glasno usuli spomini, neurejeni, fotografije, letalske vozovnice, turistični prospekti, urejeni.

Skladba izgube.

V omari je na kaveljčku za vrati otipal ključek, droben ključek njene miznice. Dlan se mu je vse bolj ogrevala od dragocene kovine in odločil se je, da ga bo uporabil. Odklenil je in segel globoko v miznico: papir za papirjem, zvezčič za zvezčičem so se udejanjili pod njegovim mehkim otipom. Začel je listati. Tu zapisi honorarjev, ki jih je bila prejemala za prevajalsko delo, prihodki in stroški – kako je bila skrbna, nikoli ga ni nadlegovala s temi vsakdanjimi zadevami, za vse je znala tako lepo poskrbeti, ni ga težila! V roke mu je skočil usnjen rokovnik z oguljenimi platnicami: v njem pa miniaturno popisane strani, natlačene z opombami, naslovi in zapiski. Listal je tu in tam, nenačrtno, pisava je bila skoraj nečitljiva, zato je bral z veliko težavo. Zdelo se mu je, kot da je pisanje vodil nekakšen *horror vacui*, neka bojazen, strah pred praznino, strah pred neznanim. Skorajda ni bilo najti nepopisanega prostorčka, deviška belina listov je podlegla neki nori zapisovalni mrzlici, ki se je razlivala stran za stranjo. Oskarjevo žadasto počutje se je vse bolj krhalo v okruške neotipljive vznemirjenosti, ki je iz tistih strani prenikala v njega samega. Polaščal se ga je nerazumljiv nemir, bolečina se je vse bolj umikala globoki vznemirjenosti ob odkrivanju neznanih listov, njenih zapisov.

Pogled se mu je zapičil v stran, ki se je vidno razlikovala od ostalih, na njej je pod datumom 28. februar razbral nekaj bolj čitljivo izpisanih besed, kot izpisanih z veliko pozornostjo, z vztrajnostjo odločne roke:

10. – založba Langus, govori s Severjem za honorar
13. telefoniraj mami, prosi za soboto popoldne za Davida (varstvo)
14. zmeni se za predstavitev Medeje, lahko četrtek ali petek čez tri tedne - ali kasneje!
15. zobozdravnik
17. srečanje pri logopedu
20. krožek - Vrhovnikovo predavanje o vplivu vremena na počutje????
(ne vem, če bom prosta)

Res, spomni se, to so bili zelo napeti, stresni, mrzlični dnevi, le kak teden pred tistim torkom ...

Majda Artač Sturman

Najnovejši Goriški letnik

Poklon Marku Vuku

V reprezentančni dvorani na gradu Kromberk so v torek, 15. decembra, ob zelo lepem obisku predstavili dvojno (37. -38.) številko Goriškega letnika, se pravi zbornika Goriškega muzeja, ki so ga ob lanski 10. obletnici smrti želeli posvetiti umetnostnemu zgodovinarju in dolgoletnemu kustosu Marku Vuku.
Zajetno publikacijo, ki skupno šteje 496 strani, sta uredila in predstavila Petra Kolenc in Andrej Ferletic. Obenem se je Goriški muzej v zborniku s portretoma Borisa Blažka spomnil letos umrle arheologinje Beatriče Žbona Trkman, ki ji v zborniku posveča spominski članek Drago Svoljšak, in umetnostnega zgodovinarja ter direktorja muzeja Matjaža Breclja, ki je nenadoma preminil 31. oktobra letos, članek v spomin pa so mu zapisali muzejski kolegi.
Prvi del obsežnega zbornika je namenjen osvetlitvi dela Marka Vuka. Kdor je rajnega Vuka poznal, se je lahko spomnil in v mislih podoživel vsebinsko bogate in temperamentne pogovore z Markom, človekom, ki je do potankosti poznal ves širši primorski prostor na obeh straneh meje in se suvereno sprehajal od umetnostne zgodovine do čisto zgodovinskih tem, od glasbe in zborovstva, pa orgel in zvonov do aktualnih političnih tem. V tem smislu veliko pove Vukova bibliografija, ki jo je po letih sestavil sam urednik Ferletic.

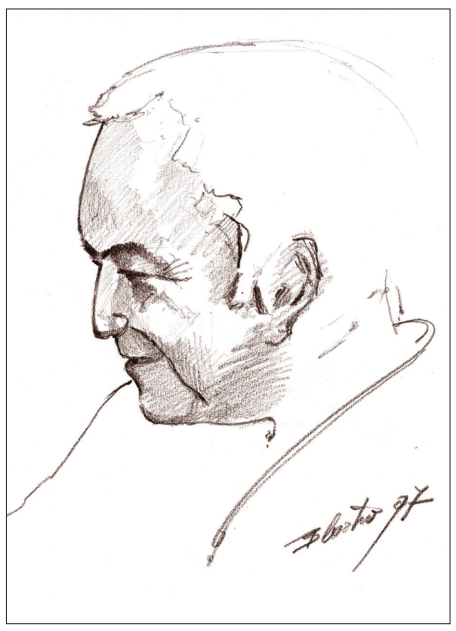

Izpostaviti pa velja tudi dva doslej še neobjavljena strokovna članka Marka Vuka, in sicer oris umetnostnozgodovinske podobe Solkana, v katerem po zgodovinskem uvodu od prve omembe kraja 1001 avtor podrobno predstavlja Sveto Goro skozi čas, nadalje ostalo cerkveno arhitekturo ter vile in dvorce, ki stojijo v Solkanu, na koncu pa še izpostavlja tehniški spomenik, se pravi znameniti solkanski železniški most.
Drugi Vukov članek je namenjen baročnemu vodnjaku iz leta 1774 na severni strani gradu Kromberk. Avtor analizira stanje tudi v luči potrebe po celoviti ureditvi grajskega okolja, se pravi samega sedeža Goriškega muzeja.
Logična uredniška odločitev je tako bila, da so v zbornik vključili članek arh. Marvy Lah z Zavoda za varstvo kulturne dediščine iz Nove Gorice o ureditvi grajskega parka v Kromberku v obdobju 1989-2004. Trije muzejski sodelavci, Jana Šubič Prislan, Ana Sirk Fakuč in Matjaž Brecelj, so prispevali zapis o zunanjem lapidariju v amfiteatru Goriškega muzeja, ki ga bogati tudi več fotografskih posnetkov. Kot lep poklon Marku Vuku se bere tudi članek umetnostnega zgodovinarja Saše Quinzija z naslovom *Bambičevo "Jutro": stoječe ali ležeče?* , v katerem ne analizira le Bambičevega olja s tem imenom, ki ga je Vuk pridobil za muzej, ampak to stvaritev tudi primerja z deli Bucika, Spazzapana in predvsem tržaškega slikarja Marchiga.
Drugi, obsežnejši del zbornika, je posvečen razpravam. Uvedejo jih sklop petih člankov in dodatka s področja arheologije. Manca Vinazza poroča o ostankih starejše železnodobne naselbine v Kobaridu. O tem, kaj vse nam povedo rimskodobne oljenke, ki so jih našli na področju Mosta na Soči, lahko spoznamo iz članka, ki ga podpisujejo Miha Mlinar, Verena Perko in rajna Beatriče Žbona Trkman, medtem ko Barbara Brezigar in Draško Josipovič pišeta o staroslovanskem pokopališču v Šturjah pri Ajdovščini, veliko informacij o razmerah v Vipavski dolini v zgodnjem srednjem veku so arheologom ponudila izkopavanja pri Sv. Pavlu nad Vrtovinom, o čemer pišeta Polona Bitenc in Timotej Knific. Pavel Jamnik razkriva gorska mezolitska najdišča kamenih industrij zlasti iz okolice Krna, kot dopolnilo k temu članku pa so objavljeni zanimivi rezultati arheobotaničnih analiz, ki lahko povedo marsikaj zanimivega tudi o prehrambenih navadah ljudi.
Ob primeru šempaške župnije je Tanja Martelanc izluščila umetnostnozgodovinske drobtinice iz vizitacijskih zapisov Jerneja Porcie, ki je leta 1570 obiskal zahodno območje habsburškega dela Oglejskega patriarhata. David Kožuh je obravnaval dva primera vpliva tržaške arhitekture na gradnjo vil v drugi polovi 19. stol. v Gorici.
Zbornik objavlja nato sklop zgodovinskih člankov. Prvi je namenjen osvetlitvi lika solkanskega jezuita ter matematika in astronoma Bernarda Čefarina, ki je predaval v Trnavi na Slovaškem, umrl pa je v Gorici leta 1679. Članek je zanimiv tudi zato, ker izrisuje pouk fizike in matematike v Gorici, kar daje zanimiv pregled stanja šolstva. Juliusu Kugyju sta posvečena članek Petre Testen, ki izpostavlja zlasti, kako je bilo 'njegovo hribovstvo srčna zadeva', in članek Mateja in Alenke Župančič, ki na osnovi družinskega pisemskega gradiva osvetljujeta stike, ki jih je Kugy imel z Vero Albrecht. Borut Koloini pa pod naslovom *Taborništvo in urbana kultura mladih* uvodoma predstavlja pojav gozdovništva in skavtizma in kako sta se ti dve gibanji razvijali na Slovenskem.
Zanimivo se bere članek Nataše Hoenig o delovanju prvega stalnega kinematografa v Gorici, ki ga je odprl slovenski trgovec Medved in je do začetka prve svetovne vojne kot Central-Bio deloval na Verdijevem korzu.
Izkušnjo prve svetovne vojne za civilno prebivalstvo iz okraja Kanal je predstavil Robert Devetak, ki je zlasti izpostavil življenje beguncev na Češkem in v taborišču Bruck. Poveden pa je tudi članek Davorja Kernela o izkušnjah dveh slovenskih vojakov v italijanski vojski. Gre za Maksa Ženka in Franca Brezica, ki sta preživela boje v severni Afriki in nato ujetništvo, da sta se vrnila domov eden leta 1946, drugi pa na začetku l. 1947.
Zanimiv prikaz novih zgodovinskih raziskovalnih metod lahko preberemo izpod peresa Tanje Gomiršek, ki poudarja potrebo po previdnosti pri terenskem dokumentiranju in obravnavanju ustnega izročila.
Naslednji del zbornika je posvečen *Arheološkim novicam*, ki na kratko predstavljajo slučajne arheološke najdbe. Sledijo *Viri*, v katerih zbornik predstavlja osem srednjeveških listin, ki so jih pripravili za objavo študentje tretjega letnika kulturne zgodovine Univerze v Novi Gorici, v sklopu *Recenzije* pa predstavljajo kuharske recepte s Planine pri Ajdovščini, ki sta jih zbrali Mateja Rosa in Jasna Fakin Bajec, publikacijo *Od hiše do hiše: razvoj kuhinje v Vipavski dolini* Špele Ledinek Lozej in publikacijo *Zgodbe goriških opekarjev* Petre Rojc Pardity in Majde Klančič. Vse tri recenzije je napisala Inga Miklavčič Brezigar. V končnih *Zapisih* pa je objavljen članek Mirka Butkoviča, profesorja iz Karlovca, ki predstavlja povezave med soško fronto in Karlovcem ter tam od prve svetovne vojne dalje živeče Slovence, ki so dobili zatočišče in delo v Jakilovi usnjarni.
Kot so poudarili na predstavitvi, želi biti Goriški letnik referenčna publikacija humanističnih ved za širšo goriško področje in s tem prispevati svoj delež k boljšemu razumevanju zgodovinskih razmer tudi skupnega prostora. Vsebinsko bogata dvojna 37. -38. številka nam to potrjuje.

MT

Nov slovar, podvig Marijana Breclja

Brazilsko-slovensko srečanje ob kavi

Znano je, da je Brazilija največji proizvajalec kave na svetu. Malokdo pa morda ve, da je Slovenec iz Goriške iz ljubezni do brazilskega naroda opravil orjaško delo: uredil je brazilsko-slovenski slovar, ki je nedavno izšel pri založbi Buča. V prostorih galerije Ars na Travniku so ga predstavili - v nizu srečanj *Na kavi s knjigo* - v četrtek, 10. decembra.
V imenu Goriške Mohorjeve družbe je Marija Češčut najprej pozdravila goste, ki so uresničili književni podvig: to so bili avtor, človek enciklopedičnega znanja, velik prijatelj Goriške Mohorjeve družbe Marijan Brecelj, njegov sin Bogdan in družinski prijatelj Ervin Sorč. O razlogih izdaje je prvi povedal, da je novi slovar zelo povezan s furlanskim, ki je izpod njegovega peresa izšel pred skoraj 10 leti. Pred leti je spoznal dve Brazilki, potomki furlanskih izseljencev. Onidve sta spoznali košček slovenskega sveta, Breclja pa je stik z njima še bolj podžgal, da se je lotil dela. Sam se nima za poliglota, brazilščine ne govori. Naslonil se je na to, kar je našel že narejenega, in to osnovo širil, primerjal z drugimi slovarji. "Nihče ne začne iz niča". Izšla je v bistvu polovica slovarja, saj gre samo za brazilko-slovenskega. Slovensko-brazilski je v bistvu že pripravljen, "manjkajo samo še uvod, 3% strokovnih popravkov in računalniška postavitev", je dodal Bogdan Brecelj, ki skrbi prav za omenjena opravila. "Ko nastopijo težji računalniški problemi, pa se obrnemo na mojo 'desno roko', sina Danijela. Mladi so za to še večji strokovnjaki in stvari naredijo bolj na hitro", je dodal. Drugi del skupnega napora treh rodov Brecljev naj bi izšel spomladi 2016.
Sorč je operativno "pomagal pripeljati zadevo do knjige", jo tehnično izvesti. "K projektu sem pristopil v zadnjem trenutku, z organizacijskimi metodami in veliko prepričevanja... Knjige brez denarja ni mogoče izpeljati"! Novi "slovar srednjega obsega" je pravo "orjaško delo", saj vsebuje preko 100 tisoč obdelanih slovarskih gesel. Brazilsko-slovenski slovar je malo obsežnejši, šteje nad 600 strani; skupno s slovensko-brazilskim jih bo obsegal okrog tisoč. Sorč je vzpostavil stik z devetimi slovenskimi založbami; samo tri so bile pripravljene ga sprejeti, da bi sploh slišale, za kaj gre. Na koncu je knjigo založila Buča d. o. o. "Gospod Brecelj, razen osebnega zadovoljstva, nima od tega nič", v upanju, da bodo pokriti najosnovnejši stroški.
Glede tega, da Brazilci sami imajo za svoj jezik portugalščino in ne brazilščino, je Brecelj povedal, da gre po njegovem mnenju za "podcenjevanje brazilskega jezika oz. naroda". Saj je Brazilcev nad 200 milijonov, Portugalcev pa komaj 10. "To je neverjetna krivica, če oni sami ne priznavajo, da je brazilski jezik samostojen". Portugalci kot okupatorji posameznih predelov sveta so močno uveljavljali svoj jezik in kulturo. Brazilci so se pač uradno odločili, da kot uradni jezik prevzamejo portugalščino. "Kot da nimajo nacionalne zavesti..." Saj razlike med jezikoma niso zelo velike, in vendar so. Obstajata vsaj dva brazilsko-italijanska slovarja, ki ju avtor ima in ju je tudi uporabil pri svojem delu.

M. Brecelj, M. Češčut, B. Brecelj, E. Sorč

Sorč je razkril, da je Marijan Brecelj vzporedno napisal tudi pregled brazilske književnosti, ki obsega približno 300 strani in bogato slikovno gradivo. Tudi v literaturi je našel veliko besed, ki jih je nato obdelal kot slovarska gesla. Tudi ta izid bi pomenil lepo obogatitev za naše knjižne police!

Gorica / V nedeljo, 27. decembra

A. Kosič bo prejel Černetovo nagrado

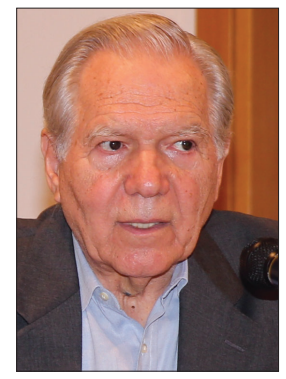

Kot smo že poročali, bo **v nedeljo, 27. decembra, ob 11. uri** v Močnikovem domu v Gorici, po maši v sosednji cerkvi sv. Ivana, priljubljeni goriški slikar, javni delavec in trgovec Andrej Kosič prejel 28. Nagrado Dušana Černeta za svoje življenjsko delo in bogato ustvarjalnost.
Nagrado, ki je namenjena našim zamejskim osebnostim ali organizacijam, ki s svojim življenjem in delom pričajo za vrednote slovenstva, krščanstva in demokracije, podeljuje poseben odbor pri Knjižnici Dušana Černeta v Trstu.
Med nedeljsko slovesnostjo bo zaigral gojenec Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, harmonikar Manuel Peršolja, o liku narodnega delavca Dušana Černeta (1916-75) in o pomenu nagrade bo spregovoril Saša Martelanc, javno in umetniško delo Andreja Kosiča pa bosta orisala Damjan Paulin in Saša Quinzi. Nagrado, ki obsega diplomo in denarni znesek, bo nagrajencu izročila predstavnica ožjega sorodstva Dušana Černeta.

Nova knjiga tržaške avtorice Grazielle Casini Nicosanti

Ljubezen je središčni motiv zgodbe

Tržaško avtorico Graziello Casini Nicosanti smo lansko leto že predstavili na straneh našega tednika. Tokrat med bralce prihaja njena nova zgodba, in sicer daljša pripoved, ki je postavljena v čas druge svetovne vojne med Kras in Trst. Njen naslov se glasi *1943, Trieste la Piccola Berlino*, dogajanje pa poteka med neimenovano kraško vasjo in tržaško ulico Fabio Severo, na kateri se nahaja splet podzemnih rovov, bolje poznanih pod imenom *Kleine Berlin*. Avtorica je pred tremi leti pri isti založbi Il Murice objavila svojo publikacijo *La leggenda del barone Revoltella*.
Pisateljica se tudi tokrat svoje snovi loteva na poseben način, saj so ji pri srcu predvsem prvine misterija oziroma skrivnosnosti, ki se venomer skrivajo za vsako zagonetno zgodbo. Zelo povedna je zato tudi ilustracija, ki stoji na platnici, in sicer judovski sedmerokraki svečnik, bolje poznan pod imenom menorah, ki je postavljan v obris z obliko srca. Tri prvine, ki jih je Nicosantijeva sklenila združiti v svojem zapisu, pa so zgodovina, ljubezen in skrivnost.
Že ob prvem branju je moč zaznati, da avtorica dobro pozna dogodke polpretekle zgodovine v naših krajih, v katere je vpletla lastno pripoved. Skoraj vsi protagonisti so namreč po narodnosti Slovenci, ki se znajdejo v primežu druge svetovne vojne. Partizansko gibanje jim predstavlja dokončno odrešitev iz spon nacifašizma, v časovni okvir tedanjega časa pa se vpleta predvsem kmečko življenje na podeželju, ki ga v zgodbi predstavljajo mlekarice. Usoda tržaške židovske družine, ki mora zbežati, da bi se izognila deportaciji, se tako preplete z zgodbami treh Kraševcev, in sicer mlekaric Dunje in Tanje ter partizana Saska. Ena od njiju po nesreči pade v nemško zasedo, okupator pa jo prisili k sodelovanju, za katerega se odloči tudi iz maščevanja oziroma, ker je zavistna prijateljici. Zgodbo iz polpretekle zgodovine uokvirja pripoved o mladem paru, ki se odloči za nakup stanovanja, ki je tako ali drugače povezano z usodo omenjene judovske družine.

Avtorica o svojem delu pravi, da se ga je lotila predvsem zato, da bi ovekovečila ljudsko in etnografsko dediščino Krasa, na katerem že dolga leta prebiva. Zgodbo slovenskega odporniškega gibanja je namreč spoznala v svojem novem okolju. O pripovedi pravi, da je hkrati ljubezenska, opisuje pa tudi izdano prijateljstvo, noče pa biti zgodovinsko besedilo. Nalašč se namreč zgodba ne dotika tržaške Rižarne, saj je avtorica svoj zapis želela osredotočiti predvsem na motiv ljubezni.

Primož Sturman

Zaživela je pisana beseda

Uspešna podpora in začetek projekta društva MOSP

Udeleženci časnikarske delavnice (foto IG)

Na Tržaškem je v teh decembrskih dneh stekla uspešna pobuda združenja Mladi v odkrivanju skupnih poti, ki pod naslovom *Ko zaživi pisana beseda* pripravlja niz delavnic kreativnega pisanja in prevrednotenja sodobne in inovativne uporabe slovenskega jezika med slovenskimi dijaki in študenti v Italiji. Projekt, ki so ga predstavili na nedavni tiskovni konferenci v Peterlinovi dvorani v Trstu, so organizatorji prijavili na razpis za podpore posebnim pobudam za ovrednotenje jezika, zgodovinske in kulturne dediščine slovenske manjšine, ki ga je Dežela Furlanija Julijska krajina objavila leta 2014. Kot je povedala koordinatorka projekta Neža Kravos, je MOSP edina mladinska organizacija, ki jo je Dežela podprla ob tej priložnosti.

Maila Ozbič, Neža Kravos in Marjan Jevnikar (foto IG)

Projektu se za organizacijo in izvedbo pridružujejo Znanstveni licej Franceta Prešerna iz Trsta ter Radijski oder iz Trsta in Mladinski dom iz Gorice. Na predstavitvi so spregovorili prej omenjena Kravosova, koordinatorka dejavnosti na liceju Prešeren Maila Ozbič, predsednik Radijskega odra Marjan Jevnikar ter mentorica ene od delavnic Breda Susič, ki so združeno poudarili količino vloženega truda v pripravo in veliko število mladih, preko dvesto, ki bodo vključeni v delavnice. Te bodo potekale enkrat do dvakrat mesečno z mladimi in izkušenejšimi mentorji, med katerimi omenjamo Julijo Berdon, Eriko Jazbar, Marijo Kostnapfel, Majo Lapornik, Valentino Oblak, Heleno Pertot in Vilmo Purič ter Matjaža Rustjo in Jerneja Ščeka. Za logotip je poskrbel Matija Grgič, vse pa bo z videi dokumentiral Damjan Košuta. Vsebinsko se bodo delavnice dotikale številnih vidikov slovenskega jezika, predvsem z uporabnega, ustvarjalnega in praktičnega ozira. Udeleženci bodo spoznavali uporabo spleta pri kreativnem pisanju, medijsko govorico, denimo pripravo kronike, intervjujev, komentarjev, kolumn in uvodnikov, nastajanje radijske igre in oblikovanje dramskih besedil, oblikovanje radijske oddaje, sestavine znanstvenega časnikarstva in nove izzive spletnih socialnih medijev.

Projekt bo stekel v dveh fazah: najprej bodo v jutranjih urah na voljo delavnice za dijake liceja Prešeren, ki jim bodo sledila popoldanska srečanja za širšo javnost na ul. Donizetti 3. Prvi delavnici, ki je stekla v sredo, je v petek sledil obisk deželnega sedeža RAI za Furlanijo Julijsko krajino, spoznavanje dela za radijska poročila in srečanje z odgovornim urednikom Ivom Jevnikarjem ter namestnico Evo Fornazarič. Na sedežu Slovenske prosvete so se udeleženci učili video snemanja in mladinskih intervjujev. Z drugo fazo se bo dogajanje preselilo v Gorico, delavnicam pa bodo sledile objave v Rasti, mladinski prilogi Mladike, ter drugih RTV medijih. Projekt bo trajal do novembra 2016.

JŠ

Društvo slovenskih izobražencev

Gost je bil Primož Kuret, oče slovenske muzikologije

Primož Kuret, eden najbolj znamenitih slovenskih muzikologov, se je rodil pred osemdesetimi leti v Ljubljani, njegov oče, etnolog Niko, pa je bil doma iz Trsta in bi se v Trst vrnil po vojni, ko bi mu jugoslovanske oblasti to dovolile. Svojo navezanost na rodno mesto je prenesel na sina, ki mu je bil "primorski duh" vedno blizu in, upoštevanje primorskega kulturnega okolja, nekaj povsem naravnega. Zato je vedno skrbel za ohranitev odnosov s tržaško stvarnostjo tudi na poklicnem oz. znanstvenem področju. Kot soustanovitelj Slovenskih glasbenih dnevov si je prizadeval, da bi na festivalu redno sodelovali primorski in tržaški muzikologi. Društvo slovenskih izobražencev je zato poskrbelo, da bi novi, njemu posvečeni jubilejni publikaciji, lahko doživeli predstavitev tudi v Trstu, in to ob prisotnosti znamenitega slavljenca. Letos so pravzaprav izšle kar tri publikacije ob njegovem jubileju, kar potrjuje pomen te osebnosti in bogatega zaklada njegove poklicne poti. Leta 1978 se je začelo njegovo dolgo sodelovanje z Akademijo za glasbo, kot predavatelj pa je prepotoval ves svet (sodeloval je na okrog tristo mednarodnih simpozijih) in je bistveno prispeval h krepitvi prepoznavnosti slovenske glasbene identitete in zgodovine. Širok pogled na evropska in svetovna obzorja je vedno zaznamoval njegov način mišljenja in delovanja. Monografija Celjske Mohorjeve družbe nosi zato naslov *Evropski muzikolog* in ga označuje kot "očeta slovenskih muzikoloških simpozijev".

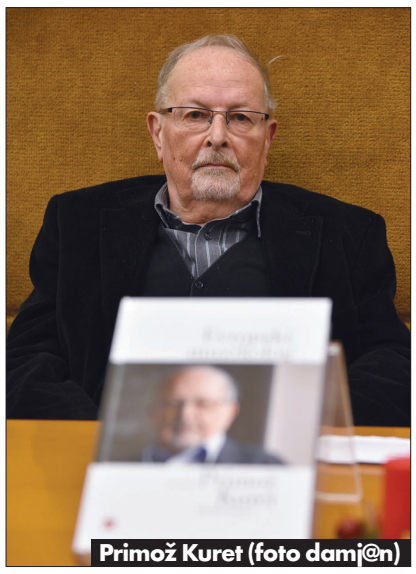
Primož Kuret (foto dami@n)

Protagonistu slovenske glasbene scene knjiga dodaja še ime urednika Eda Škulja, muzikologa z uredniško dejavnostjo, ki je v mnogih primerih postala prelomnega pomena. Tudi Škulj se je udeležil pogovora v Peterlinovi dvorani, ki ga je vodila muzikologinja in urednica slovenske radiotelevizije Luisa Antoni. Kuret se je v pogovoru spomnil očetovega prijatelja Jožeta Peterlina, ki si je prizadeval za njegovo vrnitev v Trst, in tudi prijazne tete, ki je živela na "Ponterošu". Govoril je tudi o novih raziskavah in o izidu dopolnjene verzije knjige o Ljubljanski filharmonični družbi. Kuretov sodelavec Jonatan Vinkler je dopolnil pogovor s podatki o njegovi bibliografiji in z mnenjem o sleposti nekaterih slovenskih znanstvenih krogov, ki mu niso izkazali primernega priznanja za opravljeno delo. Vinkler je predstavil tudi drugo jubilejno publikacijo, *Musica et Artes*, ki so jo s svojimi prispevki sooblikovali Kuretovi kolegi in sodelavci.

PAL

V iskanju strategij

Kaj pravzaprav hoče Trst

Kot vemo, je Trst višek svojega razvoja dosegel v okviru Avstro-Ogrske, ko se je iz skromnega obmorskega mesta s sedem tisoč prebivalci v 18. stoletju, ki so se ukvarjali z ribištvom, solinarstvom in obdelovanjem polj izven obzidja, razširil v pomembno pristanišče. Svojo tradicionalno podobo pa je začel spreminjati z ureditvijo ustreznega pristanišča in s tem povezano pridobitvijo carinskih ugodnosti za trgovinske posle in pristaniški promet nasploh. Te prve ugodnosti sta mu jih priznala cesarica Marija Terezija in njen naslednik Jožef II. Naslednji vladarji so nato poskrbeli za usposobitev cestnih in nato še železniških povezav z obširnim zaledjem predvsem srednje Evrope. V tem pogledu je bila posebno pomembna leta 1856 dograjena prva železniška povezava Dunaj -Trst prek Gradca, Maribora, Celja, Ljubljane, Postojne, Sežane in Nabrežine. Mesto Trst je tako pred prvo svetovno vojno doseglo 243 tisoč prebivalcev. Veliko število priseljencev iz neposrednega zaledja je prišlo v Trst in se tu zaposlilo.

Ta razvoj se je nenaravno prekinil z razpadom avstro-ogrskega cesarstva leta 1918, ko so na njegovem območju nastale nove države (Poljska, Češkoslovaška, Država SHS - to je Slovencev, Hrvatov in Srbov). Mesto Trst s Slovenskim Primorjem, Istro in Reko pa je bilo priključeno Kraljevini Italiji, ki ni imela ne volje ne gospodarskih možnosti, da bi zagotavljala doseženi gospodarski razvoj pod Avstrijo. Zato je bila prisiljena umetno vzdrževati mesto s finančnimi podporami namesto z donosnimi investicijami. Končni udarec je mestu zadala druga svetovna vojna, ko se je Trst znašel najprej pod jugoslovansko in nato anglo-ameriško vojaško upravo. Po diplomatski rešitvi tržaškega vprašanja na osnovi razdelitve STO-ja se je Trst leta 1954 vrnil pod Italijo.

Od tega časa naprej je Trst v glavnem živel od finančnih podpor Rima. Tudi naknadna ustanovitev Avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine leta 1964 ni zadostovala za njegovo samostojno napredovanje. V političnem pogledu pa se je stanje močno zaostrilo po podpisu Osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo leta 1975, ki je potrdil dokončnost meje med Italijo in Jugoslavijo. Desničarski oz. nacionalistični del mesta se ni mogel sprijazniti s tem, čeprav je Italija predlagala in dosegla, da je bil v Osimske sporazume vključen načrt t. i. "industrijske cone na Krasu med obema državama", ki naj bi v znatni meri rešila zaposlitvene težave predvsem Trsta. Zaradi zaostritve političnega ozračja s strani "protiosimskih političnih sil" omenjena industrijska cona ni nikdar zaživela.

Ta zgodovinski prerez razvoja tržaškega mesta se je zdel potreben, preden prikažemo sedanjo sliko njegovega stanja in prizadevanja političnih in gospodarskih dejavnikov, kako zagotoviti Trstu oz. njegovemu prebivalstvu sodoben in dostojen gospodarski in socialni nivo ter odpraviti stalno negotovost v korist predvsem mlajših rodov, da bi ti kruh in delo imeli v domačem okolju in s tem zagotovili mestu prihodnost.

V nadaljevanju tega razmišljanja si v splošnih obrisih oglejmo glavne pojave in dogodke, ki so pritegnili pozornost tukajšnjih gospodarskih in političnih krogov v zadnjih petdesetih letih, ter njihova prizadevanja, kako izkoristiti "priložnosti" za pozitiven zasuk iz večdesetletnega životarjenja, ki se očitno odraža v demografskem upadanju prebivalstva. Eden takšnih poskusov je bila oživitev drobnega trgovinskega prometa s pritegnitvijo zunanjih kupcev iz nekdanje Jugoslavije, ki so pri nas kupovali ne samo za svoje potrebe, temveč so nakupljeno blago "preprodajali" naprej v sosednje države, v katerih ljudje niso mogli prosto potovati na zahod. Dolgoročno gledano, to ni mogla biti trajna rešitev težav Trsta, a je spodbudilo pričakovanje za poglabljanje in odpiranje novih priložnosti še na drugih področjih mesebojnega sodelovanja.

Italijanski politiki so tako v 60. letih prejšnjega stoletja začeli razgrinjevati razne daljnosežne načrte "Za veliki Trst". Eden takšnih načrtov je bila zgraditev tovarne "Velikih motorjev" pri Boljuncu, ki je težila k nižanju velike brezposelnosti po ukinitvi ladjedelnice sv. Marka v Trstu. Veliko ceno je pri tem morala plačati slovenska narodna skupnost zaradi obsežnih razlastitev zemljišč domačinov; Slovenci so že pred tem utrpeli obsežne razlastitve zemljišč za naftovodne hranilnike pod Dolino.

Še najbolj pomemben razvoj je v naslednjih desetletjih doživelo novo tržaško pristanišče z dograditvijo sedmega pomola za mednarodni promet s kontejnerji, to se pravi za prevoz blaga z velikimi železnimi zabojniki. Ta pobuda je očitno potrdila staro resnico, da je pristanišče nenadomestljiva podlaga za razvoj Trsta. Namesto da bi vse napore usmerili v to, so se tržaški politični krogi oprijemali nestvarnih alternativ. Ena takih varljivih fatamorgan je bilo potegovanje za pridobitev organizacije evropskega Expo-ja na območju Starega pristanišča. Pobuda je, kot znano, klavrno propadla, ker ni bi izdelan niti okviren načrt za omenjeno razstavo.

Nato se je ponovno razvnela še polemika o preureditvi območja Starega pristanišča in z njim povezanega prostocarinskega območja. Vprašanje se je nepričakovano razpletlo v letošnjem letu, potem ko je parlament osvojil popravek tržaškega senatorja Russa (iz vrst Demokratične stranke) k vladnemu osnutku zakona o državnem gospodarskem razvoju. Vprašanje je sedaj, kako bodo tržaški politiki znali izkoristiti možnosti, povezane z omenjeno preureditvijo Starega pristanišča, in pritegniti tako domače kot zunanje vlagatelje. Le na tej osnovi lahko Trst pričakuje splošno izboljšanje svojega položaja in spodbudnega razvoja. Za dosego tega cilja pa mora vzpostaviti ustrezno ozračje odprtosti na vseh področjih in z vsemi sosedi, ne pa obujati predsodke in strahove pred zunanjim svetom in ohranjati preživele poglede na slovenske komponente domačega prebivalstva.

Potem ko sta rimska vlada in državni parlament končno le pristala na predlog večine tržaških političnih in gospodarskih krogov, da se temeljito spremeni namembnost območja starega pristanišča in se tako omogoči umestitev v ta prostor sodobnih gospodarskih objektov, ki naj bi odločilno pripomogli k vsestranskemu razvoju mesta, pa se nekateri politični krogi zavzemajo tudi za to, da Trst postane tako imenovana "metropolitanska" občina kot širša krajevna upravna enota, ki bi poleg tržaške pokrajine zaobjemala tudi druga sosednja območja oziroma občine.

Zagovorniki tega trdijo, da bi tako razširjeni tržaški občini omogočali pridobivanje zajetnih finančnih virov za uspešen splošni razvoj celotnega območja. Skratka, prikazujejo jo kot nekakšno "fatamorgano" (zračni optični privid), ki naj bi rešila vse probleme in zagotovila splošno blagostanje. Nikomur pa ni doslej uspelo prikazati stvarnih pozitivnih učinkov omenjenega metropolitanskega območja. To dokazuje, da Trst ima velike oči in želje, ki mejijo na nestvarne privide.

Pa še to: občina Trst ima danes 204.849 prebivalcev.

Alojz Tul

Spominska tabla

Trojezično obeležje za p. Placida Corteseja

Združenje Camminatrieste je 18. decembra priredilo v dvorani deželne uprave Tessitori na Oberdankovem trgu v Trstu srečanje o mučeniškem minoritu Placidu Corteseju (1907-44). Deželni svetovalec Franco Codega in šolnik ter zgodovinar Tomaž Simčič sta predstavila knjigo tržaške ustvarjalke Elene Blancato Ruah – il soffio dello Spirito, ki na umetniški način prikazuje zadnje dneve patrovega življenja v "bunkerju" gestapa nekaj deset metrov daleč od dvorane.

O tem delu, ki je izšlo lani pri založbi Talos v Cosenzi, smo že poročali. Predstavitev je bila tokrat namenjena italijanskemu občinstvu. Avtorica pa je na njej zlasti poudarila, da si srčno želi, da bi se patra Corteseja in drugih žrtev nacizma, ki so jih mučili v omenjenih podzemskih prostorih palače RAS na Oberdankovem trgu na vogalu z ul. Carducci, spomnili s ploščo na palači v italijanskem, slovenskem in hrvaškem jeziku.

Spregovoril je še nekdanji interniranec Ljubomir Sušić, ki je tudi sam okusil tržaški "bunker" gestapa in je kot predstavnik Mednarodnega komiteja Rižarne že pred leti dal pobudo, da bi trojezično tablo v spomin na p. Corteseja postavili v Rižarni, kjer je po vsej verjetnosti zgorelo njegovo izmučeno telo.

Sledil je ogled prostorov v bližnji palači, kjer so imeli nacisti v času okupacije zloglasne celice.

POGOVOR Igor Švab

V pričakovanju volitev ...

Občinski svet je odobril nov prostorski načrt, s katerim bo Trst po 18 letih dobil nove smernice urbanistične ureditve. Obdobje, ki nas ločuje od t. i. variate 66 – to je občina sprejela še v času tedanje Illyjeve občinske uprave –, je zato kar dolgo, kar nam je dalo iztočnico za pogovor z občinskim svetnikom SSk Igorjem Švabom, ki je hkrati predsednik proračunske komisije.

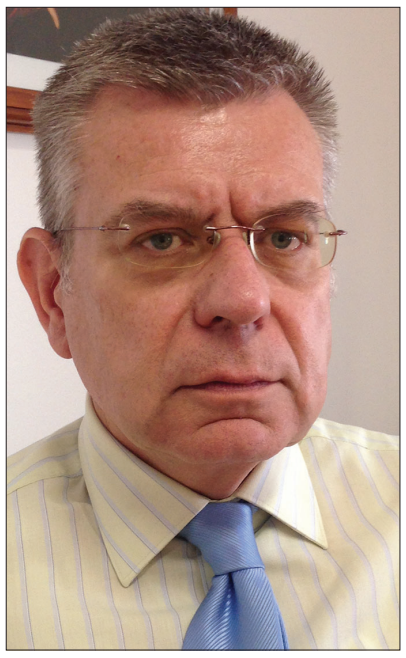

Postopek sprejemanja tovrstnega dokumenta je razvejen in zapleten: prav zato že vnaprej vemo, da ne bo mogel zadovoljiti vseh. Če pa ostanemo pri goli analizi dejstev, lahko ugotovimo, da se je Cosolinijeva uprava posvetila dvema projektoma, to sta izpeljava novega prometnega načrta, ki smo ga odobrili pred dvema letoma, in prostorski načrt.

Katere so po vašem mnenju prednosti oziroma pomanjkljivosti prostorskega načrta?

Rekel bi, da je načrt dokaj strog in tog v zvezi z novogradnjami, predvsem na kraškem področju, ima pa na splošno neko sodobno vizijo, ki postavlja Trst ob bok urbanističnim dinamikam drugih mest po Evropi. Nekateri bodo mnenja, da je bila svojčas varianta 66 bolj popustljiva glede novih gradenj, vendar spomniti moramo, da so bili tedaj naravovarstveni predpisi veliko manj strogi od današnjih. Urbanistični načrt Cosolinijeve uprave je imel veliko manjši manevrski prostor, kar se bo po sili razmer poznalo na nivoju kraškega gospodarstva, kmetijstva in vinogradništva. Nov načrt je okoren zlasti glede obdelovalnih površin na predelu od Obalne ceste do Križa oziroma Kontovela. V avli smo neke malenkosti vendarle prilagodili kmetijskim potrebam, vendar ne vsega ...

Mar so na to okornost vplivala zaščitena območja Sic in Zps?

Ne samo to. Uprava oziroma občinski uradi so se morali držati predpisov glede t. i. ekoloških koridorjev, za katere so si močno prizadevale okoljevarstvene organizacije. Marsikdo je tako izgubil možnost zazidljivosti zemljišča, v primeru, da je na parceli določen t. i. ekološki otok ali pa že omenjeni koridor. Kmečka zveza je glede tega že izrekla svoje ugovore in opombe, ki pa niso bili v celoti upoštevani. Osebno in s kolego Furlaničem smo pa odločno nasprotovali predpisu prostorskega načrta, ki predvideva možnost postavitve manjših objektov, ki bi se gotovo v prihodnje spremenili v vikendice in služili za vse namene, razen za kmetijske potrebe. To bi bilo res protislovno, saj bi se kmet znašel pred prepovedjo, ki mu onemogoča obdelovanje lastne površine, drugi pa bi imeli udoben in lep pogled na Miramarski grad. Prav tako sem nasprotoval prepovedi, ki onemogoča postavitev premičnih pokritih gred na terasastih površinah, ki bi še kako olajšale vrtnarsko ali cvetličarsko dejavnost vrtnarskega sektorja.

Glede na to, kar ste povedali, prostorski načrt oškoduje lep del občinskega ozemlja, na katerem so Slovenci strnjeno naseljeni.

Na podlagi naravnovarstvenih in geoloških ekspertiz se je dežela opredelila za veliko manj popustljivo urbanistično politiko področja. Pravim dežela, ker je ta upravna enota tista, ki nakaže smernice, na podlagi katerih mora nato uprava sestaviti prostorski načrt. Na deželi smo tudi nekaj iztržili, ni pa nam uspelo v tem, da bi spremenili splošna naravnovarstvena načela. Pravi absurd je, da kmet ne sme gojiti oljk ali trt le zato, ker na njegovi parceli gnezdijo ptiči! Upam, da bo prostorski načrt po odobritvi in ponovni presoji deželnih uradov lahko z nekaterimi spremenjenimi potezami (zaradi ugovorov nekaterih osebkov in ustanov) bolj odražal potrebe kmetovalcev in manj ljudi, ki bi se radi v poletnih mesecih sončili ob pogledu na morje.

Ni težko ugibati, kakšni so bili odzivi kraških ljudi ...

Res ... Nihče od tamkajšnjih lastnikov parcel ni zahteval, da bi gradil nebotičnik ... Verjamem, da se bodo lastniki zemljišč zaradi teh neskladnosti pritožili na deželno upravno sodišče. Prostorski načrt je namreč v določeni meri zapostavil kmetijsko dejavnost in ovrednotil turistično, saj je povečal zazidljivost objektov turistične narave. Ponavljam: krivde za tovrstno načrtovanje ne nosi občina, ampak dežela, ki je že od Illyjeve uprave dalje tudi nepremišljeno in samovoljno začrtovala na pretežnem predelu tržaške pokrajine (in posledično na področju občine Trst) naravovarstvene rezervate in tako omejevala gradbeno in gospodarsko dejavnost teh predelov. Verjamem, da morajo vsekakor določila, ki jih upravne enote sprejemajo, vedno odražati potrebe krajevnega prebivalstva.

Kaj bi torej vi spremenili v sklopu prostorskega načrta?

S kolegi sem si močno prizadeval, da bi v načrtu ne prišlo do demonizacije novih gradenj. Prišli smo do kompromisa, da bi na zazidljivih terasastih površinah z obsegom 800 kvadratnih metrov zazidljivost znašala 500 kvadratnih metrov: s tako površino lahko zgradimo dostojno družinsko hišo.

Kaj pa prostorski načrt predvideva v mestu?

Velikih novosti na tem področju ni, saj o spremembah že itak odločajo podrobnostni načrti. Rekel bi le to, da so se v predmestju, na primer pri Sv. Ivanu, omejile možnosti zazidljivosti. Še obžalujem usodo, ki je doletela obalni pas do kraškega roba.

Obenem obžalujem zadržanje nekaterih svetnikov večine, ki so na predzadnji seji razprave ugovorov nasedli opoziciji in poskrbeli, da občinski svet ni bil sklepčen. Od predstavnikov večinske koalicije bi pričakoval resen in odgovoren nastop, ne pa demagoškega.

Kljub strogim pravilom spoštovanja pakta stabilnosti tej upravi vendarle ni uspelo doseči nekaterih rezultatov na področju javnih del.

Kot primer lahko omenim šolske stavbe, za katere je bilo v triletju 2014-2016 nakazanih 16,4 milijona evrov za obnovo oziroma za izredne vzdrževalne posege pri 30 poslopjih. V seznam so bile vključene tudi slovenske šole: v šolah Levstik in Finžgar bodo zamenjali dotrajane okenske okvire, dela potekajo tudi na šoli Ukmar in De Marchi-Stefančič-Grbec v Škednju, končala pa so se dela na šoli Kosovel na Opčinah, kjer je stavba bila sanirana zaradi prisotnosti azbesta. Zgradili bodo tudi nove prostore za vrtec Oblak Niko pri Sv. Ivanu. Nakazanih je obenem tudi 513 tisoč evrov iz lastnega budgeta za arhitektonsko obnovo cerkvice sv. Roka v Križu: čakali smo na deželna sredstva, ker teh ni bilo od nikoder, se je občina odločila, da bo sama krila ta znesek.

Rebalans, ki smo ga sprejeli novembra, se nanaša na 3.612.000 evrov, ki smo jih prejeli z dežele: ta vsota bo krila stroške na socialnem in šolskem področju ter na področju javnih del in kulture.

Kateri so izzivi, s katerimi se bo morala spopasti uprava, ki bo izšla s prihodnjih upravnih volitev 2016?

Staro pristanišče nedvomno predstavlja največji izziv. Po prenosu domene pristaniškega območja iz države na občino je bilo v rebalansu že nakazanih 300 tisoč evrov za projektiranje prihodnosti starega pristanišča. Na delu je že t. i. advisor, ki nadzoruje vse možne projektne poteze, ki se bodo prijavile na razpis: sprejemal bo načrte in preverjal njihovo finančno in vsebinsko vzdržnost. Rok oddaje načrtov je bil sredi decembra, v začetku prihodnjega leta 2016 pa bodo že padle določene odločitve.

Ali vam je znano, kdo se je na razpis prijavil?

Ne, mi ni znano. Najbrž bo šlo tako: en del območja bo ostal vezan na pristaniško dejavnost, en del pa bo namenjen drugim dejavnostim, morda dejavnostim, ki so itak vezane na pristanišče. Ne izključujem niti možnosti, da bi nekatere hale namenili kulturnim dogodkom, kot se je že zgodilo v preteklih letih. Gotovo bodo morali opremiti območje z vsemi potrebnimi infrastrukturami. Glavno je to, da ima investitor jasne pojme. Osebno bi del območja povezal z mestnim jedrom, saj se pristaniška dejavnost učinkovito odvija v novem pristanišču, ki bo lahko računalo tudi na logistično prednost terminala na Fernetičih: naj dodam, da je predsedniku pristaniške oblasti Zenu D'Agostinu pred kratkim uspelo odpraviti dvojni železniški manever, zaradi česar je prihod vlakov v luko veliko bolj hiter in učinkovit, kar obenem znižuje stroške špediterjev. Še to: tudi porcija prostocarinske cone se lahko prenese na območje novega pristanišča (del tovrstne ureditve so iz starega pristanišča že prenesli v industrijsko pristanišče na ul. Caboto). To je hkrati izziv tudi za gospodarsko dejavnost krajevnih podjetij. Ta razvoj pa mora sloneti na temeljiti obnovi obstoječe prometne (železniške) infrastrukturne mreže. Staro pristanišče ne more postati dvojnik nove tržaške luke, ker je pač arhitektonsko in infrastrukturno zastarelo do take mere, da se na njem pristaniška dejavnost ne more odvijati.

Kaj pa škedenjska železarna?

To je nedvomno drug izziv v bližnji prihodnosti našega mesta in njene politike. Sedanja občinska uprava je zaupala podjetniku Arvediju, ki se je obvezal, da bo posodobil železarski objekt in tako zmanjšal stopnjo onesnaževanja le-tega. Čeprav uradnih podatkov nimamo, vseeno pravi koraki v to smer so bili že storjeni. Prav tako se je nov lastnik obvezal, da bodo rezultati vidni tudi na podlagi investicij in posledičnega zaposlovanja delovne sile.

Prihodnje leto pričakujemo upravne volitve. Ali ima sedanji župan Cosolini resne možnosti za ponovno izvolitev?

Sedanja uprava je vodila občino v izredno težkih časih, ko so učinki finančne krize že globlje zarezali v družbeno in gospodarsko tkivo. Kljub temu pa je tej ekipi uspelo spraviti pod streho določene rezultate. Morda jih uprava ni bila sposobna reklamizirati na pravi način, a dejstva so dejstva. Verjamem, da so ljudje po desetletni upravi Dipiazze, ki je dejansko udejanjila načrte, ki jih je dobila v dediščino iz prejšnjih Illyjevih časov, upali, da se bodo stvari čez noč spremenile. Priznati moramo, da so se tudi odnosi do slovenske narodne skupnosti spremenili: ne smemo pozabiti, da so danes predsednik občinskega sveta, predsednik proračunske komisije, občinski odbornik za gospodarski razvoj in predsednik gledališča Rossetti Slovenci. Zadnji 'slovenski' odbornik je bil Aleš Lokar v 90. letih ...

Zakaj bi morali Tržačani ponovno zaupati Cosoliniju?

Če hočejo neki celosten razvoj tudi za boljšo prihodnost mlajše generacije, naj ga volijo, če si pa želijo demagogijo, naj na volišču izberejo druge možnosti.

Kakšno vlogo bo imel Igor Švab na prihodnjih volitvah?

Sem na razpolago stranki Slovenska skupnost: njej prepuščam odločitev. Prepričan sem, da sem svojo politično nalogo tudi kot predsednik finančne komisije z velikim čutom odgovornosti dobro izpeljal.

IG

Od Božiča do Sv. treh kraljev razstava jaslic na Repentabru

Med božičnimi prazniki bo v enkratnem okolju utrjenega Tabra v hiši na Skali ali srenjski hiši razstava jaslic z vsega sveta. Zbiralec, režiser Gregor Tozon, že leta zbira jaslice z vseh petih kontinentov. Na ogled bo okoli 50 jaslic. Nekatere so skoraj miniaturne, druge tipično družinske. Gregor Tozon je tudi začetnik živih jaslic v Postojnski jami. Ljubezen do jaslic je podedoval po svoji mami. Na materino željo je njihove družinske jaslice izdelal pater Wolfgang Kogler, pleterski menih, ki prikazuje angelski zbor 6 sinov, mamo, ki dirigira, in očeta, ki prihaja, 16 ovčic pa predstavlja vnuke. Razstava bo odprta od polnoči 24. decembra, pred mašami in po njih ter vsak dan od 15. do 17. ure vse do vključno Sv. treh kraljev. / Anton Bedenčič

Obvestila

Moški zbor Fantje izpod Grmade vabi na koncert božičnih pesmi Poslušajte vsi ljudje, ki bo na Štefanovo, 26. decembra 2015, ob 18. uri v župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika v Štivanu. Oblikovali ga bodo: OPZ Ladjica, Mladinska skupina Devin, Ženski cerkveni zbor Brestovica, Fantje izpod Grmade in MeCPZ Devin.

Zveza cerkvenih pevskih zborov vabi na koncert božičnih pesmi Adeste fideles, ki bo v ponedeljek, 28. decembra 2015, ob 20. uri v baziliki sv. Silvestra v Trstu. Nastopili bodo: Mojca Milič - sopran, Stanko Arnold - trobenta in Gregor Klančič - orgle.

Tudi letos bo v župnijski dvorani v Nabrežini tradicionalna razstava jaslic z vsega sveta, največ jih je iz komenske osnovne šole. Na ogled so tudi jaslice v cerkvi, ki so vsako leto drugačne. Urnik: od 25. decembra 2015 do 10. januarja 2016; ob sobotah in praznikih od 16. do 20. ure.

Darovi

Za Novi glas: v spomin na gospo Mari Vidoni darujeta Marinka in David 100 evrov.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

tradicionalni

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

nedelja, 17. januarja 2016, ob 16. uri
stolnica sv. Justa v Trstu

Vesele božične praznike in srečno 2016!

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

Ne pozabimo na potrebne! Lahko jim pomagamo tudi z nakazilom za Slovensko dobrodelno društvo na tekoči račun 9117 pri Zadružni kraški banki, ob davčni napovedi pa z določitvijo 5 tisočink za SDD, davčna številka 80011090323.

Zanimiv članek v časniku Il Piccolo

Archeografo triestino o Virgilu Ščeku

Bralci tržaškega dnevnika Il Piccolo so bili sredi prejšnjega tedna presenečeni, ker je urednik kulturnih strani Alessandro Mezzena Lona namenil celo stran slovenskemu duhovniku, poslancu in narodnemu delavcu Virgilu Ščeku. Pisec se je sicer skliceval na daljšo študijo, ki jo je v letošnji, 75. zaporedni številki IV. serije zbornika Archeografo triestino objavil znani časnikar in raziskovalec tržaške polpreteklosti, Guido Botteri. Gre za zbornik, ki ga izdajala Združenje Societa' di Minerva in ki sicer le poredko obravnava teme, ki so povezane s slovensko prisotnostjo v Trstu in na Primorskem nasploh.

Na posebnem večeru Združenja Minerva, ki je bil v četrtek, 17. decembra, v dvorani Crise Državne knjižnice v Trstu, so poskrbeli za predstavitev zbornika. Za to sta bila zadolžena predvsem Barbara Mazza Boccazzi, ki je osvetlila umetnostnozgodovinske vsebine, in član uredniškega odbora prof. Guagnini, ki je izrisal literarno zgodovinske članke, ki jih objavlja zbornik. O ostalem publicističnem delu Minerve je strnjeno spregovoril in izrazil voščila predsednik Gino Pavan.

O Ščeku, njegovem življenju in delovanju je spregovoril sam avtor članka z naslovom *Poslanec Virgil Šček*. Guido Botteri je v njem osvetlil Ščekovo narodnoobrambno delovanje pod fašizmom, sodelovanje s slikarjem Tonetom Kraljem, a tudi spor s tržaškim škofom Santinom in Ščekovo zavzemanje za priključitev Primorske Jugoslaviji. Pri tem je ugotavljal, da sta Ščekov lik in njegovo delovanje zelo povedna in simptomatična, da bolje razumemo po eni strani napake, ki jih je naredila italijanska država slovanski manjšini, se pravi Slovencem in Hrvatov, ki so se znašli pod kraljevino Italijo, po drugi strani pa tudi napade, ki jih je žal zagrešila katoliška Cerkev. Ugotavljal je, da je bilo potrebno dočakati papeža Janeza XXIII., da je Cerkev razčistila to vprašanje rabe narodnega jezika pri pastoralnem delovanju. Po Botterijevem mnenju je Šček emblematičen za razumevanje razmer, ker se pokaže kot povsem lojalen državljan, kar potrjuje s svojim prvim nagovorom v italijanskem parlamentu, ko sicer opozarja na krivice, ki jih doživljajo Slovenci in Hrvati na zasedenih ozemljih, istočasno pa se sklicuje na italijansko zakonodajo in pričakuje pravno zaščito. Poudaril je, da je bilo to leta 1921, ko je bil že zažgan tržaški Narodni dom in ko sta škof Bartolomasi in tudi tedanji papež obsodila pogrome proti slovenskim in hrvaškim ljudem in krivice italijanske vojaške uprave. Glede lojalnosti do Cerkve pa Šček izkazuje neko dosledno zvestobo, ki pa doživi popolno nerazumevanje, ko se ob vprašanju razmejitve, kot tudi mnogi drugi duhovniki, zavzema za priključitev Primorske Jugoslaviji, medtem ko se je drugi zmernejši krog, ki je blizu msgr. Ukmarju, odločal za podporo Svobodnemu tržaškemu ozemlju, ker se ni hotel pridružiti stvanosti, ki jo je predstavila komunistična Jugoslavija. Dejstvo je, da se s to objavo tudi italijanski Trst lahko seznani z življenjem in delom tega zaslužnega in daljnovidnega primorskega duhovnika.

Pogovor z dvajsetletno Benečanko Orsolo Banelli

Naj se mladi potrudijo med sabo govoriti po slovensko

Začela je študirati flavto na Glasbeni matici v Špetru, ko je imela pet let; 26. oktobra letos pa je končala študij flavte z najvišjo oceno na konservatoriju Jacopo Tomadini v Vidmu. Orsola Banelli je iz Barnasa, v špetrski občini in ima 20 let. V njeni družini je glasba doma, saj mama Adriana Scrignaro, brat Giovanni in sestra Anna igrata na razne instrumente, kakor je doma tudi slovenski jezik, ki ga dekle zna zares lepo govoriti. Orsola sedaj študira restavriranje na univerzi v Bologni in je tega prav vesela, saj je dobro opravila izpit, da bi se vpisala na to petletno študijsko pot, med katero bo še naprej igrala tudi flavto.

Orsola, nam na kratko predstaviš svojo študijsko pot v svetu glasbe?

Diplomirala sem v flavti, ki sem jo izbrala, ker ima lep zvok. Tako sem začela študirati na Glasbeni šoli v Špetru s profesorjem Fabiom Devetakom, ki me je lepo učil, dokler se nisem vpisala na konservatorij v Vidmu, kjer sem študirala zadnja tri leta. Ni bilo lahko, ker sem obiskovala šele višjo srednjo šolo, saj konservatorij ima težak študijski program kot univerza.

V katerih glasbenih skupinah igraš flavto?

Sedaj igram z mladim simfoničnim orkestrom Thomas Schippers v Gorici in sodelujem z orkestrom na plektron Tita Marzuttinija iz Vidma.

Z diplomo na konservatoriju se ti odpirajo vrata poučevanja na glasbeni šoli?

Bi bilo zares lepo, a ne vem še, kako bo.

Hodila si v dvojezično šolo in imaš srečo, da v tvoji družini gojijo veliko skrb za ohranjevanje in varovanje domačega slovenskega jezika in tradicije. Po materi si se naučila slovensko domače narečje, po tatu pa furlansko. Večkrat smo te videli na tekmovanju Naš domači jezik. Kako gledaš na svoje domače doline, na mlade in na njihov odnos do slovenskega jezika, kulture in domačega območja?

Močno sem navezana na svoj domači kraj. Hvaležna sem staršem in nonam, ker so me tako lepo navadili, odkar sem bila majčkena. Naše kulturno bogastvo se lahko izgubi, če ne bomo skrbeli zanj. Rada imam svoje doline, ker se tu prepleta več kultur, italijanska, slovenska, furlanska, ravno tako kot pri meni doma. Odkar sem bila majhna, sem vedno govorila po italijansko, furlansko in slovensko. Mislim, da je to lepo. Težko pa mi je, ker se vsi ne zavedajo tega bogastva, ki ga imamo, še posebno med mladimi, kar je še slabše. Posebno med mladimi bi morali več govoriti o tem.

Misliš, da je znanje slovenskega jezika uporabno in koristno v delovnem svetu?

Preko jezikov spoznaš druge kulture in se naučiš misliti na drugačen način. Za ljudi, ki živijo ob meji, je to zelo pomembno in gotovo odpira več delovnih priložnosti.

V svoji diplomski nalogi si govorila o kulturi in glasbi na meji med Italijo in Slovenijo, pravzaprav o Pavletu Merkuju, slovenistu, etimologu, glasbeniku in raziskovalcu ljudske tradicije, ki nas je zapustil oktobra lanskega leta.

Merkujevo delo je zelo pomembno za Benečijo, vso Furlanijo in Slovenijo, zato ker je s svojim raziskovanjem v naših dolinah ohranil polno naših tradicij, ki bi jih drugače izgubili. Bil je tudi glasbenik in skladatelj, tako je lahko ohranil mnogo pesmi. Njegova publikacija Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji vsebuje pesmi, ki jih je zbral od Trsta do Trbiža. Te pesmi, ki so bile stare in pozabljene, so sedaj znane po Sloveniji in Italiji in jih zbori večkrat pojejo. Zato se moramo zahvaliti prav njemu. Merkuju bomo vedno hvaležni, ker, če ne bi naredil tega, bi izgubili res veliko naše bogate kulturne dediščine.

Larissa Borghesa

Celovec / Razprava o jezikovnih manjšinah

Tudi o ziljskem narečju iz Kanalske doline

V Koroškem deželnem arhivu (Kärntner Landesarchiv) je bila 3. decembra 2015 razprava o tematiki Kako obravnava deželna politika svoje jezikovne manjšine (Wie behandelt die Landespolitik seine sprachlichen Minderheiten), ki jo je sklicalo Društvo koroških vindišarjev (Verein der Kärntner Windischen). Med razpravo je bil govor tudi o delovanju slovenskih društev v Kanalski dolini ter o podpori le-teh oživitvi ziljskega narečja. Združenje Don Mario Cernet odločno zavrača teorije, po katerih naj ne bi slovenska ziljska narečja iz Kanalske doline spadala v okvir sistema slovenskega jezika. Teorija, po kateri del prebivalcev – v primeru Kanalske doline nekdanje – avstrijske Koroške govori slovenščini samo sorodno slovansko narečje, ni imela in še vedno nima zadostne znanstvene podlage.

Združenje Don Mario Cernet si prizadeva za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika in slovenskih šeg in navad v štirijezični (z italijanščino, slovenščino, nemščino in furlanščino) Kanalski dolini. Prav kot v ostalih slovenskih društvih v Kanalski dolini tudi pri Združenju Cernet nimamo nobenega dvoma, da ziljska narečja, ki jih govorijo nekateri Kanalčani, spadajo v okvir sistema slovenskega jezika. Ves trud, ki ga sedaj Združenje vlaga v oživitev domačih slovenskih dialektov, temelji na tej znanstveni podlagi. / Anna Wedam, predsednica Združenja Don Mario Cernet

Kanalska dolina

Anna Wedam za krmilom združenja Cernet

Na sedežu v Ovčji vasi je bil izredni občni zbor Združenja Don Mario Cernet. Potem ko je predsednik Antonio Sivec odstopil iz delovnih razlogov, je namreč bila nujna izvolitev novega predsednika. Z enim samim vzdržanim glasom (same nove predsednice) in z vsemi ostalimi oddanimi glasovi za je tako na izrednem občnem zboru krmilo Cerneta prevzela Anna Wedam.

Foto dpd

Predsednica Anna Wedam, ki je sicer kulturna delavka iz Ukev, je z zadovoljstvom in veseljem ugotovila dejstvo, da so jo prisotni člani soglasno izvolili; zaveda se odgovornosti, ki jo ima kot predsednica slovenskega društva v Kanalski dolini z dobrim številom včlanjenih.

Združenje Cernet je svoje delovanje obudilo pred nekaj leti, a je v relativno majhnem času že izvedlo precej dejavnosti. Do zdaj je bila prva skrb Združenja se približati še posebej Slovencem v Kanalski dolini – in na Združenju se zato veselijo, da so navezali plodne stike s Cerkvenim pevskim zborom iz Ukev in z domačo mladino.

Na Združenju so že izvedli tudi nekatere uspešne prireditve. Med v Kanalski dolini najbolj priljubljenimi je letna objava stenskega koledarja, ki ga pripravlja s pomočjo Združenja Blankin. Člani Združenja koledar razdelijo osebno vsem Slovencem v Kanalski dolini, tudi v cerkvi in po javnih lokalih. Zanj je vsako leto značilna druga tema in prav v teh dneh bo šla v tisk nova izdaja. Slovenci v Kanalski dolini imajo najraje Božični koncert v ukovški farni cerkvi, ki bo letos 27. decembra.

V zadnjem letu je bila zelo pomembna pridobitev za Združenje odprtje novega sedeža v nekdanjem župnišču v Ovčji vasi, s katerim člani razpolagajo s skupno referenčno točko. Pred kratkim pa je Združenje začelo biti prisotno tudi na spletu – saj že od nekdaj razpolaga s stranjo na Facebooku; vodstvo Združenja se med drugim zanima za to, da bi uredilo novo spletno stran.

Nova predsednica Anna Wedam pa opozarja na stalno težavo za Slovence v Kanalski dolini, in sicer na pomanjkanje sistemske rešitve za poučevanje slovenščine v šolah Kanalske doline. V zvezi s to zahtevo je svojčas Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu obljubil finančno in politično podporo; osrednja zahteva Združenja, drugih slovenskih ustanov v Kanalski dolini in Kanalčanov nasploh pa ostaja še vedno ustanovitev trijezične šole.

V veselje majhnih in večjih otrok

Sveti Miklavž je obiskal naše kraje

V prejšnji številki našega časopisa smo poročali o obisku sv. Miklavža v Gorici. Toda, čeprav se ta dobri svetnik težko premika in ima že častitljiva leta, ni pozabil na naše vasi in je s polno vrečo daril razveselil številne otroke, ki so ga težko pričakovali in se razveselili njegovega prihoda. Nam ni uspelo, da bi mu povsod sledili, ker je še vedno hitrejši od naših prevoznih sredstev, a vseeno smo lahko zabeležili nekaj njegovih postankov.

Foto DP

V soboto, 5. decembra, so ga otroci najprej sprejeli v župnijskem Sedejevem domu v Števerjanu, kamor je prispel v spremstvu številnih angelčkov. Njegov prihod so naznanili otroci s prizorom *Miklavž za vse večne čase*, saj se bo moral tudi sv. Miklavž sprijazniti z moderno tehnologijo, ki omogoča hitro povezovanje tudi med celinami. Nismo pa še dosegli, da bi se pogovarjali z nebesi, od koder sv. Miklavž prihaja. Prizor, ki ga je napisal Juvan Franc, so mladi sami postavili na oder.

Ko je svetnik stopil v dvorano, sta nastala velika tišina in pričakovanje, kaj se bo zgodilo. Angelčki so sodelovali s sv. Miklavžem, ki je razdeljeval darila otrokom in vsakemu namenil, kako vzpodbudno besedo. V začetku so bili otroci še nekoliko zmedeni in niso ustregli željam svetnika, da mu kaj zapeli ali zmolili. Ko pa se je prvi opogumil, so nato vsi hoteli moliti in peti, tako da jih je Miklavž pohvalil. Na oder so prišli tudi člani otroškega zbora, ki so mu prav lepo zapeli. Njihovega lepega petja je bil še posebno vesel.

Foto DP

Iz Brd je sv. Miklavž prišel v Štandrež, kjer so ga številni otroci nestrpno pričakovali v župnijski dvorani Anton Gregorčič. Tudi v tej dvorani so mu otroci pripravili lep sprejem s prizorom *Če Miklavž ima zamudo*, ki ga je napisal isti avtor števerjanskega prizora. Toda Miklavž ni imel zamude in tudi na darila ni pozabil. Preden je začel razdeljevati darila, ob pomoči angelčkov, je hotel preveriti, če so jih otroci zaslužili. Vprašal jih je, ali ubogajo starše, ali hodijo k maši, se radi učijo in drugo. Seveda so vsi pritrdilno odgovorjali in obljubili, da se bodo poboljšali.

Na poti na Kras se je svetnik ustavil v Rupi in Sovodnjah.

V Doberdobu so mu pripravili lep sprejem z igrico *Kje je med?* , pri kateri je sodelovalo lepo število otrok. Te skupine je bil Miklavž še posebno vesel, ko je stopil v župnijsko dvorano in pohvalil prav vse, ki so ga tako lepo sprejeli. Sicer je že prej vedel, da ga v Doberdobu vedno lepo sprejmejo in presenetijo z lepimi igricami. Zato je pohvalil mlade in jim priporočal, naj vztrajajo pri igranju in petju, saj je Doberdob znan po dobrih zborih, otroških in tudi odraslih. Otroci so se najbolj razveselili, ko je odprl svojo vrečo in začel razdeljevati darila.

DP

NOVI GLAS
ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRES0
ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 22. decembra, ob 14. uri.

Trgovski dom, Ljudski vrt, Gledališče Verdi

Bogat "goriški" večer v poklon Maksu Fabianiju

Spisano paleto kulturnih dogodkov je v mrzlem zimskem večeru v četrtek, 17. decembra 2015, v Gorici doseglo vrh jubilejno leto v poklon velikemu arhitektu, urbanistu in humanistu, široko razgledanemu Maksu Fabianiju (1865-1962) ob 150-letnici rojstva. Fabiani je bil "človek treh narodnosti" ("Sem Slovenec, Italijan, German. Individualnost različnih ras je gonilna sila za vsakršen napredek", je napisal v svoji knjigi *Akma – duša sveta*), saj se je rodil kot dvanajsti otrok - od štirinajstih – v bogati, narodno mešani družini v Kobdilju. Čutil se je Slovenca, Avstrijca in Italijana, saj je očetova družina izhajala iz Toskane ali Bergama, mati je bila Avstrijka, sam pa se je rodil sredi slovenskega življa. Bil je sin tistega časa, ko so pod avstro-ogrsko cesarsko krono sobivali v naših krajih ljudje treh narodov. Študij arhitekture je končal na dunajski politehniki in delal tudi z arhitektom Ottom Wagnerjem. V kratkem času je postal zelo cenjen arhitekt v avstro-ogrski monarhiji. Doktorat dunajske tehniške univerze pa si je pridobil s svojimi urbanističnimi načrti, saj je bil urbanizem njegova velika ljubezen, ki se je izkazala predvsem po prvi svetovni vojni, ko je na ruševinah na novo uredil urbanistični izgled vasi na Goriškem, v Posočju in sami Gorici, kamor se je vrnil l. 1917, čeprav mu je dunajska univerza podelila častni doktorat – prejel je sicer še veliko drugih odlikovanj in nazivov, tudi Grand prix in zlato odličje na svetovni razstavi v Parizu in zlato odličje za najboljšo stanovanjsko in trgovsko hišo na Dunaju v l. 1911/1912. Na njej je dobil tudi naziv rednega profesorja. Pot ga je vodila spet v domače kraje, da bi s svojimi urbanističnimi sposobnostmi dal nov videz porušenim domačim krajem. V letih, ko je fašizem začel gospodovati v naših krajih, se je očitno še sam uklonil črnemu škornju - v letih 1935-1945 je bil celo župan - podesta' Štanjela. Marsikdo mu je očital to njegovo izbiro; sicer se je tudi po vojni odločil za bivanje v Italiji, saj se je l. 1947 preselil v Gorico, kjer je leta 1962 umrl in bil pokopan. Od l. 1984 počiva v domači družinski grobnici v Kobdilju, po zaslugi združenj arhitektov z obeh strani meje. Čeprav je bil genialen in vsestransko razmišljujoč človek, je bil pač le človek s svojimi šibkostmi.

Marsikaj iz njegovega življenja in ustvarjalno pestrega dela so izvedeli tisti, zelo številni, ki so se udeležili odprtja fotografske razstave v za tokratno priložnost premajhnem pritličnem prostoru goriškega Trgovskega doma. Razstavo *Fabiani – arhitektura na Goriškem: vzporednice in nasprotja* je pripravil Simon Kerševan, član Društva primorskih arhitektov. Fotografije posvetnih in sakralnih stavb, ki jih je mojstrsko načrtoval Fabiani, so na ogled na šestih pritličnih oknih Trgovskega doma, goriškega Fabianijevega bisera, tako da si jo vsak sprehajalec na Verdijevem korzu lahko ogleda in primerja arhitekturne okuse in vzgibe tega mojstra, ki je pri nas zapustil trajen, markanten pečat, od Krasa do Bovca.

Preden je avtor razstave Simon Kerševan bolj natančno predstavil eksponate in preden so predstavili dvojezični vodnik po Fabianijevi dediščini na širšem območju obeh Goric, pri izdaji katerega so bili soudeleženi Mestna Občina Nova Gorica, Občina Gorica in Slovensko kulturno- gospodarska zveza ter Društvo primorskih arhitektov, je na več kot enournem (odločno predolgem!) kulturnem dogodku spregovorilo kar nekaj gostov. Dr. Sara Boškin, "spiritus agens" vsega dogajanja, je v imenu SKGZ povezovala posege in povedala, da so pri vseh prireditvah v tem Fabianijevem letu bile soudeležene različne ustanove, predvsem pa Mestna občina Nova Gorica in Gorica, ki sta s skupnimi močmi želeli obeležiti pomembni jubilej in se tudi na ta način vsestransko bolj povezali. Poleg Boškinove je imela kar precej opraviti tudi prevajalka Matejka Grgič, saj je vse potekalo dvojezično. Sara Boškin se je zahvalila Simonu Kerševanu in Nejcu Corradinu, ki sta poskrbela za razstavo, prof. Marcu Menatu, direktorju goriške državne posoške knjižnice, ki je dal na razpolago dragocen izvirnik M. Fabianija *Akma – duša sveta*, misli iz nje dopolnjujejo fotografije Fabianijevih del na oknih Trgovskega doma in omogočajo boljše poznavanje Fabianijevega lika. Projekt razstave je v celoti podprla Občina Gorica, ki jo je na večeru predstavljal župan Ettore Romoli, pa tudi nekateri svetniki – med njimi je bila svetnica SSk Marilka Koršič, za SSO pa Filip Hlede.

Nekateri izmed ustvarjalcev ob kipu Maksa Fabianija

Fabiani še sedaj predstavlja prepletanje kultur na tem čezmejnem območju. In prav to je prišlo do izraza v kakih 50 dogodkih, povezanih z njegovo obletnico rojstva. Pri uresničitvi dvojezičnega turističnega vodnika je sodeloval tudi zgodovinski pokrajinski arhiv v Gorici, ki je omogočil brezplačno reprodukcijo Fabianijevih regulacijskih načrtov Gorice. Pri realizaciji le-tega so sodelovali tudi Mestna občina Nova Gorica in Fotoklub Skupina '75. Posebna zahvala je šla tudi Tini Jazbec, Diegu Kuzminu in Paolu Bressanu, ki so z nasveti pregledali besedila vodnika. Zahvale so bili deležni oblikovalec Boris Lutman in njegova sodelavka Melissa Cerić, pa še sodelavci Slovika in geometer Andrea Da Re. Projekt sta finančno podprli Fundacija Carigo in Mestna občina Nova Gorica.

Za uresničitev bronastega doprsnega kipa Maksa Fabianija, katerega projekt je v celoti podprla Občina Gorica, gre zahvala ravnateljici italijanskega umetniškega liceja v Gorici Maks Fabiani Anni Candol, prof. Giuseppeju Litizii in njegovim dijakom, ki so se z navdušenjem lotili dela. Zahvale so bili deležni vsi, ki so uresničili ta projekt v tem evropskem večjezičnem in večkulturnem prostoru, ki pooseblja duha M. Fabianija.

Prisotne je pozdravil Ettore Romoli, ki je poudaril pomembnost večera v ponovnem odkrivanju figure M. Fabianija, ki si je izbral Gorico za svoje mesto. Njegovo 150-letnico so v Sloveniji obeležili tudi z izdajo znamke, kar se zgodi le za pomembne osebnosti. Bil je "unicum" v tem prostoru in tudi Gorico je naredil za "unicum", je zatrdil župan. Za županom Romolijem je beseda šla Liviu Semoliču, deželnemu tajniku SKGZ, ki je bila pobudnica namestitve Fabianijevega kipa, izdaje vodnika ter razstave. Semolič je opozoril na plodno sodelovanje s šolo Maks Fabiani. Tudi sam je dejal, da je bil Fabiani z vseh vidikov kompleksna figura, ki izraža tudi kompleksnost tega prostora. Izrazil je željo, da bi Trgovski dom postal hiša različnih kultur, v kateri bi se vsi počutili doma, in predlagal, naj bi v njem sedanjo dvorano Petrarca poimenovali po Maksu Fabianiju.

Javna načelnica oddelka za okolje, prostor in javno infrastrukturo Aleksandra Torbica je v imenu novogoriške občinske uprave poudarila tudi to, da je eden od najpomembnejših doprinosov obeleževanja Fabianijevega leta to, da so skladno sodelovale različne institucije obeh Goric. Upati je, da se bo iskanje skupnih korenin še nadaljevalo. Povabila je na razstavo *Vrnitev in obnova za prihodnost*, na novem razstavnem prostoru med gledališčem in knjižnico v Novi Gorici: tam si je možno ogledati 20 plakatov s fotografijami in opisi Fabianijevih urbanističnih del. Pripravila jo je MO Nova Gorica v sodelovanju z Društvom primorskih arhitektov in Ustanovo Maks Fabiani.

Eno izmed oken Trgovskega doma z razstavljenimi fotografijami

Poseg je v Trgovskem domu imel tudi arhitekt in podžupan MO Ljubljana Janez Koželj. Med drugim je povedal, da kljub velikemu prizadevanju Marca Pozzetta ob raziskovanju Fabianijevega dela so v njem še nekatere nerazjasnjene točke. To velja predvsem za Goriško, v kateri je mnogo njegovih stvaritev ostalo nekako skritih, tudi zaradi ideoloških razbiranj njegovih življenjskih izbir. Realnost je bila pač taka in ni čudno, če se je sam Fabiani čutil zdaj pripadnik ene, zdaj druge kulture ali več kultur hkrati. Tudi v arhitekturi se je izražal z več slogi, da bi se prilagodil različnim kulturnim okoljem in da bi njegovo arhitekturo ljudje, ki jim je bila namenjena, bolje razumeli. "Zaradi sposobnosti prilagajanja so ga imeli za oportunista in za arhitekta brez trdne umetniške opredelitve", je dejal Koželj. Še posebno za njegovo delo ob koncu prve svetovne vojne je dolgo veljala ocena strokovne kritike, da nima prav nobene umetniške vrednosti. Poleg tega je spomeniška služba v Trstu dolga leta zavračala vse arhitekturne načrte s Fabianijevim podpisom tako, da za mnoga izmed njegovih del avtorstvo ni potrjeno, čeprav je imel Fabiani nesporno ključno vlogo pri urbanističnem urejanju Gorice po prvi svetovni vojni". Sem se je preselil in prevzel vlogo vodje urada za prenovo Gorice in Gradišča, ki ga je ustanovila Avstro-Ogrska, in nato provincialnega urada za regulacijo in prenovo poškodovanih občin, kot je urad l. 1920 preimenovala Italija. V času petih let je Fabianiju s sodelavci uspelo izdelati regulacijske načrte za prenovo 92 naselij in vasi; poleg tega tudi 70 načrtov javnih stavb, po večini cerkva. Ta obnova je njegovo najbolj celovito delo, brez primere v evropski zgodovini. To delo je opravil z zavestjo, da lahko naredi nekaj zares velikega, je poudaril Janez Koželj: "Tudi zato, da bi čim prej zabrisal podobo uničenja domačih krajev in nadomestil bolečo izgubo spomina". V regulacijskih načrtih je predvidel rekonstrukcijo središča kraja, oblikovanje glavnega javnega prostora in mrežo cest. Največ pozornosti je posvetil izgradnji cerkve, šole, gostilne in pokopališča. Vse njegove stavbe so med seboj različne in edinstvene po tem, kako se odzivajo na specifične pogoje posamezne lokacije. Koželj je pojasnil, "da, če želimo biti objektivni, ne moremo mimo dejstva, da je bil projekt načrtovanja povojne prenove Krasa, Posočja, Vipavske doline in Goriške povezan z namenom nove oblasti, da tudi s pomočjo govorice arhitekture italijanizira na novo priključeno ozemlje".

O štirijezičnem vodniku po Fabianijevi dediščini na širšem območju dveh Goric je spregovoril Nejc Koradin. Zgibanka prikazuje skupni prostor Gorice in zajema še Šempeter, Solkan, Ločnik in Pevmo, somestje, ki ga je Fabiani dojemal kot eno in nedeljivo celoto. Ta koncept so skušali zasledovati pri zasnovi zgibanke. Hoteli so predstaviti pomembnejša dela arhitekta, ki jih je ustvaril v povojnem obdobju. Gradivo so oblikovali večjezično, da se ta dediščina enakovredno predstavlja ljudem, ki živijo na tem ozemlju. Razstava v oknih Trgovskega doma dopolnjuje razstavo v Novi Gorici o njegovi zapuščini v Posočju, na Goriškem, v Vipavski Dolini in na Krasu in je naslovljena *Fabiani-arhitektura na Goriškem: vzporednice in nasprotja.* Predstavil jo je avtor Simon Kerševan. Ker je postavljena v šest izložbenih oken, je prostorsko omejena. V njih je deset Fabianijevih projektov iz našega prostora, na eni in drugi strani meje. Njegov goriški opus je nastajal 60 let in na tej posebni razstavi lahko sledimo njegovemu razvoju. Prvo okno je namenjeno Trgovskemu domu, in sicer njegovi notranjosti. V drugih oknih so cerkve Srca Jezusovega v Gorici, kjer so stebri še Laščakovi, sv. Jurija v Ločniku, Srca Jezusovega v Vrtojbi, sv. Petra v Šempetru – ta je najbolj izbrušena - in Marijinega vnebovzetja v Vitovljah, pa še hiša Pellegrini v Gorici in spomenika šesti soški bitki pri Pevmskem mostu in baronu Andreju Čehovinu, bojevniku, v Branici.

/ str. 15

Iva Koršič

Velika izguba

V slovo Petru Stresu

Množica ljudi, sorodnikov, prijateljev in znancev se je v petek, 18. decembra 2015, zbrala v Biljani, da bi se poslovila od Petra Stresa, dolgoletnega profesorja in ravnatelja osnovne šole na Dobrovem. Peter Stres se je rodil 14. junija 1952 v Idrskem pri Kobaridu, umrl je torej v 64. letu starosti po krajši bolezni. Najprej so mu skušali pomagati v Ljubljani, ko se je stanje stabiliziralo, so ga prepeljali v Šempeter, a 16. t. m. se je zdravje poslabšalo in krize ni preživel.

Med pogrebno mašo mu je v cerkvi v slovo spregovoril sošolec in dolgoletni prijatelj, Silvester Gabršček, ki je izpostavil rajnikovo predanost zgodovinski znanosti. Med drugim je tudi povedal, da je rajni Peter Stes po diplomi iz zgodovine in sociologije na ljubljanski univerzi nekaj časa služboval v Pomorskem muzeju v Piranu, pred 37 leti pa se je z družino preselil v Goriška Brda in se posvetil pedagoškemu poslanstvu. Gabršček je še poudaril, da si je rajni Stres kljub službeni obremenjenosti, aktivnemu vsestranskemu družbenemu udejstvovanju, vzorni vlogi moža in poslanstvu očeta petih otrok, našel čas za raziskave mnogih zanimivih, neobdelanih področij, jih obdelal in objavil v periodiki in samostojnih knjigah.

Pri Goriški Mohorjevi družbi smo izgubili dragocenega sodelavca, saj je še spomladi pri naši družbi izdal svojo zadnjo knjigo o Biljani, *Oris preteklosti župnije in občine Biljana ter naselij Biljana in Zali Breg od prve omembe vasi Biljana leta 1205 do priključitve k Jugoslaviji 1947.*

V zadnjih letih po upokojitvi so si knjige kar sledile. Tako je lani objavil življenjepis msgr. Jožka Benedetiča, odmevna je bila biografija duhovnika in politika Antona Gregorčiča, ki ima velike zasluge za slovensko šolstvo na Goriškem. Prav tako odmevna je bila tudi literarno zgodovinska antologija *Kobariško berilo*, saj je ostal zvest tudi domačemu Idrskemu in bližnjemu Kobaridu. Knjiga o briških priimkih, ki je prav tako izšla pri GMD, je vzbudila veliko zanimanja in pozornosti med Brici. Ob tem bi lahko našteli še vrsto strokovnih člankov, ki jih je objavil na primer v Reviji 2000 ali v koledarju GMD, tako je še za zadnji koledar prispeval članek o goriškem politiku Josipu Fonu. Pogosto se je oglašal tudi v periodiki in je tudi za Novi glas občasno prispeval kak zapis ali poročilo o briških dogodkih.

Peter Stres je bil angažiran tudi v družbenem življenju in je bil aktiven v političnem gibanju slovenske pomladi ter tudi v verskem življenju v domačem kraju.

Ohranili ga bomo v najlepšem spomimu. Ženi Jožici in otrokom izrekamo ob tej težki izgubi najiskrenejše sožalje!

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2015

Srečen konec sleparske nakane

Sproščujoč smeh se je oglašal v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu, v nedeljo, 13. decembra 2015, ko je bila na vrsti tretja predstava iz letošnjega abonmajskega niza ljubiteljskih gledaliških skupin *Štandrež 2015*, edine tovrstne zelo uspešne ponudbe pri nas v zamejstvu. Kot znano, ta posebni abonma 15. leto zaporedoma razpisuje Prosvetno društvo Štandrež. Nedeljska gostja je bila gledališka skupina KUD Dolomiti Dobrova, "stara" cenjena znanka, ki je že nekajkrat s svojimi zelo dobro naštudiranimi uprizoritvami, tudi z resnimi, dramatičnimi vsebinami, podarila štandreškim gledalcem veliko umetniškega užitka. Tokrat se je pod taktirko zelo izkušenega režiserja Francija Končana predstavila s komedijo *Sleparja v krilu*, sodobnega ameriškega dramatika in režiserja Kena Ludwiga, v sočnem sodobnem prevodu Tine Mahkota. Ludwig, ki je študiral pravo v Angliji, pa tudi glasbo in zgodovino gledališča, je s svojimi uspešnicami – spisal je dvajset iger -, izvedenimi na Broadwayju in prevedenimi v številne jezike, zaslovel kot eden izmed naboljših piscev sodobne komedije. Tudi komedijsko delo *Sleparja v krilu* sodi mednje. To je lahkotna komedija, ki ima za protagonista dva brezposelna igralca. Ko sta že vsa obupana, se jima nasmehne sreča: v časopisu namreč prebereta, da zelo bogata, stara in bolehna gospa v Yorku v Pensilvaniji (za komedijski okvir je Ludwig izbral prav svojo rojstno vas) išče svoji nečakinji, ki ju ni videla že veliko let in jima namerava zapustiti bajno vsoto denarja. Predstavita se ji seveda oba igralca, preoblečena v ženski. Gospa jih takoj vzljubi. Eden se zaljubi v njeno živahno nečakinjo, ki je zaročena z bolj togim, pustim pastorjem, pa tudi drugi najde svojo boljšo polovico ... Kot v vseh dobrih komedijskih spletih se po raznih smešnih situacijah in komičnih zapletih vse dobro konča.

Prizor iz predstave Sleparja v krilu (foto DP)

Igralci so pod taktirko Francija Končana ubrali pravi ritem in doživeto poosebili like ter jih odigrali zelo sproščeno in prepričljivo, tako da se je komedijski klobčič lepo odvijal in mali premori na zatemnjenem odru, med menjavo sodobno zasnovane scene, niso bili moteči. Gledalci so se pošteno pozabavali in namenili igralcem iz Dobrove pri Ljubljani iskreno ploskanje. Kot vselej je goste predstavil Božidar Tabaj, še pred tem pa sta z Vanjo Bastiani z žrebanjem črk vrst in številk sedežev v dvorani osrečila marsikaterega izžrebanega gledalca. Ker pa je imela Vanja naslednji dan rojsti dan, ji je vsa dvorana voščila s pesmijo.

Naslednja predstava Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2015 bo po novem letu, **v nedeljo, 10. januarja 2016, ob 17. uri**, ko bo KUD Valentin Kokalj Visoko uprizoril delo Toneta Partljiča *Silvestrska sprava 2000* v režiji Nataše Gros.

IK

Dobre novice iz Rima

Izboljšano finančno kritje zaščitnega zakona

Letošnji italijanski temeljni finančni dokumenti so pomembno izboljšali finančno kritje nekaterih izmed osrednjih postavk zaščitnega zakona za Slovence (št. 38/2001).

Kot smo že poročali, sta sicer vladna osnutka zakona o stabilnosti in državnega proračuna, ki ju je v prvem branju oktobra začel obravnavati senat, že vsebovala zadovoljivo kritje za leto 2016, a za naslednji dve leti je "zmanjkalo" po 3.400.000 evrov. Tržaški slovenski poslanki Demokratske stranke Tamari Blažini pa je uspelo, da je med obravnavo v pristojni komisiji poslanske zbornice 14. decembra (in ne 15. dec., kot so poročali mediji) prodrlo več njenih popravkov, ki težijo po sistemski ureditvi teh vprašanj.

S podporo vlade in pomočjo načelnika poslanske skupine Demokratske stranke, tržaškega poslanca Ettoreja Rosata, je dosegla več novosti.

Najprej gre za višino prispevka. Za rabo slovenskega jezika v javni upravi (čl. 8 zaščitnega zakona), za kulturne in druge ustanove ter organizacije slovenske manjšine (čl. 16), za gospodarski razvoj slovenskih občin videmske pokrajine (čl. 21) in tokrat tudi za delovanje paritetnega odbora (čl. 3) bo odslej na voljo 10.000.000 evrov letno. Ta vsota bo stalna in ne več odvisna od vsakoletnega zakona o stabilnosti, ki je na podlagi zaščitnega zakona sproti določal, koliko denarja naj bo na razpolago za ustanove in organizacije (čl. 16). Za leto 2016 je dosedanje besedilo za postavke iz členov 8, 16 in 21 predvidevalo skupno okoli 9.350.000 evrov. Na voljo bo torej dodatnih 650.000 evrov, kar nikakor ni zanemarljiva vsota v teh časih. In rešeno je tudi vprašanje prihodnjih dveh in naslednjih let, saj je v dosedanjem osnutku za leti 2017 in 2018, kot rečeno, zmanjkalo po 3.400.000 evrov. Kritje ostalih členov zaščitnega zakona je urejeno drugače. V sprejetem popravku je potrjen lanski sklep parlamenta, ki je zadeval člene 8, 16 in 21 zaščitnega zakona, da lahko dežela, vedno v skladu z nameni zaščitnega zakona, po potrebi preoblikuje višino sredstev za uresničevanje posameznih členov. Med te člene pa je bil zdaj vključen, kot omenjeno, še 3. člen, ki ureja delovanje paritetnega odbora, tako da bo tudi glede njega mogoče prilagoditi financiranje dejanskim potrebam. Škoda, da ni bil pritegnjen v ta seznam bolj "elastičnega financiranja" še čl. 10, ki govori o kritju stroškov za dvojezične table, napise, cestne oznake, kažipote, prapore, uradni papir ipd., kot je svojčas predlagal paritetni odbor. Poslanska zbornica je finančne dokumente izglasovala v noči od 19. na 20. december, nato so se zaradi spremenjenega besedila zopet vrnili v senat, ki bi jih moral brez dodatnih sprememb dokončno odobriti še pred izidom te številke Novega glasa.

ij

Nasmej se :-)

Končno odontoiatrija
TOP kakovosti
z LOW COST cenami

V naših zobozdravstvenih ordinacijah se opravljajo vsi redni posegi in vsa vzdrževanja estetskega izgleda. Naše ustanove so avantgarda sodobnih operativnih posegov, rekonstrukcije kosti in implantacij.

Implantacije €370* * Ponudba velja samo za november in december

apollonia Dental Implant
www.apollonia-group.eu

Gorica Ul. Generale Cantore, 2 / Tel. 0481-521474
Ronke Ul. Giuseppe Verdi, 70 / Tel. 0481-777906

Implantacije | Higiena in dentalna kura | Oralna kirurgija | Estetska perioralna medicina

Autorizzazione sanitaria n. 2824/09 , direttore sanitario dott. Denis Conzutti
pubblicità informativa ai sensi dell'art. 3 comma 5 lettera G. D.L.vo n.138 13/8/2011

Ko sta mir in tišina v srcu ...

Tiha molitev

Prazniki so, začetek decembra in kot vedno pogrešam gore. Objem dišečega smrečja in jasnina, ki bode v oči. Peljemo se v smeri Avstrije in znajdemo se v koloni Italijanov, ki gredo na ogled vsem dobro poznanih božičnih tržnic. V roke vzamem zemljevid, nekje pri Podkloštru najdem stransko cesto, ki nas zapelje v samoto Rožanske doline. Kolone ni več, samo smrečje in modrina.

Lične hiše in vasi se plaho ovijajo v meglo, a Karavanke so obsijane s takim soncem, da ti zaigra srce. Gore pozimi so "zakon". Zrak je kipeč, da raznaša pljuča, nebo tako, da se dotikaš neskončnega, vrhovi beli, da bi šel in zabrisal pot v dolino. Gore pozimi so enkratne. In vse tiste kičaste jelke v nakupovalnih središčih se lahko skrijejo pred veličino smrek, okrašenih s snegom in lesketajočih se v soncu. Tisoč luči, vonj po praznikih in tiha sreča, ki je ne more zmotiti nihče.

Z možem odločiva, da si ogledava okolico Finkensteina, Bekštanja v slovenščini, ki je baje zelo priljubljeno poletno plezališče. Sedaj kraj sameva, za okni se prižigajo lučke na smrečicah, iz domov pa se prijetno kadi. Turistov ni, odpeljali so se proti večjim mestom, midva pa se odločiva za pešpot do cerkve Škocjan na vrhu strme kamnite vzpetine. Na Škocjan se lahko vzpnemo samo z južne strani, visoke strme stene so drugje dostopne samo izkušenim plezalcem. Z južne strani pa se do cerkve vije tudi star križev pot. Steza je ponekod ledena, tako tiho je, da se nama zdi, da sva čisto sama. Nenadoma spredaj zagledava starejšega možakarja, ki si s palico pomaga po ledu in kamenju. V senci gre in je sam senca v tišini gora. Sključena postava, ki je del zgodnjega zimskega popoldneva med sencami in soncem. Ubereva stezo, ki se drži desnega roba vzpetine, zaradi sonca in zato, da tihe, sključene postave ne bi zmotila pri hoji.

Možakarja spet srečava na vrhu, pred cerkvijo, ki je sicer zaklenjena. Stoji pred velikim razpelom, pokončen, s sklenjenimi dlanmi in naju ne vidi. Ne upava si blizu, kajti postava pred Križanim v naju vzbuja spoštovanje. Nismo vajeni tega, da bi kdo molil v samoti, nismo vajeni, da bi kdo stal v tišini, pred razpelom, v snegu. Čas, ki ga ni več, praznovanje, ki žal ni naš način praznovanja. Sonce ožarja postavo, pod njo se razprostira Rožanska dolina vse do Baškega jezera. Molitev v tišini, na katero smo mi, vajeni kolon, ki se vijejo k nakupovalnim centrom, popolnoma pozabili. In na molitev tudi. Božiča smo namreč polni povsod, že nekje sredi oktobra je videti prve okraske, sedaj ga je poln televizija, polne so ga ulice, izložbe in internet. Ne vem, ali je to Božič. Beseda je dobila na tisoče pomenov, od kulinarike do razuzdanega veselja, denar je naredil svoje, saj si državna ekonomija ravno od Božiča obeta porast potrošnje. In kolone se vijejo, hrupno, vsepovsod. Kolone avtomobilov in kolone nemirnih ljudi, sredi nekega božiča, ki je napolnil naš vsak dan s praznino.

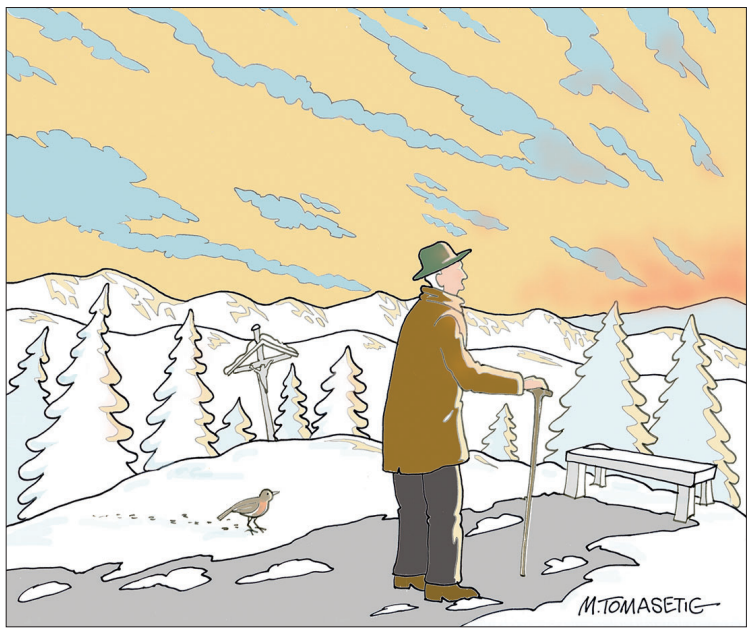

Na vrhu Škocijana je tiho, samo listje še odpada ponekod in led škripa pod vsakim korakom. Moža ni več pred razpelom, prijazno naju je pozdravil in šel do klopce, ki gleda na Karavanke. Tam sedi s palico v roki. Nasproti razpela. Sonce že zahaja, saj so to najkrajši dnevi v letu. Izza Karavank žari, smreke se bohotijo v snegu. Lesketanje neskončnosti in lepota tišine sta zakulisje zatona, ki ga podarjajo gore. Možakar sedi v tišini, kot bi namenjal svojo tiho molitev še goram, ki so mu bile dom in življenje. Goram in tišini.

Ko se vračava, veva, da bi najraje ostala. Nekaj prazničnega je na teh pobočjih z razpršenimi hišami in s časom, ki je upočasnil korak. Nekaj prazničnega je v teh nedostopnih vrhovih in snegu, ki kopni, čeprav je zapadel šele pred dnevi. December v gorah. Mah diši po jaslicah. Pod velikim razpelom je čisto majhen hlevček s Sveto Družino. Majhen hlevček, kajti Jezus ni bil rojen sredi razsvetljenih nebotičnikov, nabasanih izložb in naličenih restavracij. Jezus je bil rojen v hlevču. Nekje v tišini, v kateri je bila obljuba večnosti.

Sprašujem se, zakaj si v teh prazničnih dneh najbolj želim v gore, v tihi objem gozdov. Na misel mi pride napis na neki prepereli leseni tabli, ki sem jo nekoč videla ravno na neki avstrijski gori. V objemu vrhov boš srečal Boga, je pisalo, seveda v nemščini. V gorah si Bogu najbližje, zaradi nedorečene tišine, zaradi veličine narave, zaradi neba, ki je na dotiku. In pozimi so gore dostopne malokomu, samo bogovom, mi je nekoč prišepnil planinec samotar. Zimo spoznavam sedaj, v zadnjih dveh letih. Razumela sem, da jo ljubim. Morda ravno zaradi tišine, ki je tako glasna, da ti napolni misli. Morda zato, kot pravi Camus, ker sem ravno sredi zime spoznala, da je v meni nepremagljivo poletje.

Prijateljica mi je danes telefonirala. Nekoliko nemirna je bila. Kaj bomo delali za praznike, kje bomo na sveti večer. Kje na bi bili na sveti večer??? Doma bomo čakali na polnočnico v naši vasi, ob ognju. In bo mirna in čarobna Idrijska dolina in bodo zvezde na nebu, če ravno ne bo snežilo. V tem primeru bo še lepše. Ona pravi, da bi rada nekam, kjer se dogaja. Kjer je množica. Jaz bežim ravno pred tem. Pred kričečo množico in pred tem umetelnim dogajanjem. Tudi pri nas doma se dogaja. Ko stojim ob oknu in gledam, kako se siničke pehajo ob krmilnici, in je živo kot za stavo. Ko prižgem peč in z možem strmiva v plamene, da se napojiva topline in prasketanja. Ko gorijo sveče na mizi in vem, da me bo po skypu poklical brat in bova skupaj, čeprav daleč. Tako rada bi, da bi bil tu, za Božič, a se z ženo bojita poti in avtoceste. Te majhne občutke imam najraje. Ne maram tistega kričečega množičnega dogajanja. Dogaja se v srcu, v mislih, dogajajo se čustva. Konec koncev je že to, da imaš dom, peč, mir in tišino, velik, neizmerno velik dogodek. In bogastvo. Na božični večer in vsak dan.

Blagoslovljen Božič, predvsem miru in tišine vam želim. Doma, med svojimi.

Suzi Pertot

Prvi obračun sezone

Več naših enajsteric v boju za sam vrh

Prvi obračuni ob prazničnem premoru. V amaterskih nogometnih prvenstvih se je končal prvi, jesenski del, za nami je torej polovica rednega dela tekmovanj.

V elitni ligi, najvišji deželni konkurenci, nadvse dostojno nastopata Kras in Vesna. Za odtenek višjo oceno (8) doslej nedvomno zasluži kriška enajsterica, ki v bistvu nadaljuje po zmagoviti poti. Ta traja že nekaj let, odkar je Vesna napredovala iz promocijske lige in nato lani kot novinec pristala na sijajnem tretjem mestu med elitnimi ligaši. Malce slabše, zlasti zaradi nezadostnega učinka v gosteh, gre letos korenito pomlajeni Krasovi postavi. V delno opravičilo gre zapisati, da zaradi poškodb Repenci (ocena 7) doslej še niso niti enkrat nastopili v popolni, torej najboljši zasedbi. Po kakovosti igralskega kadra in prizadevnosti mladih, ki lepo dozorevajo, pa menda sodijo tako kot bratranci iz Križa pod sam vrh lestvice v sicer zelo izenačenem prvenstvu.

V promocijski ligi pod vrhom vztrajno melje Juventina (8), pri kateri so tudi pred letošnjo sezono sestavili moštvo za naskakovanje višjega nadstropja. Po negotovem začetku je bil nato učinek Štandrežcev pač na nivoju prvega mesta, ki ostaja ambiciozen, a hkrati realen cilj. Pozitiven je do zdaj tudi obračun Primorca (7), ki je celo prvič v tako visoki ligi po lanskem navdušujočem napredovanju. V Trebčah bodo spomladi potešeni, če bodo ostali v ligi, namero pa za zdaj več kot briljantno uresničujejo. Bili so težki trenutki, v zadnjem obdobju pa je ekipa značajno reagirala in dokazala, da zna zmagovati.

Poglejmo stopničko niže v prvo amatersko ligo. Zarja (8) kot vražji novinec v ligi kroji kar sam vrh razpredelnice, navdušuje pa z duhovito igro, v kateri imajo ključno vlogo nekateri preverjeni nogometaši iz slovenske Primorske. Uprava previdno govori le o mirnem obstanku, če kaj poznamo temperamentnega trenerja Vituliča, pa se ne bo zadovoljil in bo od fantov (veliko je dokazovanja željnih mladih) zahteval maksimum vse do maja. Pustimo se presenetiti. Ostale tri naše enajsterice v prvi kategoriji se otepajo spodnjega dela skupne razvrstitve, vse tri ciljajo na obstanek, po možnosti brez neugodnega play-outa. Predstave Brega (ki je letos oslabljen), Mladosti, ki se preizkušajo v močnejšem razredu kot lani, in vroče-hladnih Sovodenj so vse preveč nihajoče, tako da bo treba v spomladanskem delu sezone pokazati nekaj več. Z rahlo drugačnimi odtenki, doslej vsem trem ocena 6.

Deseterico zamejskih postav dopolnjujeta Primorje in Gaja v drugi amaterski ligi. Prosečani (7/8), ki so se poleti okrepili z možmi za višje lige, vodijo na lestvici, izgubili so samo enkrat in odločno ciljajo na napredovanje. Vlada pa vtis, da imajo še veliko rezerv, tako da bodo najlepše lice najbrž šele pokazali. Gropajsko-padriško moštvo pa zelo trpi še do nekaj tednov pred začetkom priprav nenačrtovani preskok iz tretje v drugo. Na svežino je uvodoma zbralo štiri točke, to pa je bilo tudi vse, saj se je nato zvrstilo kar 13 zaporednih porazov, nekateri so bili tudi prav okrogli. Obstanek, kakorkoli bi do njega prišlo, bi bil za Gajo (ocena 5) kot "scudetto".

HC

S 13. strani

Bogat "goriški" večer ...

Po tem dolgem pregledu Fabianijevega dela so se navzoči preselili v Ljudski vrt, kjer so po še nekaj krajših nagovorih župan Romoli, Semolič in Paolo Bressan, profesor na goriškem umetniškem liceju Maks Fabiani, odkrili bronast doprsni spomenik Maksu Fabianiju, ki ima na obrazu ironičen nasmeh. Skupina dijakov liceja Maks Fabiani je v slovenščini, italijanščini in nemščini prebrala nekaj Fabianijevih misli, vzetih iz njegove knjige *Akma - duša sveta*, da bi poslušalci lahko spoznali vsaj drobec njegovega razmišljanja. Fabianijev kip, ki sloni na podstavku iz nabrežinskega kamna, so izdelali dijaki omenjenega liceja in so na to upravičeno ponosni. Na kamnu je vklesan naziv arhitekt v treh jezikih – slovenščini, italijanščini in nemščini.

Utrinek iz predstave Fabiani - Umetnost bivanja

Slovesen Fabianijev večer se je končal v goriškem gledališču Verdi, kjer je bila "goriška "premiera predstave *Fabiani - Umetnost bivanja*, ki je novogoriško premiero v SNG Nova Gorica imela 26. novembra 2015. Nastala je v sodelovanju SNG Nova Gorica, Gledališča Verdi, združenja Artisti Associati in glasbene akademije Naonis. Avtorici dvojezičnega scenarija – v njem je tudi nekaj besed, izrečenih v nemščini -, napisanega iz besedil Maksa Fabianija, Srečka Kosovela, Carla Michelstaedterja in Georga Trakla, sta Neda Rusjan Bric, igralka in režiserka ter v. d. direktorice v SNG Nova Gorica, in prevajalka Ana Duša. V zgoščeni obliki spregovori o Fabianijevi življenjski poti in njegovem umetniškem snovanju ter skuša izraziti tudi Fabianijevo razmišljanje. Štiridesetminutna uprizoritev nima namena poglabljati se v Fabianijeve politične izbire in pri tem moralizirati, ampak navaja dejstva, kakor se izrisujejo iz Fabianijevih zapisov in drugega dokumentarnega gradiva, ki sta ga avtorici uporabili za pisanje scenarija. Opremljena je z nadnapisi, tako da jo lahko vsi gledalci spremljajo. Pri uresničitvi te čezmejne predstave – v tem sta tudi njena največja moč in pomembnost - sta kot prevajalki sodelovali Marinka Počkaj in Tatjana Rojc. Kot v vseh predstavah Nede R. Bric ima tudi tu pomembno vlogo glasba, pa še petje, ki ga izvajajo odlične pevke Jessica Interdonato, Tatjana Mihelj in Sara Simondi ob klavirski spremljavi Valterja Sivilottija, ki je spisal tudi glasbo. Fabianijevo življenje, delo in njegove misli se izrisujejo iz interpretacij igralcev SNG Nova Gorica in italijanskih gostov, Jožeta Hrovata, Mire Lampe Vujičić, Marjute Slamič, Danieleja Molina in Adriana Giraldija. Ta odrska postavitev ima svojo vrednost predvsem v tem, da je združila igralce in druge ustvarjalce iz Slovenije in Italije in tudi s tem pripomogla h krepitvi povezanosti obeh mest.

Gledališče Verdi je bilo dobro zasedeno, v njem je bilo kar nekaj višješolcev, tudi slovenskih, ki so imeli prost vstop. Odrska uprizoritev zelo dobro osvetljuje resničnost, v kateri je bilo dano živeti Maksu Fabianiju.

Fasade njegovih del so navdihnile Tatjano Devetak, ki je arhitektonske motive uporabila za oblikovanje svojih oblačil, ki so res posebna. Nekaj le-teh je bilo razstavljenih v atriju Gledališča Verdi in so si jih ljudje z zanimanjem ogledovali in fotografirali. Predstava o Fabianiju je spet združila župana obeh Goric, saj sta se na odru ob Nedi Rusjan Bric in Sivilottiju pojavila tudi Ettore Romoli in Matej Arčon. Spet sta opozorila na pomen uprizoritve, v kateri se med drugim zrcali značaj obeh Goric. Arhivsko gradivo, uporabljeno v predstavi, je iz Ustanove Maks Fabiani v Štanjelu in Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici. Po poetičnem začetku s pogledom na čudovit jesenski Kras se zvrstita kot video projekcija na treh platnih slikovno in dokumentarno gradivo. To scensko rešitev je Bričeva posrečeno uporabila tudi tokrat, potem ko jo je že v vseh svojih ostalih uprizoritvah. Avtorice videa so Urša Bonelli Potokar, Pia Rusjan in Valeria Zabret.

Počitniška hiša
Paola di Rosa

Na razpolago imamo enoposteljne sobe, dvoposteljne, tripposteljne, sobe s štirimi posteljami in večje sobe, skupaj imamo na razpolago 64 postelj z zasebno kopalnico, brezplačno internetno Wi Fi povezavo in televizijo v vsaki sobi ter konferenčno dvorano. Dobrodošle so skupine za "bele in zelene" počitniške tedne, prav tako šolske, župnijske ter verske skupine, posamezniki in družine.

Nudimo tudi varstvo za otroke, prav tako pripravljamo izletniška kosila v vrečkah, nudimo tudi pralnico in likalnico.
PO DOGOVORU NUDIMO TUDI DRUGE REŠITVE

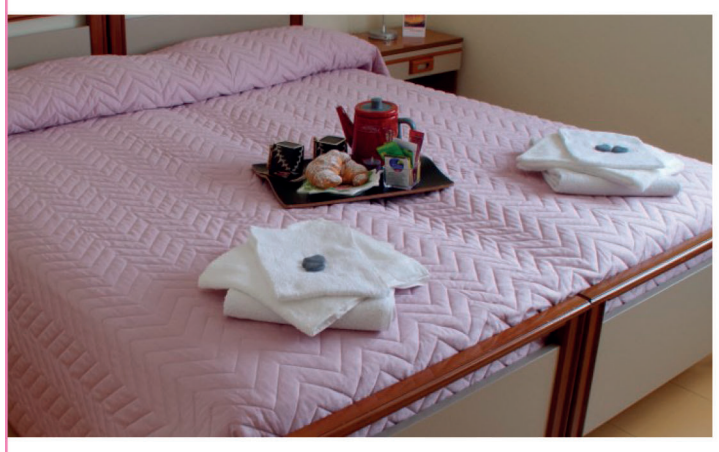

PONUDBA WEEK-END NA SNEGU
(Ponudba velja za sezono 2015/16)

- dve nočitvi v dvoposteljni sobi s polpenzionom
- 1 skipass smučarska enodnevna karta
- 1 vstopnina v bazen
- smučarski avtobus je brezplačen
- brezplačna internetna Wi-Fi povezava v celotnem objektu

Cena na osebo: 95 evrov
Cena na osebo za skupine, ki štejejo več kot 15 oseb: 80 evrov

PONUDBA ZA BELI TEDEN
(Ponudba velja za sezono 2015/16)

- šest nočitev v dvoposteljni sobi s polpenzionom
- smučarska karta skipass za 6 dni
- 1 ekskurzija s krpljami
- brezplačen zmučarski avtobus
- brezplačna internetna Wi-Fi povezava v celotnem objektu

Cena na osebo: 320 evrov
Cena na osebo za skupne, ki štejejo več kot 15 oseb: 75 evrov

PONUDBA WEEKEND V NARAVI
(ponudba velja od januarja do marca 2016)

Cena na osebo: 90 evrov / Cena na osebo za skupine, ki štejejo več kot 15 oseb: 75 evrov

- 2 nočitvi v dvoposteljni sobi s polpenzionom
- pohod v naravo z vodičem
- 1 vstopnina v bazen
- smučarski avtobus zastonj
- brezplačna Wi-Fi internetna povezava v celotnem objektu

Ul. Fontana, 21 - ARTA TERME (UD) - Tel. 0433.92036 - Faks 0433.927842 - Cell. 324.7817263
info@paoladirosa-arta.it - www.paoladirosa-arta.it - FB: CasaPerFeriePaolaDiRosa